

**UCHWAŁA NR LV/362/18
RADY GMINY ŻURAWICA**

z dnia 27 lipca 2018 r.

**w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica
na lata 2016-2022**

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 994, z późn. zm.) oraz art. 14 ust. 1, art. 15, art. 19 i art. 23 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777, z późn. zm.),

**Rada Gminy Żurawica
uchwala, co następuje**

§ 1. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016-2022 stanowiący załącznik do uchwały Rady Gminy Żurawica nr XXXVI/238/17 z dnia 27 kwietnia 2017 r., zmieniony uchwałą Rady Gminy Żurawica nr XXXVIII/251/17 z dnia 2 czerwca 2017 r., zmieniony uchwałą Rady Gminy Żurawica nr XLII/276/17 z dnia 13 października 2017 r., zmieniony uchwałą Rady Gminy Żurawica nr LII/344/18 z dnia 11 czerwca 2018 r. otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żurawica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Józef Pukajło

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr LV/362/18
Rady Gminy Żurawica
z dnia 27 lipca 2018 r.

***Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żurawica
na lata 2016 - 2022***

Żurawica, lipiec 2018 r.

Opracował:

Daniel Smuczek

Spis treści

1. Wstęp.....	1
1.1. Jak pracowaliśmy nad Gminnym Programem Rewitalizacji?	3
1.2 Kluczowe wnioski z prac nad GPR.....	4
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Żurawica.....	6
2.1 Sfera przestrzenna.....	6
2.1.1 Położenie i podział administracyjny gminy.....	6
2.1.2 Rys historyczny	8
2.1.3 Zasoby środowiska naturalnego.....	9
2.1.4 Użytkowanie gruntów	10
2.1.5 Infrastruktura techniczna i budownictwo	14
2.1.6 Infrastruktura komunikacyjna	20
2.1.7 Infrastruktura kultury i sportu	22
2.1.8 Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna.....	27
2.2 Sfera gospodarcza	29
2.3 Sfera społeczna.....	32
2.3.1 Struktura demograficzna.....	32
2.3.2 Poziom i struktura bezrobocia	36
2.3.3 Edukacja	37
2.3.4 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....	39
2.3.5 Bezpieczeństwo publiczne	42
2.4 Sfera środowiskowa.....	42
2.5 Sfera gospodarki odpadami komunalnymi.....	45
2.6 Stan środowiska akustycznego.....	46
2.7 Stan budownictwa mieszkalnego i publicznego	47
3. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	51
3.1 Podstawowe informacje charakteryzujące poszczególne diagnozowane obszary.....	52
3.2 Wskaźniki zjawisk negatywnych.....	56

3.2.1 Wskaźniki społeczne	56
3.2.2 Wskaźniki gospodarcze	61
3.2.3 Wskaźniki środowiskowe.....	61
3.2.4 Wskaźniki przestrzenno – funkcjonalne, techniczne	62
3.2.5 Wyniki delimitacji i wskazanie obszarów zdegradowanych.....	63
4. Opis obszaru rewitalizacji i uzasadnienie jego wyboru	65
4.1 Podobszar rewitalizacji nr 1 Żurawica	66
4.2 Podobszar rewitalizacji nr 2 Maćkowice.....	70
4.3 Podobszar rewitalizacji nr 3 Wyszatyce.....	72
4.4 Podobszar rewitalizacji nr 4 Kosienice.....	74
4.5 Podobszar rewitalizacji nr 5 Bolestraszyce	77
4.6 Podsumowanie diagnozy obszaru przewidzianego do rewitalizacji.....	80
5. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji.....	85
5.1 Misja rewitalizacji Gminy Żurawica.....	85
5.2 Cele rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	85
6. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	88
7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	90
7.1 Projekty.....	90
7.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	90
7.3. Kompleksowość projektów.....	106
8. System wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.....	114
9. Struktura zarządzania, prowadzenie monitoringu i ewaluacji GPR, system wprowadzania zmian w programie	116
9.1 Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji	116
9.2 Monitoring.....	118
9.3 Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.....	124
9.4 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	124
9.4.1 Określenie niezbędnych w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3.....	124

9.4.2 Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	124
9.4.3 Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	124
9.4.4 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	125
9.4.5 Niezbędne zmiany w wieloletniej prognozie finansowej.....	125
9.4.6 Określenie ewentualnych koniecznych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).....	125
9.5 Zasady aktualizacji GPR.....	125
9.6 Harmonogram realizacji GPR	126
9.7 Ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji	126
10. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	128
11. Potencjalne źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych.....	135
12. Mechanizmy zapewniania komplementarności programu	143
12.1 Komplementarność przestrzenna	143
12.2 Komplementarność problemowa	145
12.3 Komplementarność proceduralno – instytucjonalna.....	147
12.4 Komplementarność międzyokresowa.....	147
12.5 Komplementarność źródeł finansowania	148
12.6 Komplementarność i integrowanie na poziomie kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	148
12.7 Podsumowanie komplementarności	149
13. Ramy finansowe GPR.....	150
14. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej	153
15. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	161
15.1 Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym	161
15.2 Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych.....	162
15.3 Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne.....	162

<i>Spis zdjęć</i>	163
<i>Spis wykresów</i>	163
<i>Spis tabel</i>	163
<i>Spis map</i>	166

1. Wstęp

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016–2022 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny, który ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy, poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących obszaru strategicznej interwencji państwa „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” zawartych w rozdziale 3.1.3 Umowy Partnerstwa.

Rewitalizacja:

Zgodnie z art. 2 ust. 1. ustawy o rewitalizacji, „stanowi (ona) proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”. „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.”

Stan kryzysowy:

Wg wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. – Rozdział 3 Kwestie definicyjne, wyjaśnienie pojęć: „Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (...),
- b. środowiskowej (...)
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (...),
- d. technicznej (...).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”(definicja ta jest zbieżna z ustawą o rewitalizacji, ustawa nie reguluje jednak kwestii mierników).

Obszar zdegradowany:

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako obszar zdegradowany, gdy łącznie występują na nim następujące 2 zjawiska:

- 1) koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz
- 2) co najmniej jedno ze zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej przestrzenno-funkcjonalnej, czy technicznej.

Praktyczny komentarz do ustawy o rewitalizacji podaje w tym kontekście:

„Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest stwierdzenie, że występują na nim negatywne zjawiska społeczne. Bez ujawnienia występowania tych zjawisk nie można stwierdzić, czy obszar ten stanowi obszar zdegradowany w rozumieniu ustawy. Czym są negatywne zjawiska społeczne? Ustawa nie wymienia ich w sposób wyczerpujący, wskazując jedynie przykładowe sfery społeczne, których zła kondycja powinna być brana pod uwagę w toku analiz. Należą do nich: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”. Dalej zaś autorzy do komentarza do ustawy podają:

„Stwierdzenie występowania negatywnych zjawisk społecznych jest niezbędnym, ale nie jedynym warunkiem delimitacji obszaru zdegradowanego. Obok zjawisk społecznych muszą bowiem jednocześnie występować negatywne zjawiska co najmniej jednej dodatkowej sfery, to jest: (...).

Obszar rewitalizacji:

W zakresie definicji obszaru rewitalizacji, pojawia się w ustawie o rewitalizacji (jak również w wytycznych) sformułowanie, iż jest to obszar: obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, to znaczy: społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych (czyli określenie szczególna koncentracja dotyczy występowania łącznie zjawisk kryzysowych w 5 sferach, nie zaś szczególnie czynników społecznych, o których mowa w definicji obszaru zdegradowanego), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Partycypacja

Zgodnie z ustawą partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji. Należy zwrócić uwagę, iż interesariusze procesu rewitalizacji (ci, którzy korzystają z działań rewitalizacyjnych/na których działania rewitalizacyjne oddziałują), stanowią punkt odniesienia, na tyle mocny, iż zostało to podkreślone w ustawie, jako szereg wymagań stawianych gminom planującym i realizującym proces rewitalizacji, w oparciu o narzędzie ustawy.

Czym jest rewitalizacja i jej rola w rozwoju gminy?

Rewitalizacja jest zbiorem działań interwencyjnych dla rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych i skorelowanych z nimi problemów w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej i w ramach których zaplanowane i zrealizowane powinny zostać inwestycje oraz przedsięwzięcia dedykowane dla grup mieszkańców, którzy w sposób szczególny potrzebują wsparcia. Rewitalizacja jest istotnym wyzwaniem dla samorządów, gdyż odnosi się do obszarów zdegradowanych –czyli znajdujących się w stanie kryzysowym.

Rewitalizacja ma zatem w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców, aspekty społeczne rewitalizacji są kluczowe i nadrzędne dla wszystkich pozostałych.

Rewitalizację określają zatem następujące cechy:

- Jej cele zogniskowane są na sferze społecznej, bo kluczowym jest poprawić jakość życia ludzi, którym z różnych względów może gorzej się powodzić i trudniej żyć. W konsekwencji wsparcie dla nich, działania na rzecz włączenia społecznego, pomogą im i całej społeczności lokalnej. Warto jednak zauważyć, iż warunki życia, w tym dostęp do pracy, skorelowane są istotnie z kwestiami ze sfer gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej
- Ma charakter kompleksowych, wzajemnie wzmacniających się działań, których celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego;
- Musi być realizowana przy współpracy partnerów lokalnych ze wszystkich sektorów: publicznego, lokalnych przedsiębiorców, mieszkańców i przedstawicieli organizacji pozarządowych (interesariusze procesu rewitalizacji);
- Zakłada optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów;
- Jest procesem wieloletnim, wymagającym współpracy wielu grup interesariuszy.

Zatem rewitalizacja, rozumiana jako ożywienie społeczne poszczególnych części Gminy, musi być niezwykle szeroko planowanym i realizowanym działaniem, w kontekście bardzo precyzyjnie określonych obszarów.

1.1. Jak pracowaliśmy nad Gminnym Programem Rewitalizacji?

Podstawą zrealizowania działań rewitalizacyjnych była identyfikacja oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w odniesieniu do którego -wspólnie ze społecznością lokalną - zaplanowane zostały kompleksowe działania, mające na celu wyprowadzania go ze stanu kryzysowego i poprawę jakości życia mieszkańców. Dlatego też opracowywany został Program Rewitalizacji, dla określenia którego konieczne są:

I ETAP- WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI:

- dokonywana została delimitacja – analiza problemów społecznych na terenie gminy w układzie przestrzennym (zidentyfikowane problemy zaprezentowano na mapach) i wyznaczenie obszaru zdegradowanego,
- na podstawie wniosków z analiz, konsultacji z mieszkańcami i prowadzonych badań społecznych wyznaczony został obszar rewitalizacji (obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające ze sobą wspólnych granic).

II ETAP – OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI, ZGODNIE Z OBOWIĄZUJĄCYMI PRZEPISAMI PRAWA

- określane zostały przy udziale interesariuszy cele i działania, które stanowią mają odpowiedź na zidentyfikowane problemy społeczne i zdefiniowaną wizję rozwoju – powstała lista przedsięwzięć, w tym:
  - inwestycyjnych, które mogą być finansowane RPO WP 2014-2020 oraz w ramach PROW.
  - tzw. projektów miękkich, realizujących przedsięwzięcia, których odbiorcami są różne grupy mieszkańców (np. młodzież, seniorzy, rodziny), które mogą być finansowane z komponentów RPO w ramach EFS i innych źródeł zewnętrznych oraz budżetu gminy.
- Określone zostały wskaźniki realizacji, jako miary sukcesu Programu Rewitalizacji, system wdrażania i monitoringu Programu oraz mechanizmy włączania interesariuszy w proces wdrażania.

Proponowana metodologia prac opiera się na zasadzie partnerstwa i szerokiej współpracy międzysektorowej, co spełnia regulacje i wytyczne dotyczące realizacji, model pracy nad planowaniem rozwoju wspólnoty samorządowej. W pracach nad Programem Rewitalizacji wykorzystana została metoda partycypacyjno-ekspercka. Oznacza to przygotowanie Programu przy wykorzystaniu wiedzy i umiejętności, ale równocześnie - dla osiągnięcia w pełni założonych efektów - konieczny był udział partnerów, reprezentujących różne środowiska gminy. Z jednej strony to oni najlepiej znają potrzeby swoich środowisk, natomiast z drugiej strony – Program ma być użyteczny nie dla ekspertów, lecz dla mieszkańców i podmiotów lokalnych. Proponowana metodyka budowy Programu Rewitalizacji opiera się w szczególności na:

- eksperckim opracowaniu dokumentów diagnostycznych – w oparciu o wiedzę i doświadczenie ekspertów,
- oraz partnerskiej budowie planu działań rewitalizacyjnych, pod kierunkiem doświadczonych konsultantów w zakresie metod partycypacyjnych.

Metoda ta, promowana w dokumentach oraz wytycznych wspólnotowych i krajowych, była wielokrotnie i z dużym powodzeniem stosowana w wielu wcześniejszych realizacjach. Połączenie doświadczenia i świeżości spojrzenia na sprawy lokalne ze strony ekspertów, z drugiej zaś strony interesariuszy procesu, stanowić ma podstawę do rzetelnego zaplanowania procesu otwarcia na nowe sposoby i aspekty realizacji lokalnej polityki.

1.2 Kluczowe wnioski z prac nad GPR

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Żurawica miały doprowadzić do tego, aby zidentyfikowane poprzez liczne źródła (analizy dynamiczne, porównawcze, przestrzenne, badania społeczne, kilkietapowe konsultacje społeczne) problemy, zostały przełożone na działania służące bezpośrednim, bądź pośrednim rozwiązaniom. Z racji na kilkuletni okres wdrażania GPR, działania te winny być zawarte w układzie strategicznym i odpowiadać logice interwencji. Zatem została sformułowana wizja, cele szczegółowe, kierunki działań i odpowiadające im przedsięwzięcia i w efekcie-wskazanie rezultatów i produktów oraz mierników sukcesu.

W efekcie prowadzonych prac, w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy obszaru rewitalizacji zdefiniowano cel główny.

GŁÓWNY CEL SPOŁECZNY GPR:

Nowe aspekty i wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, jako istotnych elementów dla zwiększenia włączenia społecznego, poprzez tworzenie miejsc i rozwój oferty sprzyjającej aktywizacji mieszkańców oraz warunków do rozwoju inicjatyw społecznych, a także wspieranie działań związanych z jakością kształcenia oraz rozwojem lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości, w tym mobilności, jak również działania na rzecz poprawy stanu środowiska, jako kluczowych aspektów poprawy jakości życia.

Niewątpliwie, sercem Programu rewitalizacji, jest cel szczegółowy pierwszy, który dotyczy odpowiedzi na kluczowe problemy społeczne i wokół niego zogniskowane są wszystkie przedsięwzięcia podstawowe. To właśnie na problemach społecznych musi zasadzać się odpowiedź zdefiniowana w programie rewitalizacji, dlatego przedsięwzięcia te dotyczą rozwoju miejsc i przestrzeni integrujących społeczność lokalną, ale również odpowiadających na indywidualne potrzeby różnych grup wiekowych poprzez zróżnicowaną i adekwatną ofertę, gdyż dostęp do oferty włączającej i integrującej mieszkańców obszaru rewitalizacji, jest kluczowym dla faktycznej aktywizacji wykluczonych, bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dodatkowo planuje się działania mające na celu zwiększenie dostępności do miejsc integracji dla społeczności lokalnych oraz placów zabaw, co w sposób szczególny dotyczy rodzin z obszaru rewitalizacji.

Celem nadrzędnym jest ożywienie, integracja i budowanie kapitału społecznego mieszkańców gminy. Kierunkiem zaś jest rekonstrukcja gminy w sensie społecznym i przestrzennym oraz wykorzystanie potencjału drzemącego na terenie Gminy Żurawica. Aby to osiągnąć konieczne jest utworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych i różnorodnych ofert aktywizujących mieszkańców oraz podniesienie jakości edukacji i skupienie się na działaniach skierowanych do młodzieży rozpoczynającej dorosłe życie. Uwzględniając konieczność podjęcia kompleksowych działań na rzecz faktycznej zmiany na obszarze rewitalizacji, w ramach przedsięwzięć uzupełniających, zaplanowano szereg działań.

Cały proces przygotowania GPR odbywał się przy ogromnym zaangażowaniu władz i pracowników gminy Żurawica oraz mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Udział tych grup przy tworzeniu GPR powinien przełożyć się na udział przy jego wdrażaniu, bowiem uczestnicy procesu czują się odpowiedzialni za jego dalsze losy. Tym bardziej, że działania te mają służyć im samym, ich rodzinom. Wyraźną, budującą przesłanką odpowiedzialności w tej kluczowej kwestii, jest liczna reprezentacja różnych grup społecznych z obszaru gminy w Komitecie Rewitalizacyjnym, w którego skład weszło 15 osób, z wszystkich sektorów (samorząd, organizacje społeczne/mieszkańcy i przedsiębiorcy).

Głównym założeniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022 jest prowadzenie działań skoncentrowanych na prowadzeniu działań kompleksowych w celu inicjowania przemian przestrzennych, technicznych, ekonomicznych i przede wszystkim społecznych, których celem jest

przywrócenie funkcjonalności poszczególnych terenów stworzenie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze problemowym/zdegradowanym – wymagającym interwencji publicznej.

Prawidłowo opracowany Gminny Program Rewitalizacji musi charakteryzować się następującymi cechami:

- kompleksowość
  - działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczny, ekonomiczny, przestrzenny, techniczny, środowiskowy i kulturowy,
  - włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.
- koncentracja
  - koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.
- komplementarność
  - wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi, powiązanie działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy Żurawica,
  - efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur itp.),
  - kontynuacja i dopełnienie przedsięwzięć zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013.
- partycypacja
  - nierozzerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
  - musi mieć realny charakter,
  - stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania monitorowania i oceniania.

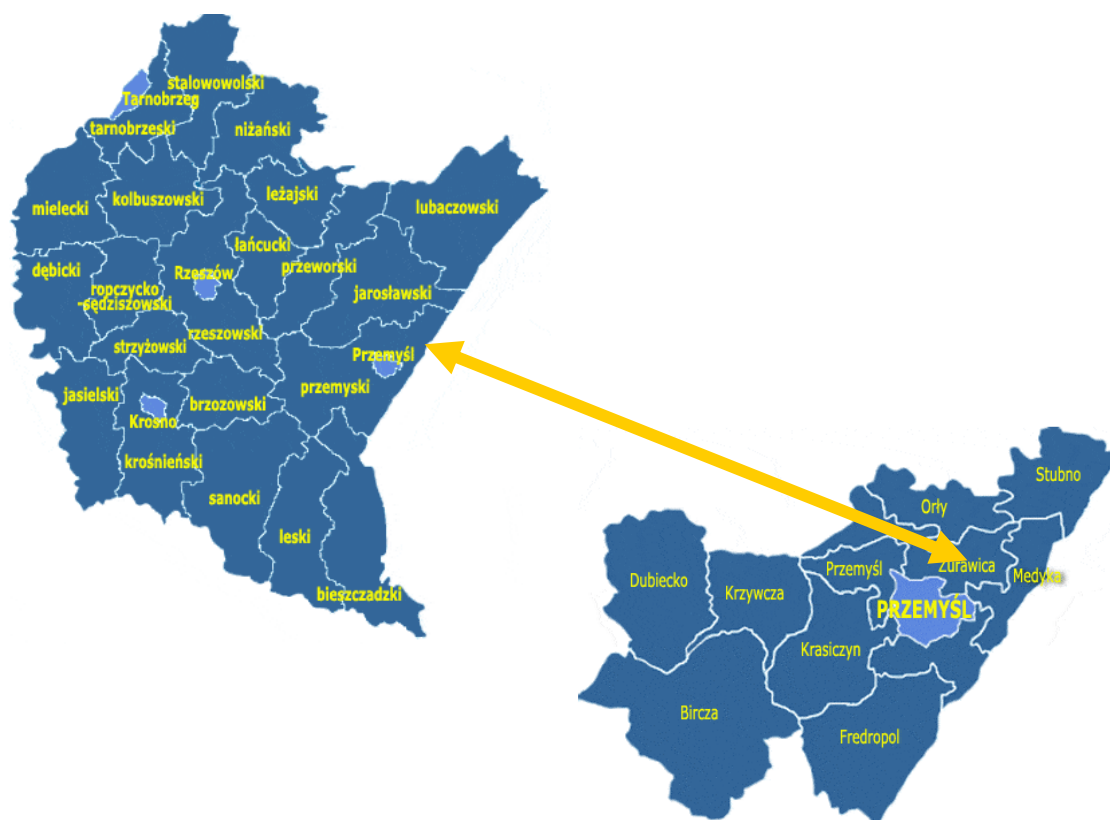
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Żurawica

2.1 Sfera przestrzenna

2.1.1 Położenie i podział administracyjny gminy

W latach 1975 – 1998 gmina Żurawica należała do województwa przemyskiego. Od dnia 1 stycznia 1999 roku, kiedy zaczęła obowiązywać reforma administracyjno-samorządowa wprowadzająca trzystopniowy podział administracyjny kraju, gmina Żurawica znajduje się w powiecie przemyskim w województwie podkarpackim

Mapa nr 1 Położenie Gminy Żurawica na tle województwa podkarpackiego i powiatu przemyskiego

Źródło: Opracowanie własne

Powiat przemyski położony jest we wschodniej części województwa podkarpackiego zajmując powierzchnię 1211 km². Od północy graniczy z powiatem jarosławskim i przeworskim, od zachodu z rzeszowskim i brzozowskim zaś od południa z bieszczadzkiem i sanockim. Wschodnią granicę obszaru powiatu a równocześnie województwa podkarpackiego stanowi polsko-ukraińska granica państwa. Powiat przemyski otacza leżące 14 km od granicy państwa, będące samodzielną jednostką samorządową miasto Przemysł, na terenie którego koncentruje się życie społeczne i kulturalne mieszkańców obszaru. W skład powiatu przemyskiego wchodzi 10 gmin: Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasieczyn, Krzywczyna, Medyka, Orły, Przemysł, Stubno oraz Żurawica. Największą pod względem powierzchni gminą wchodzącą w skład powiatu przemyskiego jest gmina Bircza zajmująca 254 km², najmniejszą zaś gmina Medyka, której powierzchnia wynosi 61 km². Według danych GUS na koniec 2014 roku teren powiatu przemyskiego zamieszkiwało 74 067 osób, w tym 36 869 kobiet (49,78%) przy średniej gęstości zaludnienia wynoszącej 61 osób/km². Największą pod względem liczności mieszkańców gminą powiatu jest Żurawica, najmniejszą gmina Stubno.

Ogólna charakterystyka obszaru gminy

Gmina Żurawica leżąca w północno-wschodniej części powiatu przemyskiego od północy graniczy z gminą Orły i Stubno, od południa z miastem oraz gminą Przemysł, od wschodu z gminą Medyka a od zachodu z gminą Rokietnica należącą do powiatu jarosławskiego.

Pod względem terytorialnym, gmina zajmuje 6 miejsce wśród 10 gmin w powiecie przemyskim, jej powierzchnia wynosi 95,8 km², co stanowi 7,91% obszaru powiatu. Użytki rolne zajmują powierzchnię 76,9 km², co stanowi 80,3% obszaru gminy. Grunty leśne stanowią 11,8% powierzchni gminy (11,3 km²) a grunty zabudowane i zurbanizowane 5,2% (5,0 km²). Nieużytki o powierzchni 0,53 km² zajmują 0,6% obszaru gminy.

Pod względem zaludnienia gmina Żurawica posiada największy w powiecie zasób ludności. Według danych GUS na koniec 2014 roku teren gminy zamieszkiwało 12 930 osób, w tym 6 472 kobiety (50,1%) przy średniej gęstości zaludnienia wynoszącej 135 osób/km².

Gmina Żurawica jest gminą wiejską, w skład której wchodzi następujące sołectwa:

- Batycze,
- Bolestraszyce,
- Buszkowice,
- Buszkowiczki,
- Kosienice,
- Maćkowice,
- Orzechowce,
- Wyszatyce,
- Żurawica.

Mapa nr 2 Miejscowości na terenie Gminy Żurawica

Źródło: <http://zurawica.pl/>

Tabela 1 Powierzchnia miejscowości gminy Żurawica

L.p.	Miejscowość	Powierzchnia [km ²]	Udział % w powierzchni gminy
1.	Batycze	4,09	4,27
2.	Bolestraszyce	13,37	13,96
3.	Buszkowice	2,10	2,19
4.	Buszkowiczki	3,30	3,45
5.	Kosienice	10,64	11,11
6.	Maćkowice	18,35	19,17
7.	Orzechowce	6,97	7,28
8.	Wyszatyce	18,33	19,15
9.	Żurawica	18,59	19,42

Źródło: www.zurawica.pl

Siedziba gminy znajduje się w miejscowości Żurawica. Jest to największa miejscowość w gminie, kolejne pod tym względem są Maćkowice i Wyszatyce. Łącznie te trzy sołectwa stanowią blisko 60% powierzchni gminy. Najmniejszymi miejscowościami są Batycze, Buszkowice i Buszkowiczki. Sieć osadniczą gminy uzupełniają ponadto Bolestraszyce, Kosienice i Orzechowce. Na terenie gminy nie ma ośrodków miejskich, w związku z tym centrum usługowo-administracyjnym dla obszaru jest miasto Przemyśl.

2.1.2 Rys historyczny

Pierwsza informacja źródłowa na temat Żurawicy pochodzi z 1387 r. kiedy to Władysław Jagiełło nadał wieś, dotąd królewską, w dziedziczne posiadanie rycerzom ze Sprowy herbu Odrowąż. Następnie, dokumentem datowanym na dzień 15 września 1388 r. król, na prośbę Jaśka ze Sprowy herbu Odrowąż, przenosi jego wieś z prawa polskiego na magdeburskie. Jedną z tych wsi była właśnie Żurawica.

Jeszcze w XIV wieku pojawiają się kolejne wzmianki na temat Żurawicy. W 1396 r. wymieniani są Stanisław i Mieczysław z Żurawicy, najpewniej potomkowie Jana ze Sprowy. Kolejni członkowie rodu – Piotr i Dobiesław, herbu Odrowąż, kasztelan przemyski, erygowali w stanowiącej ich własność Żurawicy parafię rzymsko-katolicką. Należy jednak przypuszczać, że parafia powstała nieco wcześniej, skoro w 1406 r. mowa jest o otrzymanym przez nią uposażeniu, na które składa się tak ziemia, jak i świadczenia w naturze (dziesięciny). Niedługo później przy parafii zaczęła działać szkoła, a w 1440 r. na Uniwersytet Krakowski zapisał się syn chłopski – Marcin z Żurawicy, zwany Królem. W 1445 uzyskał tytuł magistra, następnie podjął wykłady arytmetyki liczb ułamkowych na Wydziale Sztuk Wyzwolonych. Był autorem wielu traktatów naukowych, uzyskał tytuł doktora medycyny, jego wszechstronną działalność przerwała jego przedwczesna śmierć w wieku ok. 31 lat.

Pod koniec XV wieku Żurawica stała się własnością Stanisława Orzechowskiego herbu Oksza, wywodzącego swój ród z pobliskich Orzechowic, leżących dziś w gminie Żurawica. W 1513 r. na świat

przyszedł jego syn, który otrzymał imię po ojcu, przeznaczony do stanu duchownego otrzymał staraniem ojca probostwo w rodzinnej Żurawicy. Następnymi właścicielami Żurawicy byli Lubomirscy. Po nich dobra żurawickie zakupiła Anna z Niemieckich, żona Stanisława Stadnickiego – Diabła Łańcuckiego. Przez pewien czas stała się Żurawica jednym z ośrodków jego wrogich wszystkim sąsiadom akcji, po śmierci przypadła ich dzieciom.

Na skutek długoletniego procesu Żurawica przestała być własnością Stadnickich i w 1662 r. przypadła Konstantemu Korniaktowi. Młodszy z jego synów – Karol Franciszek – dziedzic na Białobokach, Sośnicy i Żurawicy wstąpił się w 1648 r., kiedy to na czele swych prywatnych oddziałów złożonych w znacznej mierze z żurawickich chłopów uwalnił oblężony przez Kozaków i Tatarów Przemyśl. Zdobytą chorągiew kozacką uroczystie powieszono jako wotum dziękczynne w katedrze przemyskiej. W 1640 r. Karol Franciszek odnowił fundację parafii.

Spis parafialny sporządzony przez komendarza Tomasza Kleczkowskiego w 1662 r. wykazał, że było w tymże roku 662 parafian. Co ciekawe 1646 r. było ich jedynie nieco mniej – 650, nikły przyrost naturalny w tym okresie był z pewnością wynikiem bardzo niespokojnych czasów, wypełnionych epidemiami, wojnami i najazdami nieprzyjaciół. Łącznie z ludnością greko-katolicką zamieszkiwało wówczas Żurawicę około 1000 mieszkańców.

Karol Franciszek Korniakt poległ w bitwie z Tatarami pod Zborowem w 1672 r., a pochowany został w katedrze przemyskiej. Zostawił po sobie dwie córki i dwóch synów, z których Antoni Karol okazał się ostatnim przedstawicielem rodu.

Na początku XIX wieku Żurawicę kupił Wojciech Rudolf Horodyski h. Korczak, potem zaś właścicielem dóbr żurawickich był jego syn - Józef Horodyski. W 1834 klucz żurawicki kupuje od niego ks. Leon Sapieha, właściciel dóbr krasiczyńskich. Od tego momentu Żurawica przestaje być rezydencją szlachecką, ks. Sapieha mieszkał bowiem w Krasiczynie.

W roku 1890 r. Żurawica miała 306 domów i 2290 mieszkańców, do tego doliczyć trzeba 14 domów i 178 mieszkańców na obszarze dworskim. Większość mieszkańców była wyznania rzymsko - katolickiego - 1518, 820 natomiast to wyznawcy katolicyzmu w obrządku greckim. Co ciekawe, narodowość ruską deklarowało 830 mieszkańców, a polską 1488, nie zawsze więc podział religijny pokrywał się z narodowym, choć z reguły tak właśnie było. Strukturę narodowo - religijną ówczesnej Żurawicy uzupełnijmy informacją, iż mieszkało tu także 119 osób wyznania mojżeszowego i 11 innych wyznań oraz 135 Niemców i 12 osób innych narodowości. Majątek ziemski znajdujący się wówczas w Żurawicy i należący do Adama Sapiehy liczył 1587 mórg powierzchni. Z tego 875 mórg zajmowały użytki rolne, łąki i ogrody 81 mórg, pastwiska 53, a las 578. Dla porównania warto dodać, że łączna powierzchnia gospodarstw innych użytkowników, a więc gospodarstw chłopskich zajmowała powierzchnię, z tego 1494 m. gruntów ornych, 126 m. łąk i ogrodów 107 m. pastwisk oraz 44 m. lasu. Sapiehowie byli właścicielami dóbr żurawickich do II wojny światowej.

W latach 80-tych XIX wieku Żurawica stała się częścią twierdzy przemyskiej, która odegrała ważną rolę w trakcie pierwszej wojny światowej. Z tego okresu pochodzi wiele imponujących relikwów architektury militarnej oraz liczne cmentarze wojenne rozsiane po całej ziemi przemyskiej. Konsekwencją wojennych zmagania były duże zniszczenia w infrastrukturze.

2.1.3 Zasoby środowiska naturalnego

Środowisko naturalne

Większość (90% powierzchni) obszaru Gminy położona jest na Podgórzu Rzeszowskim, będącym skrajną, południową częścią Kotliny Sandomierskiej, położonym między Dolinami Sanu i Wisłoka. Region ten rozciąga się łukiem o długości 60 km od Rzeszowa po Przemyśl. Sąsiaduje na południu z Pogórzem Dynowskim i Pogórzem Przemyskim, a na północy z Pradolina Podkarpacką i Doliną Dolnego Sanu. Około 10% powierzchni

Gminy geograficznie należy do Pogórza Przemyskiego – najdalej wysuniętego na wschód w Polsce mezoregionu pasma pogórzy i jednocześnie Zewnętrznych Karpat Zachodnich.

Pod względem geologicznym teren gminy położony jest w południowej części Zapadliska Przedkarpacciego. Na terenie gminy znajdują się zasoby surowców mineralnych i kopalin: złoża gazu ziemnego, złoża żwiru budowlanego (w dolinie Sanu), złoża gliny do ceramiki budowlanej (w rejonie miejscowości Orzechowce). Obszar górniczy, na którym trwa intensywne eksploatacja złoża gazu ziemnego, obejmuje znaczną część gminy.

Gmina Żurawica posiada w swych granicach tereny przyrodniczo – środowiskowe o znaczeniu ponadgminnym oraz obszary funkcjonujące na zasadach szczególnych.

Terenem objętym ochroną, podlegającym szczególnym przepisom i ograniczeniom w użytkowaniu jest Przemysko – Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący zalesione obszary w części zachodniej i południowej Gminy Żurawica. Ten obszar od północy stanowi otulinę Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego. Przez Gminę Żurawica przebiega również Obszar Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Rzeka San”. Jest on położony na wysokości 175 – 280 m n.p.m., obejmuje odcinek środkowego Sanu, pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem. Środowisko przyrodnicze Gminy Żurawica odznacza się dobrym stanem zachowania. Ze względu na występowanie dużej ilości zabudowy wiejskiej oraz pastwisk, a także terenów otwartych bez zadrzewień i zakrzewień występująca tu fauna to gatunki przechodnie: borsuk, dzik, sarna, zając, bażant, bocian biały, kuropatwa i przepiórka. Na terenach chronionych występują także gatunki objęte ochroną prawną.

Gmina leży na obszarze zaliczanym do typu klimatycznego kotlin podgórskich z przewagą cech kontynentalnych. W porównaniu z innymi obszarami wskazuje on tu jednak znacznie więcej cech kontynentalnych. Średnia roczna temperatura na tym obszarze wynosi 7,5°C. Czerwiec i lipiec to najcieplejsze miesiące charakteryzujące się największym nasłonecznieniem. Miesiące najzimniejsze to styczeń i luty, kiedy średnia temperatura powietrza wynosi 2,5°C. Lato należy do najdłuższych w skali całego kraju i trwa około 100-105 dni, zima natomiast około 90 dni. Teren Gminy jest dobrze przewietrzany, wolny od zastoin zimnych mas powietrza. Jest narażony na oddziaływanie silnych wiatrów, wiejących wzdłuż doliny Sanu z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. Szczególnie silne wiatry wieją na tym terenie w okresie jesienno-zimowym powodując wzrost temperatury i spadek wilgotności powietrza (wiatry o charakterze fenowym). Średnia roczna suma opadów mieści się w granicach 600 – 700 mm.

Przez teren czterech miejscowości położonych w zachodniej części gminy, tj.: Bolestraszyce, Buszkowice, Buszkowiczki i Wyszatyce przepływa rzeka San. Obszar Gminy obfituje w wody podziemne płytko zalegające, związane z wodami rzeczными o zróżnicowanej wydajności. Na terenie Gminy Żurawica przepływa rzeka Rada, a także kilka większych potoków m.in.: Żurawicki, Maćkowicki, Kosienicki. Występujące ciekі wodne przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności Żurawicy pod względem turystycznym. Okresowo stanowią jednak także potencjalne zagrożenie powodziowe dla lokalnych miejscowości.

2.1.4 Użytkowanie gruntów

Rolnictwo

W granicach administracyjnych Gminy Żurawica, wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 roku, znajdowały się ponad 2 200 gospodarstw rolne zajmujące powierzchnię 5 980 ha.

Tabela 2 Gospodarstwa rolne w gminie Żurawica na tle gmin powiatu przemyskiego

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw rolnych		Powierzchnia ogólna [ha]		Powierzchnia użytków rolnych [ha]	
	2002	2010	2002	2010	2002	2010
Gmina Bircza	1 481	1 253	6 124	8 032	4 867	5 650
Gmina Dubiecko	2 429	1 957	8 291	6 172	6 957	4 686
Gmina Fredropol	1 120	1 165	4 928	5 567	4 521	5 070
Gmina Krasieczyn	1 034	749	2 866	2 965	2 566	2 617
Gmina Krzywca	1 124	1 171	3 558	3 443	3 009	2 606
Gmina Medyka	1 119	885	3 438	5 404	3 266	5 126
Gmina Orły	1 456	1 551	5 308	5 555	4 951	5 195
Gmina Przemysł	1 962	1 722	5 259	4 803	4 836	4 340
Gmina Stubno	714	683	3 336	6 509	3 120	6 073
Gmina Żurawica	2 403	2 211	5 868	5 980	5 534	5 508
Razem powiat przemyski	14 842	13 347	48 976	54 429	43 626	46 872

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sprzyjające warunki do rozwoju produkcji rolniczej wynikają z bardzo korzystnych warunków klimatycznych oraz wysokiej jakości gleb. Ponad 85% gruntów ornych zawiera się w I-III klasie bonitacyjnej. W uprawie dominują zboża, przede wszystkim pszenica, rzadziej jęczmień i żyto. W ostatnim dziesięcioleciu znacznie wzrosła uprawa kukurydzy. Z roślin okopowych najwięcej uprawia się ziemniaków i buraków. W produkcji zwierzęcej dominuje chów krów mlecznych oraz trzody chlewnej. Ważną gałęzią rolnictwa jest produkcja sadownicza. Największe sady owocowe (głównie jabłoni) znajdują się w Żurawicy.

Tabela 3 Rodzaje gospodarstw rolnych w Gminie Żurawica w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Powierzchnia [ha]
Gospodarstwa ogółem	2218	5979,67
do 1 ha włącznie	1329	683,72
powyżej 1 ha razem	889	5295,95
- w tym 1 - 5 ha	694	1763,63
- w tym 5 - 10 ha	127	914,88
- w tym 10 -15 ha	25	299,65

- w tym 15 ha i więcej	43	2317,79
------------------------	----	---------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarstwa rolne zlokalizowane na terenie Gminy Żurawica zajmują pow. 5 980 ha, z czego 5 508 ha stanowią użytki rolne. Pod zasiewami znajduje się 3976,11 ha, łąki trwałe zajmują ogółem powierzchnię 660,35 ha a powierzchnia sadów wynosi 275,44 ha. Ogrody przydomowe na terenie gminy zajmują 68,90 ha powierzchni.

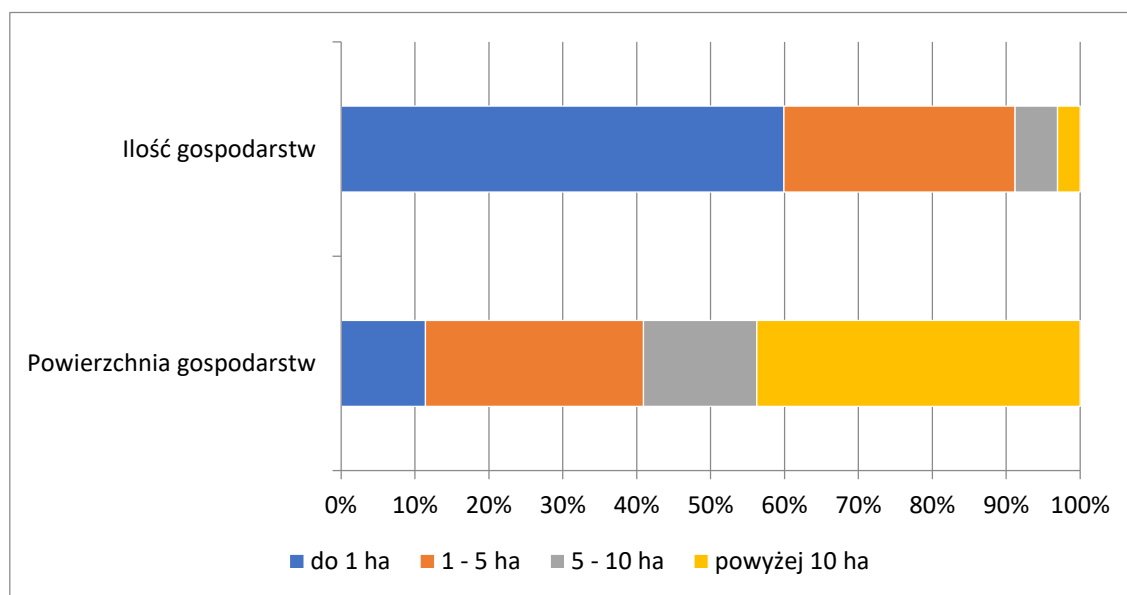
Tabela 4 Rodzaje gruntów i użytków rolnych na terenie gminy Żurawica

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Powierzchnia [ha]
grunty ogółem	2211	5979,67
użytki rolne ogółem	2207	5508,08
- w tym użytki rolne w dobrej kulturze	1837	5376,33
- w tym pozostałe użytki rolne	485	131,75
las i grunty leśne	136	83,42
pozostałe grunty	1734	388,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ponad 90% ogólnej liczby gospodarstw posiada powierzchnię do 5 ha, natomiast tylko 68 gospodarstw (3% ogółu) to gospodarstwa o powierzchni przekraczającej 10 ha. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 2,7 ha.

Wykres 1 Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Żurawica (2010 rok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że struktura agrarna gospodarstw na terenie gminy Żurawica charakteryzuje się znacznym rozdrobieniem, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach.

Z ogółu 2 218 gospodarstw domowych zajmujących się rolnictwem, 1 845 (83,2%) uzyskuje dochody z działalności rolniczej, 694 (31,3%) gospodarstw domowych prowadzących gospodarstwa rolne posiada dochody z pracy najemnej, natomiast 817 (36,8%) jako dodatkowe źródło dochodów wykazuje emeryturę lub rentę. Poniższe szczegółowe dane pokazują, że wiele gospodarstw domowych zajmujących się rolnictwem uzyskuje dochody z więcej niż jednego źródła.

Tabela 5 Źródła dochodów gospodarstw domowych prowadzących gospodarstwa rolne

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych
Ogółem	2 218
z dochodem z działalności rolniczej	1 845
z dochodem z emerytury i renty	817
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	732
z dochodem z pracy najemnej	694
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Leśnictwo

Grunty leśne zajmują około 1 067 ha całej powierzchni Gminy Żurawica, poziom zalesienia gminy wynosi 10,9%. Na przestrzeni kilku lat grunty leśne publiczne praktycznie nie uległy zmianie i wynoszą blisko 992 ha.

Tabela 6 Leśnictwo

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
Lasy ogółem	ha	1 039,60	1040,23
powierzchnia gruntów leśnych ogółem	ha	1 066,20	1066,79
lesistość w %	%	10,90	10,90
grunty leśne publiczne ogółem	ha	991,20	991,79
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	962,10	962,71

grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	960,10	962,58
grunty leśne prywatne	ha	75,00	75,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.1.5 Infrastruktura techniczna i budownictwo

Sieć wodociągowa

Gmina Żurawica zaopatrywana jest w wodę za pomocą sieci komunalnej. Dostarczaniem wody do gospodarstw na terenie gminy zajmuje się Zakład Wodociągowo-Kanalizacyjny w Żurawicy. Gmina korzysta z 4 ujęć wody:

- Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Orzechowce – zaopatruje w wodę miejscowości: Orzechowce, Batycze, Żurawica (część), Ujkowice (gmina Przemyśl) oraz Duńkowiczki i Hnatkowie (gmina Orły).
- Ujęcie wody podziemnej w miejscowości Wyszatyce – zaopatruje w wodę miejscowości: Wyszatyce, Bolestraszyce, Buszkowiczki i Żurawica (część).
- Ujęcie wody podziemnej na terenie gminy Orły – gmina Żurawica dokonuje zakupu wody od Gminnego Zakładu Usług Wodnych w Orłach dla miejscowości Kosienice i Maćkowie.
- Ujęcie powierzchniowe wody z rzeki San w mieście Przemyśl – gmina Żurawica dokonuje zakupu wody od Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Przemyślu dla miejscowości Buszkowice i Żurawica (część).

Tabela 7 Wybrane dane dotyczące instalacji wodociągowej w gminie Żurawica

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	119,5	116,3
- w tym będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	114,2	115,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 901	3 028
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	265,1	273,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wydajność lokalnych źródeł zaopatrzenia w wodę zapewnia jej dostawę dla wszystkich odbiorców w terenach zabudowanych gminy. Konieczny jednak jest stały rozwój sieci wodociągowej, utrzymanie jej wydajności poprzez realizację dodatkowych odwiertów i zastosowanie nowoczesnych pomp, a także dostosowanie jej do stopnia zainwestowania na terenach projektowanych do zabudowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2014 roku na terenie gminy z sieci wodociągowej korzystało 93,7% mieszkańców, tj. 12 118 osób (o 144 więcej niż w 2010 roku).

Średnie zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca wzrosło z 20,7 m³ w 2010 roku do 21,1 m³ w 2014 roku.

Według danych Urzędu Gminy w Żurawicy, sieć wodociągowa rozdzielcza pokrywa w 100% obszar gminy a jej długość bez przyłączy wynosi 115,7 km.

Tabela 8 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w poszczególnych miejscowościach

L.p.	Miejscowość	Długość [km]
1.	Batycze	4,40
2.	Bolestraszyce	17,00
3.	Buszkowice	6,00
4.	Buszkowiczki	6,20
5.	Kosienice	9,50
6.	Maćkowice	9,20
7.	Orzechowce	10,70
8.	Wyszatyce	12,80
9.	Żurawica	29,90

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

Sieć kanalizacyjna

Działalność związaną z gospodarką ściekową na terenie gminy prowadzi Zakład Wodociągowo-Kanalizacyjny w Żurawicy.

Tabela 9 Wybrane dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Żurawica

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	96,8	96,4
- w tym będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	94,2	94,7
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 155	2 301
Odprowadzone ścieki	dam ³	272	301

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według danych Urzędu Gminy w Żurawicy, poziom skanalizowania gminy wynosi 75%. Z sieci kanalizacyjnej za pośrednictwem 2 343 przyłączy korzysta 9 708 mieszkańców, natomiast użytkownikami 74 przyłączy są firmy, punkty handlowo-usługowe oraz inne instytucje.

Tabela 10 Ilość użytkowników oraz przyłączy w poszczególnych miejscowościach (2014 rok)

L.p.	Miejscowość	Ilość użytkowników	Ilość przyłączy do użytkowników	Ilość innych przyłączy (firmy, instytucje)
1.	Batycze	8	2	-
2.	Bolestraszyce	1 588	397	17
3.	Buszkowice	812	203	4
4.	Buszkowiczki	704	176	2
5.	Orzechowce	880	220	4
6.	Wyszatyce	1 140	285	9
7.	Żurawica	4 576	1 060	38
Razem		9 708	2 343	74

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

Według danych Urzędu Gminy w Żurawicy, na koniec 2014 roku gminna sieć kanalizacyjna grawitacyjna miała długość 95,2 km. Okres użytkowania sieci, oprócz oddanej do użytku w 2010 roku w miejscowościach Buszkowiczki i Buszkowice i krótkich odcinków w Żurawicy, które zostały dołączone do sieci w 2009 roku, sięga 25 lat. Na terenie gminy Żurawica są trzy komunalne oczyszczalnie ścieków znajdujące się w Orzechowcach, Wyszatycach i Żurawicy.

Sieć gazowa

Wszystkie miejscowości gminy są zgazyfikowane i posiadają gazową sieć średnioprężną. Sieć gazowa zasilana jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia w Żurawicy. Zabudowa nowych terenów, przewidywana w planach zagospodarowania wymagać będzie jednak rozwinięcia sieci gazowej średniego ciśnienia, w szczególności w miejscowości Żurawica. W ostatnich latach zauważa się systematyczny wzrost zapotrzebowania na gaz przeznaczony do celów grzewczych. Spowodowane jest to budową nowych kotłowni gazowych oraz modernizacją istniejących kotłowni węglowych (przekwalifikowanie ich na paliwo gazowe).

Tabela 11 Sieć gazowa w Gminie Żurawica

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
długość czynnej sieci ogółem w m	m	152 915	157 588
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	31 462	33 928

długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	121 453	123 660
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	2 571	2 683
odbiorcy gazu	gosp. dom.	2 497	2 566
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. dom.	1 444	1 536
zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	1 525,3	1 413,3
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	1 367,5	1 099,0
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	9 738	9 925

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według danych Urzędu Gminy w Żurawicy, liczba gospodarstw korzystających z sieci gazowej na koniec 2014 roku wyniosła 3 243. Czynna sieć gazowa w Gminie Żurawica ma długość 157 588 m, w tym sieć przesyłowa 33 928 m, sieć rozdzielcza 123 660 m. Czynnych jest 2 683 przyłączy do budynków.

Energia elektryczna

Na terenie gminy istnieje stacja elektroenergetyczna WN/SN GPZ Żurawica z dowiązaną siecią linii napowietrznych WN 110 kV (przebiegających przez gminę tranzytem) oraz linii napowietrznych SN zasilających system stacji transformatorowych SN/NN (rozieszczonych na terenach zurbanizowanych).

Od stacji GPZ Żurawica do stacji GPZ Radymno poprowadzona jest linia 11 kV, która przebiega na krótkim odcinku przez obszar gminy nad terenami wyłączonymi z zabudowy.

Sieć linii SSN 15 kV w zdecydowanej większości jest wystarczająca dla zasilania terenów zabudowanych oraz dla większości terenów projektowanych do zabudowy. Dla obsługi dotychczasowego zainwestowania wystarczająca jest obecna sieć stacji transformatorowych. Należy jednak zwiększać ilość stacji dla projektowanych terenów osiedleńczych i intensyfikacji zabudowy dotychczasowych terenów zainwestowanych, jak również w dużo większym stopniu wykorzystywać odnawialne źródła energii - wody i wiatru.

Na terenie gmin Orły i Żurawica znajduje się farma wiatrowa Hnatkowice - Orzechowce składająca się z 6 turbin zamontowanych na wieżach o wysokości 78 m, a ich łączna moc wynosi 12 MW.

Gospodarka odpadami

Gmina posiada urządzone wspólnie z gminą sąsiednią Orły składowisko odpadów komunalnych, które zlokalizowane jest na pograniczu wsi Żurawica i Duńkowiczki. Składowisko posiada uregulowany stan formalno-prawny, zgodny z porozumieniem międzygminnym. Chłonność składowiska szacuje się na 15 lat. Ponadto w jego pobliżu istnieją warunki terenowe dla zwiększenia powierzchni.

Zasady gospodarki odpadami reguluje stosowna uchwała Rady Gminy. Gromadzenie odpadów odbywa się w systemie kontenerowym, zaś struktura odpadów komunalnych pozwala na wydzielenie z nich materiałów wtórnych (papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale). Gmina planuje wprowadzić selekcję odpadów i ich segregację w miejscu wytwarzania oraz posiada kompleksowy system odbioru materiałów wtórnych.

Tabela 12 Odpady komunalne zmieszane zebrane w ciągu roku w Gminie Żurawica

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
Ogółem	t	2 365,54	1 909,48
Ogółem na 1 mieszkańca	kg	185,0	147,3
z gospodarstw domowych	t	1 164,79	1 239,45
liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	2 697	b.d.
liczba przedsiębiorstw odbierających odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	4	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z zadań własnych gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Gmina powinna zgromadzić własny zasób mieszkaniowy i zarządzać nim w taki sposób, aby jak najlepiej zaspokajał on potrzeby rodzin, których dochód powoduje brak możliwości zakupu własnego mieszkania. W zasobach gminy Żurawica według danych na koniec 2014 roku znajdował się 1 lokal socjalny o powierzchni użytkowej wynoszącej 62 m².

Na obszarze gminy na koniec 2014 roku znajdowały się 3 131 budynki mieszkalne – w odniesieniu do roku 2010 ich ilość wzrosła o 118.

Statystyka mieszkań wskazuje, że w 2014 roku w gminie było 3 397 mieszkań, a średni przyrost ich ilości w okresie minionych 4 lat wyniósł 3,9%.

Tabela 13 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Żurawica

Zasoby mieszkaniowe ogółem	Jednostka miary	2010	2014
Mieszkania	szt.	3 270	3 397
Izby	szt.	14 845	15 536
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	314 505	331 307
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	96,2	97,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	24,5	25,6
Mieszkania na 1000 mieszkańców	--	255,2	262,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gminy do urządzeń techniczno – sanitarnych. Od roku 2010 do końca 2014 roku 127 mieszkań zostało wyposażonych w łazienkę oraz centralne ogrzewanie a dostęp do gazu z sieci uzyskało 65 mieszkań.

Tabela 14 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne

Wyszczególnienie	2010	2014
Wodociąg	3 017	3 197
Ustęp splukiwany	2 911	3 038
Łazienka	2 817	2 944
Centralne ogrzewanie	2 544	2 671
Gaz sieciowy	2 540	2 605

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na koniec 2014 roku 86,7% ogółu mieszkań posiadało łazienkę, 94,1% było wyposażonych w wodociąg a 78,6% posiadało centralne ogrzewanie.

Budownictwo

Podstawowe dane dotyczące budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Żurawica przedstawia poniższa tabela:

Tabela 15 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2011 - 2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2011	2012	2013	2014
Mieszkania oddane do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych					
Ogółem	szt.	43	44	47	32
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	szt.	0	0	10	0
Indywidualne	szt.	43	44	37	32
Indywidualne – realizowane z przeznaczeniem na użytek	szt.	-	-	37	32
Mieszkania oddane do użytkowania wg form budownictwa					
Ogółem mieszkania	szt.	43	44	47	32
Ogółem izby	szt.	251	249	233	196
Ogółem powierzchnia użytkowa	m ²	6 410	6 211	5 182	4 385
Mieszkania – przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	szt.	0	0	10	0
Izby - przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	szt.	0	0	30	0

Powierzchnia użytkowa – przeznaczona na sprzedaż lub wynajem	m ²	0	0	506	0
Mieszkania - indywidualne	szt.	43	44	37	32
Izby – indywidualne	szt.	251	249	203	196
Powierzchnia użytkowa - indywidualna	m ²	6 410	6 211	4 676	4 385
Mieszkania - indywidualne realizowane z przeznaczeniem na użytek własny inwestora	szt.	-	-	37	32
Izby - indywidualne realizowane z przeznaczeniem na użytek własny inwestora	szt.	-	-	203	196
Powierzchnia - indywidualna realizowana z przeznaczeniem na użytek własny inwestora	m ²	-	-	4 676	4 385

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.1.6 Infrastruktura komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy. Planowanie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich powinno opierać się o upowszechnienie dostępu do dóbr i usług, które są podstawą egzystencji społeczności lokalnej. Dostępność komunikacyjna to także czynnik napędu gospodarczego, który jest elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców.

Najważniejszymi węzłami komunikacyjnym dla gminy jest znajdujące się poza jej obszarem miasto Przemyśl, w którym przebiegająca przez teren gminy droga krajowa nr 77 relacji Lipnik – Sandomierz – Stalowa Wola – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław – Radymno – Przemyśl krzyżuje się z drogą krajową nr 28 relacji Zator – Wadowice – Nowy Sącz – Krosno – Sanok – Bircza – Przemyśl – Medyka – Granica Państwa oraz znajdujący się w odległości 10 km od Żurawicy węzeł autostradowy (A4 – DK77).

Mapa nr 3 Zewnętrzna dostępność komunikacyjna Gminy Żurawica

Źródło: opracowanie własne

W powiązaniu z drogą krajową nr 77 zasadniczy układ komunikacyjny obszaru tworzy droga wojewódzka nr 881 relacji Sokołów Małopolski – Łańcut – Kańczuga – Pruchnik – Żurawica, która razem z drogami powiatowymi i gminnymi ma największy wpływ na mobilność i dostępność wewnętrzną wszystkich miejscowości gminy.

Układ drogowy występujący na terenie gminy Żurawica stwarza dogodne powiązania zarówno wewnętrzne pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, jak i zewnętrzne regionalne i ponadregionalne.

Potrzeby mieszkańców gminy w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpieczają podmiejskie linie autobusowe MZK Przemysł, PKS Przemysł oraz przewoźnicy prywatni. Gmina nie posiada dworca autobusowego.

W systemie komunikacyjnym gminy Żurawica duże znaczenie ma także transport kolejowy. Przez terytorium gminy przebiega międzynarodowa magistrala kolejowa nr 91, będąca częścią trasy E-30, która prowadzi ruch z Europy Zachodniej na Ukrainę. Jej stan techniczny nie pozwala na podróżowanie z wysokimi prędkościami, dlatego w 2011 roku rozpoczęto jej modernizację. Po zakończeniu remontów na odcinku Rzeszów – Przemysł – Granica Państwa pociągi będą mogły rozwijać prędkość do 120 km/h. W zakresie ruchu towarowego linia kolejowa jest wyposażona w kilka stacji, w tym leżący na terenie trzech gmin węzeł przeładunkowy Żurawica – Przemysł – Medyka, związanych wzajemnie torami normalnymi i szerokimi (występującymi na terenie Ukrainy). W obrębie węzła istnieją mniejsze bocznice przeładunkowe.

2.1.7 Infrastruktura kultury i sportu

Kultura

Działalność kulturalna jest bardzo ważnym czynnikiem społeczno – wychowawczym. Dzięki niej można poszerzyć swoją wiedzę na różne tematy, spędzić przyjemnie czas i zintegrować się z danym środowiskiem.

Dom Ludowy w Wyszatycach posiada salę telewizyjną, salę widowiskową ze sceną oraz zaplecze gastronomiczne z kuchnią. Wyposażony jest w stół bilardowy, stół do tenisa stołowego, piłkarzyki. W budynku znajduje się biblioteka. Kadra placówki to pracownik gospodarczy oraz osoba zatrudniona na etacie bibliotekarki.

Zdjęcie 1 Dom Ludowy w Wyszatycach

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

W chwili obecnej Budynek Domu Ludowego jest użytkowany przez :

- Ochotniczą Straż Pożarną - wydzielone dwa boksy garażowe z bezpośrednim dojazdem,
- Sklep Spożywczy „U IRENY” z wejściem przez klatkę ewakuacyjną niskiego parteru,
- Wiejski Dom Kultury Wyszatycy z wejściem w części wyższej,
- Gminną Bibliotekę w Żurawicy, Filię Wyszatycy,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wyszatycy

Obok Domu Ludowego w Wyszatycach, na terenie gminy Żurawica znajdują się następujące obiekty kulturalne:

- Dom Ludowy w Maćkowicach, który posiada salę widowiskową ze sceną. Wyposażony jest w stół bilardowy, w budynku znajduje się Bank Spółdzielczy.

- Dom Ludowy w Orzechowcach, który posiada salę konferencyjną, salę komputerową oraz kuchnię i zaplecze gospodarcze. Wyposażony jest w stół bilardowy i do tenisa stołowego. W budynku znajduje się biblioteka, siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej, gabinet lekarski i stomatologiczny. W Domu Ludowym w Orzechowcach organizowane są okolicznościowe akademie, wesela, zabawy oraz spotkania Koła Gospodyń Wiejskich.
- Dom Ludowy w Buszkowiczach posiada salę widowiskową, salę komputerową oraz kuchnię z wyposażeniem. W budynku ma siedzibę Stowarzyszenie „Pomóżmy Sobie”.
- Świetlica młodzieżowa w Bolestraszczykach wyposażona w stół do tenisa.
- Polski Dom Katolicki przy Parafii Rzymsko-Katolickiej Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy. Dom, z którego korzystają mieszkańcy posiada salę widowiskową ze sceną wyposażoną w sprzęt nagłaśniający.

Zdjęcie 2 Dom Ludowy w Orzechowcach

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy

Organizatorem i koordynatorem życia kulturalnego w Gminie Żurawica jest Dom Kultury w Wyszatycach. Placówka jest samorządową instytucją kultury realizującą zadania w zakresie wychowywania, edukacji, upowszechniania i ochrony dóbr kultury między innymi poprzez: organizowanie wystaw artystycznych, przedstawień teatralnych, koncertów, imprez artystycznych, rozrywkowych i rekreacyjnych.

Na terenie gminy Żurawica odbywa się wiele przedsięwzięć kulturalnych i sportowych, np.: konkursy fotografii, warsztaty wikliniarskie, malowanie na tkaninie, konkursy plastyczne, turnieje tenisa stołowego, konkursy czytelnicze, obchody ważnych dni, pikniki rodzinne itp.

Bardzo wiele z nich, ze względu na zainteresowanie, odbywa się regularnie od wielu lat. Cykliczne imprezy kulturalne to:

- Konkurs wiedzy żołnierzy wyklętych w Gimnazjum w Żurawicy dla uczniów szkół gimnazjalnych z terenu gminy Żurawica - organizatorami jest Urząd Gminy Żurawica oraz Gimnazjum w Żurawicy (marzec)
- Turniej szachowy Cztery Pory Roku - organizatorami jest Urząd Gminy Żurawica oraz Kluby Sportowe - jest to turniej dla szachistów amatorów, uczestniczy w nim około 80-100 osób (marzec)
- Święto I Batalionu Czołgów w Żurawicy - organizatorami jest I Batalion Czołgów w Żurawicy oraz Urząd Gminy w Żurawicy – głównym punktem imprezy przeznaczonej dla żołnierzy, mieszkańców oraz gości jest apel wojskowy i piknik, w imprezie uczestniczy około 200-300 osób (maj)

- Turniej piłki nożnej szkół podstawowych i gimnazjalnych imieniem Roberta Maksyma - organizatorem jest LKS Żurawianka (maj - czerwiec)
- Piknik rodzinny - organizatorem jest Wspólnota Samorządowa Ziemi Przemyskiej – w trakcie imprezy w której uczestniczą mieszkańcy gminy Żurawica odbywają się między innymi gry i zabawy dla dzieci (maj/czerwiec)
- Turniej piłki nożnej juniorów im. Ireneusza Tomaszewskiego - organizatorem jest LKS Gwiazda Maćkowice oraz Urząd Gminy Żurawica (czerwiec)
- Turniej piłki nożnej o Puchar Wójta - organizatorem jest Urząd Gminy Żurawica (lipiec)
- Święto Wojska Polskiego - organizatorem jest Urząd Gminy Żurawica - głównym punktem obchodów jest Msza św. w intencji wojska (sierpień)
- Dożynki gminne dla mieszkańców gminy Żurawica - organizatorem jest Urząd Gminy Żurawica (wrzesień)

Na terenie gminy Żurawica działają następujące orkiestry i zespoły:

- Harcerska Orkiestra Dęta Hufca Ziemi Przemyskiej w Żurawicy
- Zespół Śpiewaczy Stowarzyszenia Koła Gospodyń Wiejskich w Wyszatycach
- Kapela Ludowa Orzechowiaci
- Stowarzyszenie Kulturalne Chór „Villanella” w Bolestraszczykach

Najbardziej powszechną formą uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo. Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Żurawicy, jej pięć filii znajduje się w miejscowościach Bolestraszyce, Wyszatyce, Orzechowce, Maćkowice i Kosienice. We wszystkich placówkach zatrudnionych jest 8 osób na etatach bibliotekarek.

Zdjęcie 3 Gminna biblioteka Publiczna

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy

Gminna Biblioteka Publiczna została powołana na mocy zarządzenia Gminy Żurawica Nr 5114/86 z dnia 5 lutego 1986 roku. Istnieje jako samorządowa jednostka organizacyjna funkcjonująca w formie instytucji kultury

i posiada swój statut. Biblioteka nie posiada własnych dochodów i jest finansowana przez Urząd Gminy w Żurawicy.

Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi szeroką działalność edukacyjną i kulturalną. Jest organizatorem lekcji bibliotecznych dla uczniów pobliskich szkół, które cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno uczniów jak i nauczycieli.

Tabela 16 Biblioteka w Żurawicy – dane statystyczne w latach 2007-2010

Biblioteki	J. m.	2010	2014
Placówki biblioteczne			
biblioteki i filie	ob.	6	6
pracownicy bibliotek	osoba	8	8
księgozbiór	wol.	53 988	52 882
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 477	1 402
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	25 282	24 437
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biblioteki udostępniają księgozbiór poprzez wypożyczenie i prezentacje, tj. udzielają informacji na miejscu w czytelni. Udostępnienie księgozbioru odbywa się w warunkach wolnego dostępu czytelników do półek, co jest niewątpliwie zaletą z uwagi na bezpośredni kontakt czytelnika z książką i nieskrępowany wybór materiałów przez samego zainteresowanego. Zbiory biblioteczne są uzupełniane na bieżąco. W bibliotekach stosuje się wizualną promocję książki w formie wystawek oraz gazetek ściennych.

Sport

Sport na terenie gminy Żurawica odgrywa bardzo ważną rolę. Funkcjonujące kluby sportowe upowszechniają kulturę fizyczną wśród dzieci i młodzieży przyczyniając się do rozwoju wielu dyscyplin sportowych. Biorą czynny udział w sferze rozwoju kultury, gospodarki oraz społeczeństwa.

Tabela 17 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Żurawica

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2014
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	9	9
Sekcje sportowe	sztuka	9	12
Członkowie	osoba	301	318

Trenerzy	osoba	2	6
Instruktorzy sportowi	osoba	10	10
Inne osoby prowadzące zajęcia	osoba	4	0
Ćwiczący			
ogółem	osoba	337	338
mężczyźni	osoba	286	315
kobiety	osoba	51	23
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	231	208
chłopcy	osoba	186	186
dziewczęta	osoba	45	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie Gminy Żurawica obecnie działa dziewięć klubów sportowych, praktycznie obecne są one we wszystkich sołectwach i prawie każdy dysponuje swoim boiskiem do piłki nożnej.

W gminie funkcjonuje dziewięć obiektów sportowych, z czego aż osiem dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na terenie gminy działają następujące kluby sportowe:

1. LKS Żurawianka Żurawica
2. LKS Tęcza Kosienice
3. KS Czarni Bolestraszyce
4. LKS Rada Orzechowce
5. LKS Batycze
6. LKS Gwiazda Maćkowice
7. LKS Zryw Buszkowiczki
8. LKS Grom Wyszatyce

Największym klubem sportowym jest LKS Żurawianka Żurawica, który obecnie posiada tylko sekcję piłkarską, której zawodnicy biorą udział w rozgrywkach w klasie B.

W swojej historii klub posiadał też sekcje lekkoatletyczną i zapaśniczą, w których odnosił znaczące sukcesy.

2.1.8 Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna

Potencjał turystyczny

Gmina Żurawica ze względu na wiele wartości, zarówno historycznych jak i kulturowych i przyrodniczych jest terenem bardzo atrakcyjnym turystycznie. Malownicze położenie, posiadane walory turystyczne i krajobrazowe są również szansą dla rozwoju coraz bardziej popularnej agroturystyki. Na terenie gminy znajdują się, podlegające ochronie i ujęte w rejestrze zabytków, zachowane w różnym stanie zabytkowe parki dawnych zespołów pałacowych i dworskich:

- Bolestraszyce: park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum,
- Wyszatyce: park zespołu dworskiego,
- Żurawica: park zespołu dworskiego Sapiehów,
- Maćkowice: park zespołu pałacowego,
- Kosienice: pozostałości zespołu parkowo- dworskiego.

Wszystkie te obiekty i tereny ujęte są w rejestrze zabytków i objęte strefą „A” pełnej ochrony konserwatorskiej oraz strefą „K” ochrony krajobrazu.

Na obszarze gminy występują również liczne pomniki przyrody - 112 drzew pomnikowych (głównie dęby, jesiony, płatan, kasztanowce).

Większość drzew pomnikowych występuje w ogrodach i parkach podworskich w miejscowościach:

- Bolestraszyce - 58 (Arboretum),
- Wyszatyce - 6,
- Żurawica - 7 (park XIX w),
- Maćkowice - 5 (park krajobrazowy z pocz. XIX w),
- Kosienice - 35 (park krajobrazowy z pocz. XIX w).

Najchętniej odwiedzanym, nie tylko przez turystów ale również okolicznych mieszkańców miejscem jest niewątpliwie Arboretum w Bolestraszcach. Teren, będący w zasadzie ogrodem botanicznym odwiedza rocznie ponad 50 tys. turystów, również młodzież szkolna. Ogród powstał w 1975 roku i obecnie rośnie tam prawie 2 000 gatunków, odmian i form roślin. Arboretum stanowi również ważny ośrodek naukowo-badawczy w Polsce południowo-wschodniej, gdzie prowadzone są badania m.in. nad zabytkowymi założeniami ogrodowymi czy zagrożonymi i ginącymi gatunkami roślin. Na terenie ogrodu znajduje się odremontowany, klasycystyczny dwór z XIX w.

Na terenie gminy Żurawica usytuowany jest Fort XII „Werner”, będący częścią zespołu obiektów obronnych, trzeciej co do wielkości po Antwerpii i Verdun fortyfikacji – Twierdzy Przemyśl. Jest to fort główny, artyleryjski, którego załogę stanowiło ponad 300 żołnierzy. Budowany w latach 1882-1886 obiekt wraz z zachowaną w stanie nienaruszonym fosą jest objęty ochroną prawną jako zabytek architektury obronnej.

Dziedzictwo kulturowe

Na obszarze gminy znajdują liczne obiekty architektury, parki, cmentarze i stanowiska archeologiczne, które ujęte są w rejestrze zabytków lub w wykazie obiektów zabytkowych.

Obszar gminy został podzielony na 4 strefy ochrony w zależności od rangi i rodzaju obiektu zabytkowego, w tym do strefy „A” - wymagającej pełnej ochrony konserwatorskiej i związanej z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków oraz stanowiskami archeologicznymi zostały ujęte znajdujące się w poszczególnych miejscowościach gminy następujące zabytki:

Bolestraszyce:

- Park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum - unikalna kolekcja (ok.2000 gatunków) drzew, krzewów i roślin zielnych oraz ważny ośrodek edukacyjno- popularyzatorski,
- Zespół cerkwi gr.- kat. (obecnie kościół rzym.- kat.),
- Fortyfikacje” Twierdzy Przemyśl” - XIX/XX wiek,
- Drogi forteczne

Buszkowice:

- Zespół cerkwi gr.- kat. (obecnie kościół rzym.- kat.)

Wyszatyce:

- Zespół dworski XIX wiek
- Zespół cerkwi gr.- kat. XX wiek – częściowo w ruinie
- Kościół rzym- kat. XIX wiek

Zdjęcie 4 Cerkiew buszkowicka

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy

Żurawica:

- Zespół dworski Sapiechów XIX wiek
- Zespół folwarczny XIX wiek
- Kościół rzym- kat.
- Pozostałości cerkwi gr.- kat.
- Dawne koszary wojskowe – obecnie szpital specjalistyczny,
- Fortyfikacje twierdzy „Przemyśl” XVII wiek

Orzechowce:

- Fortyfikacje „Twierdzy Przemyśl” oraz drogi forteczne XIX wiek,

Maćkowice :

- Zespół pałacowy początek XX wieku ,

- Cerkiew gr. - kat. (XVIII wiek) z przyległym cmentarzem,

Kosienice:

- Pozostałości zespołu dworskiego XIX wiek
- Kościół rzym. - kat. z XIX wiek

2.2 Sfera gospodarcza

Gmina Żurawica jest obszarem przyjaznym dla przedsiębiorców – w ostatnich latach obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na jej terenie na koniec 2014 roku działało 652 podmioty gospodarki narodowej, co klasuje ją na drugim miejscu w powiecie przemyskim.

Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu przemyskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Gmina Bircza	339	390	22	17	317	373
Gmina Dubiecko	380	420	27	26	353	394
Gmina Fredropol	210	232	20	17	190	215
Gmina Krasieczyn	363	378	9	9	354	369
Gmina Krzywca	240	265	12	11	228	245
Gmina Medyka	292	307	14	14	278	293
Gmina Orły	407	478	16	19	391	459
Gmina Przemyśl	663	761	24	25	639	735
Gmina Stubno	181	193	12	12	169	181
Gmina Żurawica	611	652	28	27	583	625
Razem powiat przemyski	3 686	4 067	184	177	3 502	3 889

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy dotyczy sektora prywatnego, w którym ilość podmiotów w latach 2010 – 2014 wzrosła o 42 i wyniosła na koniec 2014 roku 625, z czego 496 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (469 w 2010 roku).

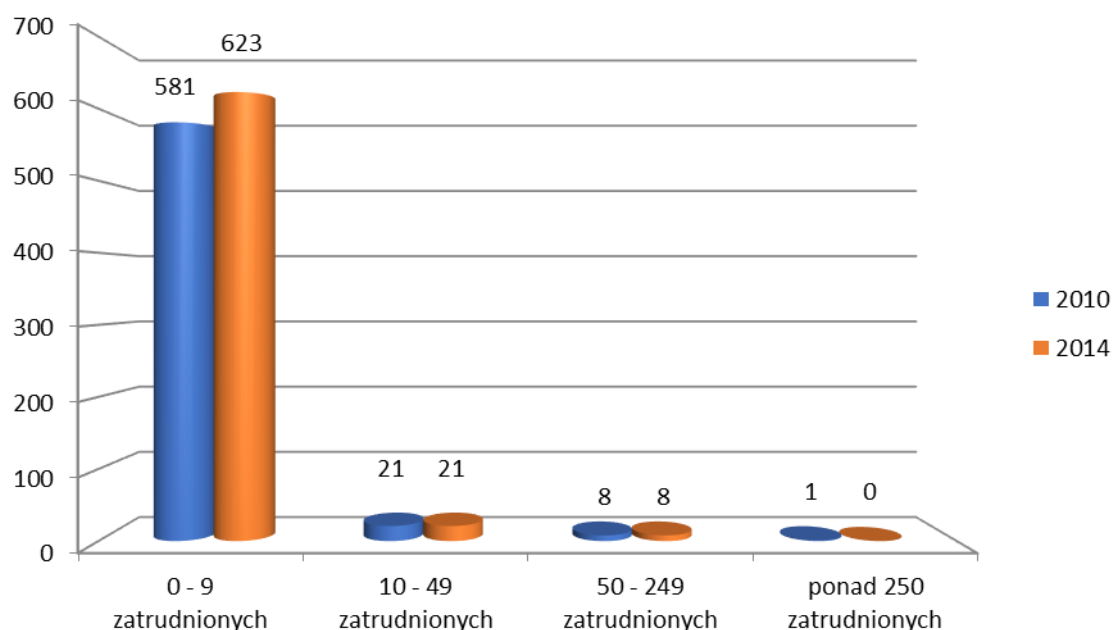
Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Żurawica

Rodzaje podmiotów		2010	2014
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	24	22
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	469	496
	Spółki handlowe	15	18
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	2
	Spółdzielnie	6	5
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	33	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy Żurawica według danych GUS na koniec 2014 roku działało 623 mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób oraz 21 małych i 8 średnich przedsiębiorstw

Wykres 2 Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy wg klas wielkości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W okresie ostatnich lat w gminie Żurawica zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców oraz wskaźnik ilości nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności.

Tabela 20 Wskaźniki dla obszaru gminy Żurawica za lata 2010 i 2014

Wskaźnik	2010	2014
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	477	504
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	45	53
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	32	37
Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności	48	50
Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	75,1	77,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	37	38
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	5,8	5,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 21 Podmioty gospodarcze na terenie gminy Żurawica w 2014 roku

L.p.	Miejscowość	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2014	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2014
1.	Batycze	0	0
2.	Bolestraszyce	2	1
3.	Buszkowice	2	0
4.	Buszkowiczki	1	0
5.	Kosienice	2	1
6.	Maćkowice	3	2
7.	Orzechowce	0	0
8.	Wyszatyce	5	2
9.	Żurawica	11	3
Razem		26	9

Źródło: Urząd Gminy Żurawca

2.3 Sfera społeczna

2.3.1 Struktura demograficzna

Potencjał demograficzny gminy Żurawica według danych GUS na koniec 2014 roku to 12 930 osób, w tym 6 472 kobiety (50,1% mieszkańców) i 6 458 mężczyzn (49,9% mieszkańców), co stanowi 17,46% ludności powiatu przemyskiego. Gmina Żurawica jest jedną z pięciu gmin powiatu, w której liczba mieszkańców w ostatnich latach uległa zwiększeniu. Zanotowany wzrost to 118 osób - w 2010 roku gmina liczyła 12 812 mieszkańców, w tym 6 434 kobiety oraz 6 378 mężczyzn. Średnia gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosi 135 osób/km² (134 os/km² w 2010 roku).

Tabela 22 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu przemyskiego

Jednostka terytorialna	Ludność						Powierzchnia w km ²
	2010			2014			
	ogółem	w tym kobiety	osób/ km ²	ogółem	w tym kobiety	osób/ km ²	
Gmina Bircza	6 724	3 276	26	6 708	3 266	26	254
Gmina Dubiecko	9 564	4 784	62	9 378	4 726	61	154
Gmina Fredropol	5 588	2 750	35	5 537	2 744	35	160
Gmina Krasiczyn	4 947	2 475	40	5 129	2 567	41	124
Gmina Krzywca	4 941	2 401	52	4 890	2 362	52	95
Gmina Medyka	6 393	3 212	105	6 498	3 237	107	61
Gmina Orły	8 685	4 335	123	8 859	4 418	126	70
Gmina Przemyśl	9 904	4 940	91	10 172	5 080	94	108
Gmina Stubno	4 078	2 050	46	3 966	1 997	45	89
Gmina Żurawica	12 812	6 434	134	12 930	6 472	135	96
Razem powiat przemyski	73 636	36 657	61	74 067	36 869	61	1 211

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższa tabela przedstawia stan ludności gminy Żurawica na tle pozostałych gmin wiejskich powiatu przemyskiego. Powierzchnia powiatu oraz poszczególnych gmin w ostatnich latach nie uległa zmianie.

Gmina Żurawica zajmuje 6 miejsce spośród dziesięciu gmin powiatu przemyskiego pod względem terytorialnym oraz pierwsze pod względem liczby ludności i gęstości zaludnienia.

Liczbę mieszkańców i średnią gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości gminy przedstawia poniższa tabela.

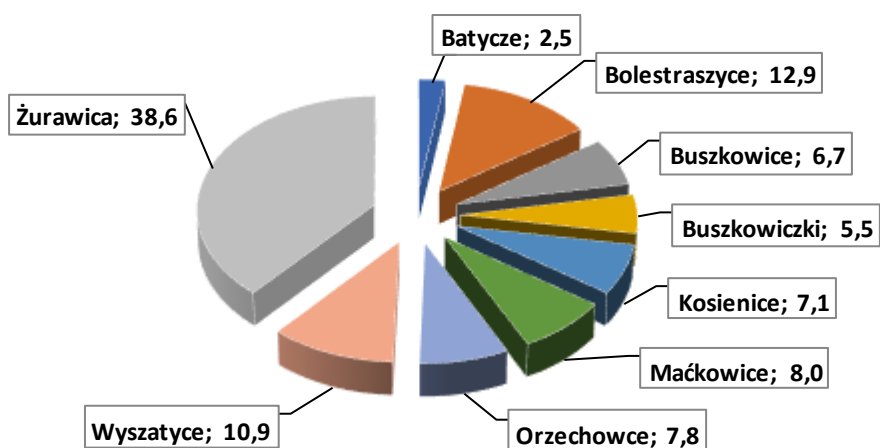
Tabela 23 Ludność i średnia gęstość zaludnienia miejscowości gminy Żurawica

L.p.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Udział % w ludności gminy	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1.	Batycze	325	2,51	79,46
2.	Bolestraszyce	1 670	12,91	124,91
3.	Buszkowice	867	6,71	412,86
4.	Buszkowiczki	709	5,48	214,85
5.	Kosienice	923	7,14	86,75
6.	Maćkowice	1 039	8,04	56,62
7.	Orzechowce	1 003	7,76	143,90
8.	Wyszatyce	1 408	10,89	76,81
9.	Żurawica	4 986	38,56	268,21

Źródło: www.zurawica.pl

Najwięcej osób w gminie zamieszkuje w miejscowości Żurawica (38,6%), Bolestraszyce (12,9%) oraz Wyszatyce (10,9%).

Wykres 3 Ludność gminy Żurawica [%]

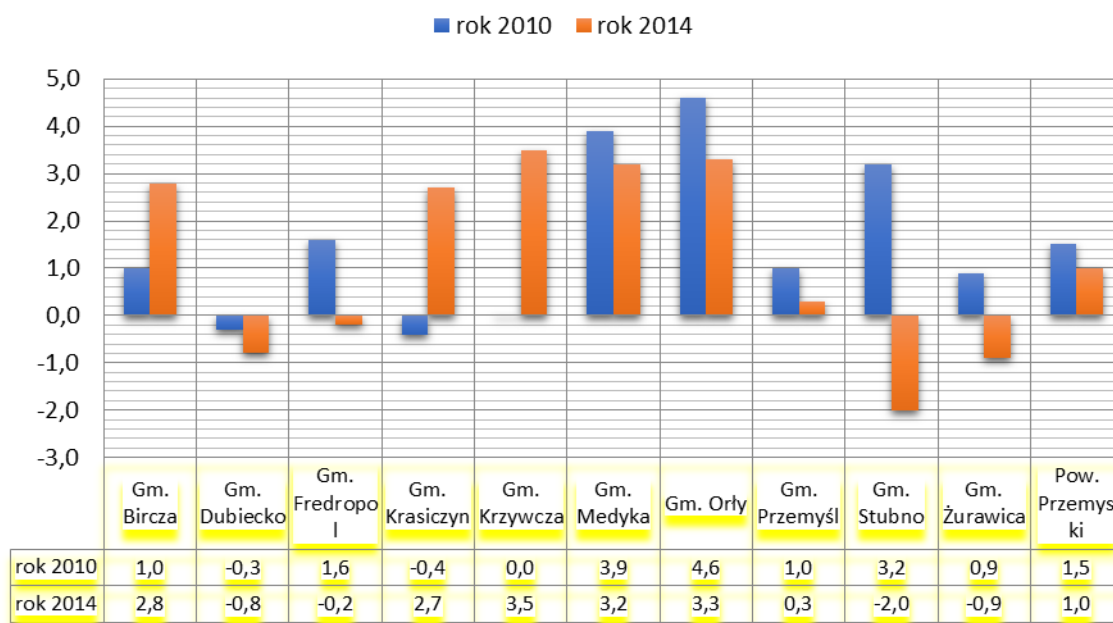

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Urzędu Gminy Żurawica

Na terenie gminy Żurawica wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wyniósł w 2014 roku (- 0,9) ulegając w porównaniu do 2010 roku obniżeniu o 1,8. Niekorzystnym zjawiskiem jest również niskie saldo migracji wewnętrznych, które na koniec 2014 roku wyniosło 4 (w 2010 roku wynosiło 26).

Wykres 4 Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu przemyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 24 Wybrane wskaźniki modułu gminnego

Wyszczególnienie	J.m.	2010	2014
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	134	135
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	101	100
małżeństwa na 1000 ludności	-	5,0	6,2
urodzenia żywe na 1000 ludności	-	9,5	8,4
zgony na 1000 ludności	-	8,6	9,3
przyrost naturalny na 1000 ludności	-	0,9	-0,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 25 Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku

Wyszczególnienie	J.m.	2010	2014
zameldowania ogółem	osoba	123	137
zameldowania z miast	osoba	71	86

zameldowania ze wsi	osoba	51	48
zameldowania z zagranicy	osoba	1	3
wymeldowania ogółem	osoba	96	130
wymeldowania do miast	osoba	60	71
wymeldowania na wieś	osoba	36	59
wymeldowania za granicę	osoba	0	0
saldo migracji wewnętrznych	osoba	26	4
saldo migracji zagranicznych	osoba	1	3
saldo migracji	osoba	27	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wśród mieszkańców gminy Żurawica najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby młode w wieku 0 – 19 lat, których liczba na koniec 2014 roku wyniosła 2 855 osoby, co stanowiło 22,1% ogółu ludności gminy oraz 2 034 osób w wieku 30 – 39 lat, które stanowiły 15,7% ogółu mieszkańców.

Tabela 26 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Żurawica (2014 rok)

Przedziały wiekowe	Ogółem	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców
0 – 19	2 855	22,1
20 – 24	1 022	7,9
25 – 29	979	7,6
30 – 39	2 034	15,7
40 – 49	1 824	14,1
50 – 59	1 777	13,7
60 – 64	722	5,6
65 i więcej	1 717	13,3
Razem	12 930	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.3.2 Poziom i struktura bezrobocia

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Żurawica, można zauważyć spadek na koniec 2014 roku w odniesieniu do 2010 roku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – grupa mieszkańców w wieku do lat 17 zmniejszyła się o 287 osób. Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (64,8% populacji), których ilość zwiększyła się w ciągu ostatnich lat o 246 osób. Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie powiatu przemyskiego – pomimo zwiększającej się ilości mieszkańców i występującego w kilku gminach wzrostu przyrostu naturalnego, postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie gminy jak i powiatu niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkowało szybszym starzeniem się społeczeństwa.

Tabela 27 Struktura ludności gminy Żurawica wg ekonomicznych grup wiekowych

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Ilość osób	2 753	2 466	8 136	8 382	1 923	2 082
Udział % w ludności ogółem	21,5%	19,1%	63,5%	64,8%	15,0%	16,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując dane z lat dotyczące liczby osób pracujących z terenu gminy Żurawica można zauważyć, iż od roku 2010 liczba osób zatrudnionych się zmniejsza, z tym, że spadek bardziej dotyczy mężczyzn niż kobiet.

Tabela 28 Pracujący na terenie gminy Żurawica w latach 2010 - 2014

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni
2010	1 723	720	1 003
2011	1 676	719	957
2012	1 665	699	966
2013	1 635	707	928
2014	1 614	683	931

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bardzo duży wpływ na sytuację społeczną na terenie gminy Żurawica ma zjawisko bezrobocia. Przeprowadzona po 1989 roku restrukturyzacja gospodarki przejawiająca się likwidacją dużej liczby zakładów pracy w powiecie przemyskim w których zatrudniona była część mieszkańców gminy, skutkowało pojawieniem się długotrwałego i strukturalnego bezrobocia. W konsekwencji nastąpił wzrost ubóstwa prowadzący często do powstawania negatywnych zjawisk, takich jak np. wykluczenie społeczne.

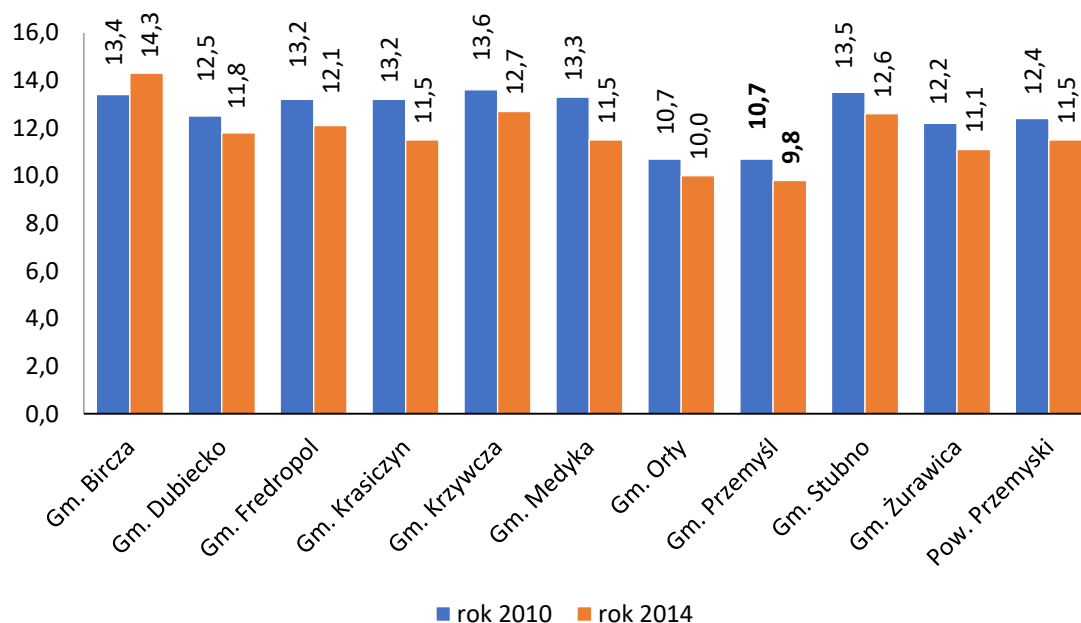
Na koniec grudnia 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy było zarejestrowanych 889 mieszkańców gminy Żurawica, w tym 612 osób długotrwale bezrobotnych powyżej 12 miesięcy. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2014 roku według danych GUS wyniósł 11,1%, notując spadek w porównaniu 2010 rokiem o 1,1%.

Tabela 29 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Żurawica w liczbie ludności na tle powiatu przemyskiego.

Jednostka terytorialna	Ogółem	
	2010	2014
Gmina Żurawica	12,2%	11,1%
Powiat przemyski	12,4%	11,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Żurawica w liczbie ludności na tle gmin i powiatu przemyskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.3.3 Edukacja

Gmina Żurawica jest organem prowadzącym następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Żurawicy, w skład którego wchodzi:
  - Samorządowe Przedszkole nr 2 w Żurawicy
  - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Św. Jadwigi Królowej Polski w Żurawicy

- Gimnazjum im. 2 Pułku Pancernego w Żurawicy
- 2. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Żurawicy, w skład którego wchodzi:
  - Samorządowe Przedszkole nr 1 w Żurawicy
  - Szkoła Podstawowa nr 2 w Żurawicy
- 3. Zespół Szkół w Wyszatycach im. bł. ks. Jan Balicki
- 4. Zespół Szkół w Orzechowcach, w skład którego wchodzi Gimnazjum i Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Orzechowcach
- 5. Zespół Szkół w Maćkowicach im. św. St. Kostki w Maćkowicach
- 6. Szkoła Podstawowa w Bolestraszczykach im. Piotra Michałowskiego
- 7. Szkoła Podstawowa w Buszkowicach
- 8. Szkołą Podstawowa w Kosienicach im. bł. ks. Bronisława Markiewicza w Kosienicach

Tabela 30 Szkolnictwo podstawowe na terenie Gminy Żurawica

Wyszczególnienie	J.m.	2010	2014
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	-	10	9
Oddziały w szkołach	-	57	56
Uczniowie	osoba	786	740
Absolwenci	osoba	150	128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 31 Szkolnictwo gimnazjalne na terenie Gminy Żurawica

Wyszczególnienie	J.m.	2010	2014
Gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	-	4	4
Oddziały w szkołach	-	22	17
Uczniowie	osoba	457	352
Absolwenci	osoba	151	126

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 32 Współczynniki skolaryzacji w Gminie Żurawica

Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)	J.m.	2010	2014
Współczynnik skolaryzacji brutto			
szkoły podstawowe	%	91,18	83,52

gimnazja	%	82,19	78,05
Współczynnik solaryzacji netto			
szkoły podstawowe	%	89,56	83,18
gimnazja	%	81,47	76,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.3.4 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Opiekę zdrowotną na terenie Gminy Żurawica zapewniają trzy niepubliczne zakłady:

- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” w Żurawicy**, w którym działają:
  - ✓ Poradnia medycyny pracy
  - ✓ Poradnia medycyny rodzinnej
  - ✓ Poradnia medycyny sportowej
  - ✓ Poradnia medycyny szkolnej
  - ✓ Poradnia pielęgniarek środowiskowo-rodzinnych
  - ✓ Poradnia stomatologiczna
  - ✓ Poradnia lekarza POZ
  - ✓ Usługa transportu sanitarnego
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Maćkowice”**, w którym funkcjonuje:
  - ✓ Poradnia (gabinet) lekarza POZ
  - ✓ Poradnia (gabinet) lekarza POZ
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Wyszatyce”**, w którym funkcjonuje:
  - ✓ Gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej
  - ✓ Gabinet pielęgniarki w środowisku nauczania i wychowania
  - ✓ Gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej
  - ✓ Pielęgniarska opieka długoterminowa
  - ✓ Poradnia lekarza POZ

Specjalistyczna opieka medyczna dostępna jest dla mieszkańców w okolicznych miejscowościach. Najbliższy szpital działa w Przemyślu. Szpitale drugiego stopnia referencyjności funkcjonują również w stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowie. Szpitale w Przemyślu i Przeworsku świadczą usługi dla mieszkańców miasta i okolicznych gmin, w tym także dla mieszkańców gminy Żurawica i zabezpieczają w sposób wystarczający miejscowe potrzeby zdrowotne.

W gminie Żurawica funkcjonuje Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych, obsługujący chorych z terenu całego województwa podkarpackiego. Organizacja funkcjonowania oddziału oparta jest na zasadach społeczności terapeutycznej. Do oddziału przyjmowani są pacjenci dobrowolni i z nakazu sądowego. Podstawowy program terapii uzależnienia oferowany przez placówkę trwa około 6-8 tygodni. Na terenie gminy prowadzi działalność pięć gabinetów stomatologicznych – w Bolestraszcach (1), Orzechowcach (2), Wyszatycach (1), Żurawicy (1).

Na koniec 2014 roku pacjentom podstawowej opieki zdrowotnej udzielono 32 476 porady. W gminie funkcjonują trzy punkty apteczne (źródło: Bank Danych Lokalnych).

Pomoc społeczna

W gminie Żurawica usługi w zakresie pomocy społecznej świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, realizowanych przez GOPS należą:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- praca socjalna,
- dożywianie dzieci,
- sprawianie pogrzebu, w tym bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu,
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych.

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie pomocy i wypłacanie świadczeń na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznania potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca w Powiatowym Urzędzie Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Oprócz zadań własnych Ośrodek Pomocy Społecznej wykonuje zadania zlecone przez administrację rządową, do których należy :

- a) organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. reguluje szereg zadań dotyczących pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania najsłabszych grup społecznych. Do najczęściej występujących problemów w sferze działania Ośrodka należą: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność i długotrwała choroba, alkoholizm, problemy osób starszych.

W przypadku bezrobocia dominującą formą pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz żywność. Podstawowego znaczenia nabierają jednak inne formy pomocy, zorientowane na planowanie nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzenie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc – jej forma, wysokość i okres świadczeń – uzależniona była od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny, bez względu na jej przynależność społeczno - zawodową i miejscem zamieszkania. Sytuacja taka, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnych typów świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów – utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny, zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga, zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Z danych gromadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy wynika, iż w kolejnych latach wzrasta liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemami alkoholowymi polega na umożliwieniu dotkniętym tą chorobą podjęcia leczenia. Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych od alkoholu. Wielu klientów GOPS - u, u których pracownik socjalny podejrzewa problem alkoholowy, zaprzecza, że alkohol ma wpływ na jakość ich życia. W przypadku tych uzależnionych konieczne jest skonfrontowanie ich z uzależnieniem tj. przeprowadzenie i uświadomienie im ich choroby.

Strategia GOPS w stosunku do ludzi w podeszłym wieku skierowana jest na podtrzymanie ich sprawności ruchowej i intelektualnej oraz zaspokojenia podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem. Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i uwarunkowana takimi czynnikami jak: pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji międzypokoleniowych, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy podejmując próby przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom postawił na współpracę z Urzędem Pracy w Przemyślu, Komisarzatem Policji w Żurawicy, ze szkołami z terenu gminy. Działania mają na celu łagodzenie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, integrację ze społeczeństwem oraz dostarczenie alternatywnych form spędzenia wolnego czasu.

Ośrodek Pomocy Społecznej, rozumiejąc problemy ekonomiczno-bytowe rodzin z dziećmi i osób samotnie wychowujących dzieci, stara się zaspokoić ich niezbędne i podstawowe potrzeby w miarę posiadanych środków i możliwości. Najczęstszą formą pomocy są zasiłki okresowe oraz zasiłki celowe z przeznaczeniem na potrzeby bieżące. Dzieci z tych rodzin korzystają z bezpłatnych posiłków oraz z letnich kolonii.

Tabela 33 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w Gminie Żurawica

L.p.	Miejscowość	Zasiłki stałe		Zasiłki okresowe		Zasiłki celowe	
		osoby	kwota	osoby	kwota	osoby	kwota
1.	Batycze	2	5 915,79	7	35 703,89	3	1 030,00
2.	Bolestraszyce	8	40 593,54	45	110 647,10	12	3 084,59
3.	Buszkowice	4	22 445,50	12	35 823,44	7	1 847,50

4.	Buszkowiczki	3	17 310,24	13	25 534,06	2	250,00
5.	Kosienice	9	25 891,79	25	83 911,28	7	2 012,50
6.	Maćkowice	9	35 712,88	34	114 090,90	10	3 650,84
7.	Orzechowce	2	13 146,00	14	35 218,06	5	9 930,00
8.	Wyszatyce	8	31 243,31	37	100 171,30	16	5 570,00
9.	Żurawica	28	134 933,00	131	271 533,99	41	15 573,57
Razem		73	327 192,05	318	812 634,02	103	42 949,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

2.3.5 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy jest jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Miasto Przemysł oraz funkcjonujące przejście graniczne w pobliskiej gminie Medyka powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców jak i gości i turystów. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Żurawicy.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców jest rozbudowana struktura Ochotniczej Straży Pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Jej placówki znajdują się Batyczach, Bolestraszcach, Buszkowicach, Buszkowiczach, Kozienicach, Maćkowicach, Orzechowcach, Wyszatycach i Żurawicy. Teren gminy Żurawica jak i miasta Przemysł i powiatu przemyskiego obejmuje swoim działaniem jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Przemysłu.

2.4 Sfera środowiskowa

Sfera środowiskowa badana jest poprzez analizę czynników związanych ze stanem technicznym zabudowy znajdującej się na terenie gminy oraz ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska.

Gmina Żurawica w powiecie przemyskim należy do jednego z bardziej czystych rejonów w województwie podkarpackim.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są procesy energetycznego spalania paliw i komunikacja. Największy udział w emisji zanieczyszczeń ma energetyczne spalanie paliw. Emisja zanieczyszczeń specyficznych, jest niewielka i związana głównie z rozwojem motoryzacji.

W tabeli niżej zestawia się emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z procesów energetycznego spalania paliw w gminie Żurawica w 2015 r. obliczoną w oparciu o dane z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Żurawica i podmiotów gospodarczych [Mg].

Tabela 34 Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Obszar	Ogółem	SO ₂	NO ₂	CO	LZO	Inne	Pyły ogółem
Podmioty gospodarcze i mieszkańcy gminy Żurawica	44,06	1,94	11,1	22,8	4,4	0,52	3,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

W porównaniu z rokiem 2008 nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń w gminie, głównie ze względu na oszczędności w zużyciu paliw oraz likwidację kotłowni węglowej w PKP Żurawica. w emisji zanieczyszczeń gazowych największy udział miał tlenek węgla ok. 51,7 %, zaś najmniejszy – inne substancje 1,2 %. Z uwagi na dane zawarte w roczniku statystycznym dla powiatu przemyskiego tylko dla zakładów objętych sprawozdawczością statystyczną brak jest możliwości oceny udziału emisji ze źródeł zlokalizowanych w granicach gminy Żurawica w porównaniu z emisją ze źródeł powiatu przemyskiego. Jednym z głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza w gminie Żurawica jest m.in. niska emisja z palenisk domowych.

Ocena jakości powietrza na terenie całego kraju dokonywana jest w ramach monitoringu państwowego. Wyniki oceny jakości powietrza w ostatnich latach na terenie województwa podkarpackiego, obejmujące również powiat przemyski i gminę Żurawica, są przedstawiane w opracowaniach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie - Wydział Monitoringu Środowiska pn. „Ocena roczna jakości powietrza w województwie podkarpackim”.

Wartości stężeń średniorocznych na terenie gminy Żurawica w 2015 r. przedstawione w wyżej wymienionym opracowaniu nie przekraczają:

- dla dwutlenku siarki - 4 - 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; norma 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla dwutlenku azotu - 3,1 – 9,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; norma 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla tlenku węgla - 700,1 – 2500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla 8 godz.; norma 10 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla 8 godz.
- dla pyłu zawieszonego PM₁₀ - 9 - 28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; norma 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla pyłu PM_{2,5} - 8 – 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; norma 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla bezno(a)pirenu - 0,6 – 2,49 ng/m³; norma 1 ng/m³

Opracowanie zawiera również wyniki klasyfikacji stref w poszczególnych rodzajach zanieczyszczeń ze względu na ochronę zdrowia, jak również ze względu na ochronę roślin. Gmina Żurawica znajduje się w strefie podkarpackiej

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia

Dwutlenek siarki

Na terenie gminy w strefie podkarpackiej w 2015 roku nie stwierdzono przekroczeń stężeń godzinnych, ani stężeń średniodobowych SO₂. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki dla kryterium ochrony zdrowia strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy A.

Dwutlenek azotu

Na podstawie analiz wyników pomiarów i modelowania za 2015 rok nie stwierdzono żadnych przekroczeń Stężeń godzinnych i średniorocznych dwutlenku azotu na terenie województwa podkarpackiego. Wobec

powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu dla kryterium ochrony zdrowia, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy A

Pył zawieszony PM10

Na podstawie wyników pomiarów uzyskanych z wybranych stacji pomiaru pyłu za 2015 r. oraz wyniki modelowania rozkładu stężeń, uzyskano wyniku stężeń pyłu PM10 na terenie województwa podkarpackiego. Średnioroczne stężenie pyłu PM10 w gminie Żurawica nie przekracza wartości 28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i mieści się w normie, natomiast przekroczenia wykazują stężenia dobowe pyłu zawieszzonego PM10 do 45 dni w roku 2015 i obejmują obszar południowo środkowej części gminy, przy granicy z miastem Przemyśl. Duży udział w emisji pyłu PM10 ma emisja napływowa z poza strefy do 55,2%, natomiast w emisji z terenu strefy największy udział ma emisja powierzchniowa (niskie źródła emisji, zaopatrzenie w ciepło, gospodarka komunalna) do 69,1%. Obszar objęty przekroczeniem wynosi w gminie 2,2 km², a liczba ludności objęta przekroczeniem - 813 osób. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia pyłem PM10 dla kryterium ochrony zdrowia, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy C.

Pył zawieszony PM2,5

Na podstawie wyników pomiarów uzyskanych z wybranych stacji pomiaru pyłu za 2015 r. oraz wyniki modelowania rozkładu stężeń, uzyskano wyniku stężeń pyłu zawieszzonego PM2,5 na terenie województwa podkarpackiego. Średnioroczne stężenie pyłu zawieszzonego PM2,5 w gminie Żurawica nie przekracza wartości 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i mieści się w normie, natomiast przekroczenia wykazują stężenia pyłu zawieszzonego PM2,5 na sąsiednim terenie. Duży udział w emisji pyłu PM2,5 ma emisja napływowa z poza strefy do 41,2%, natomiast w emisji z terenu strefy największy udział ma emisja powierzchniowa (niskie źródła emisji, zaopatrzenie w ciepło, gospodarka komunalna) do 79,9%. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia pyłem PM2,5 dla kryterium ochrony zdrowia, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy C.

Benzen

Wyniki stężeń benzenu uzyskano głównie z pomiarów automatycznych uzupełnionych o metodę pasywną. Na terenie gminy Żurawica należącej do strefy podkarpackiej oszacowane stężenie w roku kalendarzowym dla benzenu wynosi do 0,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia benzenem dla kryterium ochrony zdrowia, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy A.

Tlenek węgla

Na podstawie pomiarów w województwie podkarpackim, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowane do klasy a pod względem zanieczyszczenia tlenkiem węgla dla kryterium ochrony zdrowia.

Benzo(a)piren

Na podstawie wyników pomiarów uzyskanych za 2015 r. oraz wyniki modelowania rozkładu stężeń, uzyskano wyniku stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 na terenie województwa podkarpackiego. Średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu w gminie Żurawica wynosi 0,6 – 2,49 ng/m³ przy normie 1 ng/m³, czyli wykazuje przekroczenia w części południowo środkowej przy granicy z miastem Przemyśl. Duży udział w emisji benzo(a)pirenu ma emisja napływowa z poza strefy do 27,2%, natomiast w emisji z terenu strefy największy udział ma emisja powierzchniowa (niskie źródła emisji, zaopatrzenie w ciepło, gospodarka komunalna) do 97,4%. Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia benzo(a)piranem dla kryterium ochrony zdrowia, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy C.

Metale ciężkie

Na podstawie analizy stężeń metali ciężkich (arsen, kadm, ołów, nikiel, arsen) strefa podkarpacka została zakwalifikowana pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi dla kryterium ochrony zdrowia do klasy A.

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę roślin

Dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), ozon

Stężenia średnioroczne SO₂, NO₂ i ozonu ze względu na kryteria oceny ustanowione w celu ochrony roślin na terenie województwa podkarpackiego w 2015 roku były niższe do wartości stężeń dopuszczalnych.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu i ozonem dla kryterium ochrony roślin, strefa podkarpacka, w której położona jest gmina Żurawica została zakwalifikowana do klasy A. Gmina Żurawica wchodząca w skład strefy podkarpackiej ze względu na kryterium ochrony zdrowia znajduje się w strefie „A” dla zanieczyszczeń dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i metale ciężkie, natomiast ze względu na stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu znajduje się w strefie „C” ze względu na przekroczone wartości dopuszczalne stężeń tych substancji w powietrzu. Dla kryterium ochrony roślin znajduje się w strefie „A”, w której obowiązują najwyższe wymagania dla jakości powietrza. Strefa a uznana jest za najczystsza, gdzie najwyższe stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają dolnego progu oszacowania. Na przestrzeni ostatnich kilku lat stan jakości powietrza w gminie Żurawica uległa pogorszeniu ze względu na stwierdzone przekroczenia stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu i jest wynikiem niskiej emisji. Na jakość życia mieszkańców gminy, coraz bardziej znaczący wpływ zaczyna wywierać emisja komunikacyjna, która została uwzględniona w ocenie jakości powietrza za 2015 r. Z dokumentu podstawowego określającego wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza w krajach Unii Europejskiej – dyrektywy 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza, zwaną dyrektywą ramową i 3 dyrektywami związanymi z nią oraz Dyrektywą 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 21 maja 2008 r. , celem działań z tego zakresu jest m.in.:

- utrzymanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca,
- poprawa jakości powietrza na obszarach stwierdzonych przekroczeń norm.

W oparciu o cytowane dyrektywy i poszerzony zakres pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, opracowano Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r. mający na celu działania ukierunkowane na ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w strefie podkarpackiej.

2.5 Sfera gospodarki odpadami komunalnymi

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Analiza stanu aktualnego w gospodarce odpadami komunalnymi została przeprowadzona w oparciu o „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Żurawica za rok 2014 i 2015” opracowane przez Urząd Gminy Żurawica. W oparciu o wymienione opracowania ilość zmieszanych odpadów komunalnych wynosi:

- 2014 r. - 1929,3 Mg

- 2015 r. - 2229,7 Mg

Z porównania powyższych danych wynika, że następuje wzrost ilości wytwarzanych i zbieranych odpadów komunalnych od mieszkańców gminy. Taki stan jest wynikiem głównie wzrostu liczby gospodarstw objętych umowami na odbiór odpadów oraz organizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wyszatycach. Na terenie gminy Żurawica prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów.

Na szczególną uwagę zasługują komunalne odpady biodegradowalne, których dotyczy obowiązek ograniczenia masy odpadów kierowanych na składowisko. Dla gminy Żurawica ich ilość w 1995 r. oszacowano na 580 Mg. Od 31 grudnia 2015r. istnieje obowiązek ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania do nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. w kolejnych latach obowiązują dalsze ograniczenia w tym zakresie, do 31 grudnia 2020 r. – 35%. w gminie Żurawica w 2015 r. zebrano 66,96 Mg odpadów ulegających biodegradacji, które w całości zostały przekazane do przetworzenia wg metody R3. Sposób postępowania z odpadami zawierającymi azbest reguluje ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032”. Gmina opracowała „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu Gminy Żurawica” w 2008 r. zatwierdzony Uchwałą Nr XXI/197/08 Rady Gminy Żurawica z dnia 20 listopada 2008 r. w ramach realizacji Programu zinventaryzowano 1307,1 Mg azbestu wymagających usunięcia.

Na terenie gminy Żurawica azbest jest systematycznie usuwany w roku 2015 usunięto 211,74 Mg azbestu, a w roku 2016 dalszych ok. 250,0 Mg azbestu. Powyższe dane wskazują na realizację ustaleń Programu usuwania azbestu. GPGO zakładał ograniczenie masy składowanych odpadów komunalnych do 85% w stosunku do ilości odpadów wytworzonych w 2015 r. Jak wynika z aktualnej sytuacji gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie, na składowisko w 2015 r. trafiło 0,9% masy wytworzonych odpadów komunalnych. Cel został osiągnięty. Na terenie gminy Żurawica brak jest instalacji do przetwarzania odpadów. Wytwarzane odpady są kierowane do instalacji poza gminą.

Odpady przemysłowe

Odpady przemysłowe to odpady powstające w sektorze gospodarczym, które obejmują grupy 1-19, w tym odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne. w 2015 r. na terenie gminy Żurawica zostały wytworzone odpady przemysłowe z grup 1 – 19 w ilości:

- odpady niebezpieczne - 108,7 Mg
- odpady inne niż niebezpieczne - 334,9 Mg.

W ogólnej masie odpadów przemysłowych – 443,6 Mg/rok, odpady niebezpieczne stanowią 24,5%, a inne niż niebezpieczne 75,5%.

Sposób postępowania z wytwarzanymi odpadami przemysłowymi polega na ich przekazywaniu do przetwarzania głównie poprzez odzysk ok. 90%, natomiast do unieszkodliwiania jest przekazywane ok. 10%.

2.6 Stan środowiska akustycznego

Hałas przemysłowy

Hałas o charakterze przemysłowym praktycznie nie występuje co jest spowodowane tym iż brak dużych podmiotów gospodarczych o charakterze produkcyjnym.

Hałas komunikacyjny

Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku, przede wszystkim z uwagi na powszechność występowania, należy komunikacja drogowa. Znaczny wzrost liczby pojazdów oraz duży udział transportu samochodowego skutkują wzrostem liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas, przy jednocześnie wzrastającym zagrożeniu w porze nocnej. Gwałtowny rozwój motoryzacji w latach 90. spowodował zmiany klimatu akustycznego, które -tak jak w całym województwie podkarpackim - również na terenie powiatu przemyskiego ulegają postępującemu pogorszeniu. Również tu konsekwencją znacznego przyrostu pojazdów samochodowych jest między innymi:

- proces stabilizacji hałasu na wysokim poziomie (poziom równoważny – Leq) w godzinach szczytu komunikacyjnego,
- proces rozciągania się godzin szczytu komunikacyjnego: do późnych godzin nocnych (godz.24;00) i wczesnych godzin porannych (godz. 5;00),
- istotny wzrost natężenia ruchu w godzinach nocnych, co powoduje jedynie niewielki spadek rejestrowanych poziomów w stosunku do pory dziennej i skutkuje brakiem możliwości odpoczynku osób mieszkających w otoczeniu głównych szlaków komunikacyjnych.

Wszystko to powoduje wzrost równoważnych poziomów dźwięku tak w dzień, jak i w nocy. Tym samym następuje systematyczne rozszerzanie się strefy ponadnormatywnego oddziaływania hałasu komunikacyjnego powodując, że coraz większa ilość mieszkańców terenów położonych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych narażona jest na uciążliwy hałas. W województwie podkarpackim systematyczny monitoring poziomu hałasu wzdłuż głównych tras komunikacyjnych nie jest prowadzony. Transport kolejowy jest źródłem emisji hałasu o znacznych poziomach, przekraczających wartości normatywne zarówno w porze nocnej, jak i dziennej. Zasięg ponadnormatywnych wartości obejmuje tereny wokół tras kolejowych do około 40 m w porze dziennej i może wzrosnąć nawet do kilkuset metrów w porze nocnej (w zależności od konfiguracji terenu). Do chwili obecnej pomimo niewątpliwych uciążliwości jakie wywołuje hałas pochodzący od trakcji kolejowej nie prowadzono w powiecie specjalnych badań dotyczących tego tematu.

Podsumowanie

Zanieczyszczenia gazowe objęte programem badań na terenie województwa podkarpackiego w roku 2014, tj. dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i ozon (w kryterium ochrony zdrowia) oraz dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i ozon (w kryterium ochrony roślin) osiągały na terenie województwa niskie wartości stężeń. Nie stwierdzono przekroczeń obowiązujących dla tych substancji wartości kryterialnych w powietrzu, zarówno ze względu na ochronę zdrowia, jak i Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Żurawica ochronę roślin. Pozwoliło to na zakwalifikowanie wszystkich stref z terenu województwa podkarpackiego pod względem zanieczyszczenia powietrza tymi substancjami, dla obu kryteriów, do klasy A (WIOS Rzeszów 2014). Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie podkarpackim jest emisja antropogeniczna. Największe ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłowych wprowadzanych do atmosfery pochodzą z procesów energetycznego spalania paliw. Jakość powietrza w Gminie Żurawica jest na (podobnie jak całe Województwo Podkarpackie) bardzo wysokim poziomie.

2.7 Stan budownictwa mieszkalnego i publicznego

Budynki publiczne

Gminne jednostki organizacyjne Budynki użyteczności publicznej to przede wszystkim budynki utrzymywane z budżetów jednostek samorządowych, a więc głównie dotyczy to obiektów typu: szkoły, przedszkola, szpitale i przychodnie, budynki administracyjne, obiekty kulturalne i sportowe itp. Jak widać jest to bardzo szeroki wachlarz typów obiektów, a więc również bardzo zróżnicowane struktury pokrywania potrzeb energetycznych. Na terenie gminy znajdują się następujące budynki samorządowe związane z edukacją:

- Szkoła Podstawowa w Bolestraszcach,
- Szkoła Podstawowa w Bolestraszcach,
- Szkoła Podstawowa w Buszkowicach,
- Szkoła Podstawowa w Kosienicach,
- Zespół Szkół w Maćkowicach,
- Zespół Szkół w Orzechowcach – Filia w Batyczach ,
- Zespół Szkół w Orzechowcach,
- Zespół Szkół w Wyszatycach,

- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Żurawicy,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 w Żurawicy,
- Przedszkole Nr 1,
- Przedszkole Nr 2,
- Gimnazjum w Żurawicy.

Inne budynki publiczne gminy:

- OSP Bolestraszyce
- OSP Buszkowice
- OSP Maćkowice
- Agronomówka
- Budynek Biblioteki Kosienice
- Dom Ludowy Batycze
- Dom Ludowy Bolestraszyce
- Dom Ludowy Buszkowiczki
- Dom Ludowy Kosienice
- Dom Ludowy Maćkowice
- Dom Ludowy Wyszatyce
- Dom Ludowy OSP Orzechowce
- Biblioteka Bolestraszyce
- Kaplica cmentarna Żurawica Dolna
- Kaplica cmentarna Żurawica Górna
- Kaplica cmentarna Wyszatyce

Na obszarze Gminy Żurawica funkcjonują budynki użyteczności publicznej o zróżnicowanym przeznaczeniu, wieku oraz technologii wykonania. Dane uzyskane z Urzędu Gminy pozwoliły określić rzeczywiste zużycie paliw i energii przez poszczególne budynki w sezonie 2014. W budynkach użyteczności publicznej w celach grzewczych wykorzystywane są indywidualne źródła ciepła zlokalizowane bezpośrednio w budynku, bądź w jego najbliższym sąsiedztwie – głównie kotły gazowe (niektóre budynki nie posiadają źródeł ciepła). W części budynków przeprowadzono procesy termomodernizacyjne. Działania te wpłynęły na ograniczenie zapotrzebowania na energię. W najbliższych latach planowane jest wykonanie kolejnych inwestycji w poszczególnych obiektach.

Tabela 35 Zużycie energii końcowej i wielkość emisji CO₂ w sektorze budynków użyteczności publicznej

SEKTOR BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ		
ROK 2014	Zużycie energii końcowej	Całkowita emisja CO ₂
	[MWh/rok]	[MWh/rok]
c.o. + c.w.u.	2 457,07	486,50
energia elektryczna	283,60	235,81
SUMA	2740,67	722,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

Mieszkalnictwo

Sektor mieszkaniowy jest największym odbiorcą energii na terenie gminy. Charakteryzuje się znaczną dynamiką zmian źródeł zasilania w ciepło. Następuje wymiana źródeł na bardziej efektywne, o wyższej sprawności energetycznej. W skali całego kraju udział zużycia energii cieplnej na cele grzewcze systematycznie maleje, co jest związane z instalacją źródeł bardziej efektywnych, o wyższej sprawności energetycznej, a także z zauważalnym wpływem prowadzonych termomodernizacji oraz wprowadzania bardziej restrykcyjnych norm budowlanych. Bogatsze wyposażanie mieszkań w urządzenia elektryczne i zmiany postępowania użytkowników przyczyniły się do wzrostu udziału zużycia energii elektrycznej. Trendy w zużyciu energii w gospodarstwach domowych według kierunków użytkowania przedstawia.

Wszystkie miejscowości gminy są zgazyfikowane i posiadają gazową sieć średnioprężną. Sieć gazowa zasilana jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia w Żurawicy. Zabudowa nowych terenów, przewidywana w planach zagospodarowania wymagać będzie jednak rozwinięcia sieci gazowej średniego ciśnienia, w szczególności w miejscowości Żurawica. W ostatnich latach zauważa się systematyczny wzrost zapotrzebowania na gaz przeznaczony do celów grzewczych.

Spowodowane jest to budową nowych kotłowni gazowych oraz modernizacją istniejących kotłowni węglowych (przekwalifikowanie ich na paliwo gazowe). Czynna sieć gazowa w Gminie Żurawica ma długość 152 915 m, w tym sieć przesyłowa 31 462 m, sieć rozdzielcza 121 453 m. Czynnych jest 2 571 przyłączy do budynków. Ludność korzystająca z sieci gazowej w 2014 r. wynosiła 49% osób. Generalnie zapotrzebowanie na ciepło wynosi od 60 do 200 [W/m²]. W domach izolowanych dobrym materiałem o współczynniku $k=0,3$ [W/m²K] (np. 10 cm styropianu przy ścianach wielowarstwowych lub ścianach jednowarstwowych - wykonanych z bloczków z gazobetonu odmiany 400 grubości 36,5 [cm]) zapotrzebowanie wyniesie:

- 60 [W/m²] dla domów piętrowych lub z użytkowym poddaszem,
- 70 [W/m²] dla domów parterowych.

W domach z ograniczoną izolacją $k=0,7$ [W/m²K] (np. 5 cm styropianu) zapotrzebowanie wyniesie:

- 90 [W/m²] dla domów piętrowych lub z użytkowym poddaszem,
- 100 [W/m²] dla domów parterowych.

W domach bez izolacji $k=1,2-1,5$ [W/m²K] (np. kamienice, dla których nie przeprowadzono ociepleń) zapotrzebowanie wyniesie:

- 130-140 [W/m²] dla domów piętrowych lub z użytkowym poddaszem,
- 150-200 [W/m²] dla domów parterowych.

Energochłonność budynku można również określić, posługując się wskaźnikiem EA, to jest sezonowego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania, odniesionego do powierzchni ogrzewanej, wyrażanego w [kWh/(m² rok)]. Energochłonność budynków, w zależności od okresu budowy, zaczerpnięto z danych literaturowych i przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 36 Energochłonność budynków zależności od okresu budowy

L.p.	Klasa energetyczna	Ocena energetyczna	Wskaźnik EA [kWh/(m ² /rok)]	Okres budowy
1	A +	Pasywny	<15	po 2005 r.
2	A	Nisko energooszczędny	15 ÷ 45	po 2005 r.
3	B	Energooszczędny	45÷80	po 2005 r.
4	C	Średnio energooszczędny	80÷100	po 2005 r.

5	D	Średnio energochłonny (spełniający aktualne wymagania prawne)	100÷150	1999 ÷ 2005
6	E	Energochłonny	150÷250	1982 ÷ 1998
7	F	Wysoko energochłonny	>250	< 1998 r

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

- Zdecydowana większość budynków jest stara średni wiek budynku to 35 lat (średnia budowy to 1980 rok).
- Najstarszy zanotowany budynek pochodzi z roku 1945.
- Najmłodszy opisany budynek został oddany do użytku w roku 2014.
- Powierzchnia użytkowa budynków waha się w granicach od 47,5 do 260 m².
- Średnia powierzchnia budynku wynosi 130,69 m².
- Ilość użytkowników jednego budynku waha się od 1 do 9 osób.
- Średnia ilość mieszkańców jednego budynku wynosi 4,31 osoby.
- Urządzenia centralnego ogrzewania wykorzystywane przez mieszkańców pochodzą z różnych okresów budownictwa.
- Najstarszy piec c.o. pochodził z roku 1956, zaś najmłodszy z roku 2014.
- Średni wiek urządzeń centralnego ogrzewania określa się na 13-14 lat.
- Kotły gazowe stanowią 2% wszystkich źródeł ciepła – reszta to kotły węglowe.
- Struktura użytkowania paliw na cele grzewcze przedstawia się następująco:

Węgiel – 190,5 t/rocznie

Drewno – 708 m³/rocznie

Gaz ziemny – 3747 m³/rocznie.

- łączne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach wynosi 2,28 MWh/rok na jedno gospodarstwo domowe.
- Jedynie 6,25% budynków nie ma przeprowadzonej ani jednego usprawnienia
- termomodernizacyjnego,
- Ponad 33.7% badanych planuje w najbliższym czasie tj. w latach 2015-2020 inwestycje mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków. Do najpopularniejszych inwestycji należą: wymiana okien i drzwi; docieplenie budynku; wymiana źródła ciepła; instalacja OZE.

Zapotrzebowanie na energię ciepłą ze źródeł zlokalizowanych na terenie Gminy Żurawica w roku 2014 obliczono przyjmując uśrednioną klasę energetyczną przy zapotrzebowaniu 150 kWh/m² /rok.

3. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Najważniejszym celem pogłębionej analizy obszaru zdegradowanego i rewitalizacji było osadzenie procesu budowy programu rewitalizacji w lokalnym środowisku, bo tylko to gwarantuje trafność sformułowania celów rewitalizacji oraz adekwatność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. To właśnie mieszkańcy określili hierarchię zdiagnozowanych problemów, wskazując w ten sposób swoje priorytety w zakresie jakości życia.

Szczegółowa analiza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Respondenci zgodzili się, iż zdiagnozowane obszary kryzysowe mają istotne znaczenie dla Gminy Żurawica, a równocześnie są obszarami, które koncentrują w sobie negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości koncentracją powiązanych ze sobą problemów związanych z ubóstwem, brakiem pracy i bezrobociem, poczuciem braku perspektyw w obecnym miejscu zamieszkania (peryferyjność położenia) i w konsekwencji odpływem mieszkańców (szczególnie ludzi młodych), rosnącą liczbą ludzi starszych, dużym uzależnieniem się od wsparcia środkami pomocy społecznej, ciągle zbyt małą i nie w pełni dostosowaną do potrzeb i oczekiwań – szczególnie młodzieży – ofertą społeczno - kulturalną, narastającymi zjawiskami patologii (alkoholizm, przemoc domowa, itp.), co z pewnością wiąże się z brakiem poczucia perspektyw w dorosłym pokoleniu mieszkańców obszaru.

Na tę koncentrację nakładają się problemy zagospodarowania przestrzennego związane z peryferyjnym położeniem całej gminy i dużym rozproszeniem zabudowy. Charakterystycznym elementem obszaru kryzysowego jest stosunkowo słabo rozwinięta przedsiębiorczość – wynika to w równej mierze z braków infrastrukturalnych (podstawowej infrastruktury komunalnej, dobrej dostępności komunikacyjnej, położeniem na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych), co z rolniczych tradycji całego obszaru, które jednak obecnie nie zapewniają – w odczuciu mieszkańców – godziwych warunków życia. Dużym problemem jest też zanieczyszczenie środowiska, szczególnie tzw. niska emisja z sektora bytowego – szczególnie dojmująca w okresach jesienno-zimowych, ale obecna także w pozostałych porach roku. Kryzys ma więc charakter społeczny oraz gospodarczy, ekologiczny, techniczny i funkcjonalno - przestrzenny.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowano diagnozę, która obejmowała analizę pięciu sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W tym celu pozyskiwane były zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe. Pierwszego rodzaju dane pozyskane z takich instytucji publicznych jak Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowy Urząd Pracy, posłużyły do skonstruowania następujących mierników wskaźników.

Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.

Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

Obszar zdegradowany został wyznaczony w następujący sposób:

- dla jednostek podziału Gminy (9 sołectw) zebrano wskaźniki obrazujące sytuację w czterech analizowanych sferach;
- dane przedstawiono w sposób względny – zostały przyrównane do 100 mieszkańców, tak by uwzględnić różnice w liczbie osób zamieszkujących poszczególne jednostki podziału;
- wyodrębniono te jednostki, które charakteryzuje wyższe od średniej dla całej gminy nagromadzenie zjawisk kryzysowych (za zjawisko kryzysowe uznano sytuację, w której wartość danego wskaźnika jest mniej korzystna – wyższa lub niższa – od średniej dla całej Gminy Żurawica) oraz koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a także co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Dla wyznaczonych obszarów przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne, czyli poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dla każdego badanego wskaźnika ustalono wskaźnik syntetyczny degradacji (dana referencyjna).

Zasadniczo daną referencyjną jest średnia dla gminy.

Jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik syntetyczny będzie gorszy niż średnia dla gminy może być potencjalnie uznany za zdegradowany, pod warunkiem występowania na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorców, lub
- 2) środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nie funkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

3.1 Podstawowe informacje charakteryzujące poszczególne diagnozowane obszary.

Gmina Żurawica jest największą pod względem ludności gminą powiatu przemyskiego. Gmina jest obszarem przyjaznym dla przedsiębiorców – w ostatnich latach obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a ze względu na wiele wartości, zarówno historycznych jak i kulturowych i przyrodniczych jest również terenem bardzo atrakcyjnym turystycznie. Gmina Żurawica jest gminą wiejską, w skład której wchodzi 9 sołectw.

Tabela 37 Powierzchnia i ludność sołectw gminy Żurawica

L.p.	Sołectwo	Powierzchnia [km ²]	Udział % w powierzchni gminy	Liczba mieszkańców	Udział % w ludności gminy
1	Batycze	4,09	4,27	325	2,51
2	Bolestraszyce	13,37	13,96	1 670	12,91

3	Buszkowice	2,10	2,19	867	6,71
4	Buszkowiczki	3,30	3,45	709	5,48
5	Kosienice	10,64	11,11	923	7,14
6	Maćkowice	18,35	19,17	1 039	8,04
7	Orzechowce	6,97	7,28	1 003	7,76
8	Wyszatyce	18,33	19,15	1 408	10,89
9	Żurawica	18,59	19,42	4 986	38,56
Gmina ogółem		95,74	100	12930	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

Tabela 38 Jednostki urbanistyczne gminy Żurawica poddane diagnozie

Sołectwo	Charakterystyka
Batycze	Batycze znajdują się na północny-zachód od Żurawicy. Od początku swego istnienia związane były z Żurawicą, wchodząc w skład powstałej tu u progu XV wieku parafii rzymsko - katolickiej. W XVII wieku wieś liczyła ok. 100 mieszkańców, u schyłku XVIII ok. 280, z tego ok. 260 grekokatolików. W końcu XIX wieku wieś miała 373 mieszkańców, w zdecydowanej większości wyznania grecko - katolickiego (342), wyznanie rzymsko - katolickie reprezentowało 24 osoby, a mojżeszowe 7. Ciekawym zabytkiem Batycz jest murowana cerkiew św. Mikołaja, zbudowana na miejscu wcześniejszej, drewnianej, zniszczonej w czasie działań I wojny światowej. Świątynia, zbudowana w 1935 r. krótko służyła wysiedlonej po II wojnie światowej społeczności grecko - katolickiej, następnie przez wiele lat była nieczynna. Obecnie pełni funkcję kościoła rzymsko - katolickiego.
Bolestraszyce	Bolestraszyce znajdują się na wschód od Żurawicy. Początki osady wiążą się z istnieniem na terenie późniejszych Bolestraszyce strażnicy, przy której poczęli się osiedlać ludzie. Od XV w. były Bolestraszyce własnością rycerską - pierwszym znanym ze źródeł ich właścicielem był niejaki Steczko. Po nim wzmiankowany jako właściciel jest Świętopętek z Zawady, który otrzymał wieś jako posag żony. Potomkowie owego Świętopętka przyjęli nazwisko Bolestraszyccy i pozostali właścicielami osady aż po połowę XVII w. W późniejszych wiekach Bolestraszyce stanowiły własność Drohojowskich, a na początku XIX w. przeszły na rzecz Morskich. Po tych ostatnich wieś dostała się Ostrowskim. Julia z Ostrowskich wyszła za mąż za Piotra Michałowskiego, znanego i wówczas i dziś malarza, który w 1846 r. osiadł w bolestraszyckim majątku żony. Po śmierci artysty dobra bolestraszyckie pozostawały własnością jego rodziny (żony, syna i córki - Adamowej Łempickiej) do 1910 r., kiedy to zakupili je Zajączkowscy. Ci ostatni byli ich właścicielami do 1944 r. Istniejący do dziś dwór, będący cennym zabytkiem przeszłości Bolestraszyce powstał na miejscu zagospodarowanym na cele rezydencjonalne już w średniowieczu. Już około połowy XV wieku na wzgórzu powstała drewniana forteczka a na przełomie XVI i XVII wieku na jej miejscu powstał murowany dwór obronny. Istniał on do I połowy XIX w. na jego fundamentach po 1850 r. powstał istniejący do dziś drewniany kościółek. W okresie międzywojennym do świątyni dobudowano wieżyczkę. Przekształcona w dwór dawna oficyna po II wojnie światowej stała się własnością

	<p>państwa. Początkowo mieściła się tu szkoła podstawowa, następnie gminny ośrodek maszynowy. W 1975 r. wymagający gruntownej renowacji budynek dworu oraz budynki gospodarcze przekazane zostały Zakładowi Fizjografii i Arboretum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Odremontowany dwór stał się siedzibą największej dziś atrakcji Bolestraszc. Park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum podlega ochronie i jest ujęty w rejestrze zabytków.</p>
Buszkowice	<p>Buszkowice znajdują się na południe od Żurawicy. Wieś leży nad Sanem, bezpośrednio na wschód od Przemyśla, przy linii kolejowej Kraków - Medyka. Pierwsza informacja o niej pochodzi z wieku XVI, istniał tu wówczas dwór obronny, należący do właścicieli wsi - Ligęzów. W 1600 r. obronność dworu okazała się zwodna, w tym bowiem roku na Buszkowice najechał Jan Krasicki i po zdobyciu dworu zabił broniącego się w nim Stanisława Ligęzę. W późniejszym czasie wieś należała do Trawińskich, z których jeden, a mianowicie Wojciech był przyjacielem i sojusznikiem "Diabła Łańcuckiego". Później wieś należała do Komiaków, na początku XIX wieku nabyli ją Sapiehowie i włączyli w skład rozległych dóbr. W końcu tegoż XIX wieku Buszkowice liczyły 341 mieszkańców. Buszkowice posiadają interesujący zabytek sztuki sakralnej w postaci dawnej cerkwi NMP, obecnie kościoła rzymsko - katolickiego pod wezwaniem NMP Królowej. Świątynia powstała w 1900 r. jako cerkiew filialna parafii grecko - katolickiej w Żurawicy. Wcześniej istniała tu cerkiew drewniana, po której pozostała drewniana dzwonnica, znajdująca się na pobliskim cmentarzu.</p>
Buszkowiczki	<p>Buszkowiczki znajdują się na południowy-wschód od Żurawicy. Wieś położona nad Sanem, w sąsiedztwie Buszkowic i Przemyśla. W końcu XIX wieku zamieszkiwało ją 308 mieszkańców, z czego zdecydowana większość - 280 wyznawało katolicyzm w obrządku greckim. Pozostali to rzymscy katolicy (21) i Żydzi (7). W Buszkowiczkach warto zobaczyć "fort 12 - Buszkowiczki", usytuowany w pobliżu Sanu jeden z obiektów pierścienia wewnętrznego Twierdzy Przemyśl. Fort zbudowano w 1880 r., miał charakter półstały, służył jako stanowisko artylerii. Jedyną rolę obiekt miał ochraniać most forteczny na Sanie, do dziś zachowały się z niego ślady schronów oraz wały i fosy. W Buszkowiczkach znajduje się Dom Ludowy.</p>
Kosienice	<p>Kosienice są najbardziej na północ położonym obszarem gminy. Wieś nad potokiem Kanickim, dopływem uchodzącej do Sanu rzeki Rady, najwyższe punkty miejscowości sięgają 280 m. n.p.m. Pierwsze informacje źródłowe na temat Kosienic pochodzą ze schyłku XIV wieku. Należała ona wówczas do Konrada z Ziębic (Munsterberg) na Śląsku. Jeszcze przed I rozbiorem Kosienice zmieniły właścicieli - od 1760 r. mianowicie wieś należała do Stadnickich. Wiele nowego przyniosła wsi epoka Aleksandra Stadnickiego, uczestnika wojny z Rosją 1812 r., który po zakończeniu przygody z mundurem osiadł w Kosienicach. Zajął się tu z energią gospodarstwem, rozbudowując folwark i znacznie upiększając park, uważany przez współczesnych za jeden z najpiękniejszych w całej ziemi przemyskiej. Zasłużył się też na polu dobroczynności, fundując zakład dla ubogich, który zajmował się wspieraniem niezdolnych do pracy mieszkańców Kosienic. Po jego śmierci w 1853 r. wdowa - Amelia z Siemiańskich wybudowała kościół pod wezwaniem św. Trójcy.</p> <p>Około 1870 r. dwór i dobra ziemskie zakupił właściciel Rokietnicy, Zygmunt Dembowski. Za jego czasów - w 1880 r. Kosienice liczyły blisko 900 mieszkańców. Położenie na przedpolu twierdzy przemyskiej przyniosło Kosienicom znaczne zniszczenia w czasie I wojny światowej. W okresie oblężenia Przemyśla mieszkańcy Kosienic byli dwukrotnie wysiedlani, a 14 listopada 1914 r. miało miejsce rosyjsko - austriackie starcie w rejonie "kościółka w lesie", poza polem bitwy nie pozostała i sama wieś, we dworze bowiem</p>

	<p>ulokowano sztab rosyjski. W wyniku ostrzału spłonęło wiele zabudowań, poważnie uszkodzony został dwór oraz kościół, doszczętnie spłonęła cerkiew. W czasie okupacji ludność Ukraińska popierana była przez władze niemieckie, II wojna światowa nie przyniosła jednak takich zniszczeń jak pierwsza. Po jej zakończeniu ukraińska część mieszkańców wsi została wysiedlona w ramach akcji "Wisła" w marcu 1947 roku. Pozostałości zespołu parkowo- dworskiego oraz Kościół rzym. - kat. z XIX wieku są ujęte w rejestrze zabytków.</p>
Maćkowice	<p>Maćkowice sąsiadując z sołectwami Kosienice i Batycze są terenem najbardziej oddalonym na zachód od Żurawicy. Położone są w dolinie Potoku Maćkowickiego, najwyższy punkt na terenie wsi sięga ponad 270 m. n.p.m., w najbliższym sąsiedztwie wznosi się Bukowy Garb (426 m. n.p.m.). Wieś aż do rozbiorów była własnością królewską. W 1768 r była w dzierżawie Antoniego i Zofii Lubomirskich. Od Lubomirskich nabył Maćkowice Antoni Derszniak, ostatni z rodu Derszniaków. W późniejszych latach dobra maćkowickie były w posiadaniu Przedzrymierskich i Skibniewskich, budowniczych istniejącego do dziś dworu. W 1880 r. we wsi mieszkało 1048 mieszkańców. Po wysiedlonych po II wojnie światowej greko - katolikach pozostała cerkiew pod wezwaniem św. Szymona Słupnika, zbudowana w 1813 r. Murowana świątynia po 1947 r. służyła jako magazyn, co niestety w sposób istotny odbiło się na jej stanie. Cennym zabytkiem Maćkowice jest też dwór powstały w połowie XIX wieku. Założenie obronno - rezydencjonalne istniało w Maćkowicach już wcześniej - do dziś widoczne są jego ślady. Istniał tu mianowicie drewniany dwór, broniony przez czworoboczne umocnienia, z pięciobocznymi bastionami w narożach. Na północ od tego datowanego na wiek XVII założenia Skibniewscy zbudowali okazały, murowany dwór. Po II wojnie światowej obiekt nie był użytkowany, dopiero w latach 60-tych przekazano go Spółdzielni Rolniczo - produkcyjnej w Dusowcach, która przeprowadziła jego restaurację. Obecnie mieści się tu ośrodek katolickiego ruchu oazowego. Dwór otoczony jest parkiem w typie krajobrazowym, częściowo przetrzebionym, ale wciąż pełnym uroku. Warto też wspomnieć, że w pobliski lesie zwanym "Kopań" jest źródło, cieszące się wśród miejscowej ludności właściwościami uzdrawiającymi. Na terenie Maćkowic znajduje się Dom Ludowy oraz funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej.</p>
Orzechowce	<p>Orzechowce leżą na północ od Żurawicy. Wieś leży nad rzeczką Rada, dopływem Sanu. W XVI w. były własnością Orzechowskich herbu Oksza, którzy przenieśli się tu z Małopolski na Ruś. Potem była własnością Korniaktów, Rogalińskich, Jaworskich, Starzeńskich. W 1880 r. wieś zamieszkiwało blisko 500 mieszkańców, z czego 152 było wyznania rzymsko - katolickiego, natomiast pozostała większość grecko - katolickiego. Istniał tu wówczas majątek ziemski, należący do Sapiehów. Około 1880 r. w Orzechowcach powstał pancerny fort twierdzy przemyskiej, oznaczony nr X. Zbudowany został jako dwuwałowy. W kilka lat po wybudowaniu podjęto decyzję o modernizacji fortu Orzechowce oraz wielu innych budowanych współcześnie z nim. Modernizacja fortu X zakończyła się ok. 1900 roku, nieodporne na pociski moździerzy półtorametrowe sklepienia zastąpiono stalobetonowym stropo-dachem. Równocześnie zastosowano, nie tylko zresztą w forcie X, stalowe pancerze i obrotowe wieże z działami, także pancerne. Potężny fort wydał się interesujący nawet dla cara Mikołaja II, który po poddaniu twierdzy przez Austriaków w marcu 1915 r., był łaskaw zwiedzić fort X. W Orzechowcach wart uwagi jest też kościół pod wezwaniem Matki Bożej Różańcowej, będący siedzibą erygowanej w 1969 r. parafii. Istniejący wówczas kościół tymczasowy był niewystarczający, stąd potrzeba budowy nowej świątyni. Kościół, konsekrowany 16 października 1988 r., ma dwa poziomy, powierzchnia nawy głównej wynosi 528m. Znajdujące się na terenie sołectwa fortyfikacje „Twierdzy Przemysł” oraz drogi forteczne</p>

	z XIX wieku są ujęte w rejestrze zabytków. W Orzechowcach funkcjonuje Dom Ludowy.
Wyszatyce	Wyszatyce graniczą z północna-wschodnią częścią Żurawicy. To jedna z najstarszych wsi całej ziemi przemyskiej. Pierwsza informacja źródłowa na jej temat pochodzi ponoć z 1293 r. Nazwa miejscowości pochodzi od bojara ruskiego Dawida Wyszatycza, być może założyciela osady. Już przed 1390 r. istniała w Wyszatycach parafia grecka, jedna z najstarszych w diecezji przemyskiej. Do grona najstarszych zaliczano też parafię rzymsko - katolicką, która powstała tu w 1419 r., a ufundowana została przez Władysława Jagiełłę. Do roku 1772 stanowiły dobra wyszatyckie własność królewską. Po I rozbiorze przejęte zostały przez skarb cesarski - tzw. kamerę i jak inne dobra kameralne zostały sprzedane w ręce prywatne. Nabywcami byli Kraińscy - pierwszym właścicielem Wyszatyc z tej rodziny był Mateusz Kraiński. Za czasów Kraińskich, a konkretnie Maurycego powstał tu istniejący do dziś dwór. Przetom wieków przyniósł wsi wiele zniszczeń. W 1895 miał miejsce wielki pożar - spaliła się prawie cała wieś Wyszatyce. W czasie I wojny światowej mieszkańcom dała się we znaki bezpośrednia bliskość twierdzy Przemyśl. Ludność została bowiem wysiedlona, a w toku bojów o Przemyśl zabudowania uległy zniszczeniu. Mieszkańcy powrócili po zakończeniu działań po blisko 3 letnim pobycie poza rodzinną wsią przystąpili do odbudowy zniszczonych domów. II wojna światowa nie przyniosła wsi wielu zniszczeń materialnych, ale wydatnie przyczyniła się do zniszczenia współżycia obu grup wyznaniowych i narodowych. Po społeczności grecko - katolickiej, wysiedlonej w ramach akcji "Wisła" pozostała nieczynna dziś, zrujnowana cerkiew. Park zespołu dworskiego, zespół dworski i cerkwi gr.-kat oraz kościół rzym.-kat. z XIX wieku podlegają ochronie konserwatorskiej. W Wyszatycach znajduje się Dom Ludowy oraz funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej.
Żurawica	Nie jest na dzień dzisiejszy jasne, kto był właścicielem Żurawicy po Korniaktach - kwestia ta wymaga dopiero stosownych badań. Wiadomo dopiero, że na początku XIX wieku majątność kupił Wojciech Rudolf Horodyski h. Korczak, potem zaś właścicielem dóbr żurawickich był jego syn - Józef Horodyski. W 1834 klucz żurawicki kupuje od niego ks. Leon Sapieha, właściciel dóbr krasiczyńskich. Od tego momentu Żurawica przestaje być rezydencją szlachecką, ks. Sapieha mieszkał bowiem w Krasiczynie. Sapiehowie byli właścicielami dóbr żurawickich do II wojny światowej. W latach 80-tych XIX w. Żurawica stała się częścią twierdzy przemyskiej, a to za sprawą wybudowanego tu fortu nr 12. Dzieje natomiast Żurawicy w okresie II Rzeczypospolitej, podczas II wojny światowej i bezpośrednio po niej czekają dopiero na swego historyka. Park zespołu dworskiego Sapiehów oraz fortyfikacje Twierdzy Przemyśl są wpisane do rejestru zabytków. Przez teren sołectwa przebiega droga krajowa nr 77. Żurawica jest siedzibą Gminy.

Źródło: Opracowanie własne

3.2 Wskaźniki zjawisk negatywnych

3.2.1 Wskaźniki społeczne

Kluczowa z punktu widzenia rewitalizacji SFERA SPOŁECZNA została poddana analizie, dzięki której wyprowadzono wskaźniki pokazujące kondycję poszczególnych jednostek statystycznych. Wartość wskaźników wyprowadzono z liczby bezwzględnej osób w poszczególnych kategoriach, którą przeliczono na 100 faktycznej liczby mieszkańców poszczególnych jednostek statystycznych oraz całej Gminy. Umożliwia to porównanie wartości wskaźnika pomiędzy jednostkami statystycznymi oraz w stosunku do wartości średniej dla całej Gminy Żurawica. Analizując niżej wymienione wskaźniki ze sfery społecznej można stwierdzić jakie miejscowości w Gminie potrzebują pomocy.

Kryterium: Rynek pracy

Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem

- **UP Przemysł - Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika**
- **Zakres czasowy danych: stan na 31.12.2014r.**

Dla zobrazowania negatywnego zjawiska związanego z bezrobociem analizie poddano podstawowe kryterium wpływające na poziom bezrobocia w gminie:

Tabela 39 Bezrobocie – wskaźnik: liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem stan na 31.12.2014 r.

L.p.	Miejscowość /sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	Liczba długotrwale bezrobotnych pow. 12 mcy	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem
1.	Batycze	325	22	15	68,18
2.	Bolestraszyce	1 670	120	77	64,17
3.	Buszkowice	867	50	37	74,00
4.	Buszkowiczki	709	41	27	65,85
5.	Kosienice	923	70	49	70,00
6.	Maćkowice	1 039	91	58	63,74
7.	Orzechowce	1 003	56	37	66,07
8.	Wyszatyce	1 408	81	55	67,90
9.	Żurawica	4 986	358	257	71,79
Gmina Żurawica		12 930	889	612	68,84
Woj. Podkarpackie					61,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wartość otrzymanego miernika we wszystkich sołectwach jest znacznie wyższa niż wartość referencyjna dla województwa, a w trzech sołectwach przekracza średnią dla gminy.

Tabela 40 Wskaźniki dla kryterium: bezrobocie: liczba osób bezrobotnych w stosunku do ludności w wielu produkcyjnym %

L.p.	Miejscowość /sołectwo	Liczba mieszkańców	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania
1.	Batycze	325	10,48
2.	Bolestraszyce	1 670	10,60
3.	Buszkowice	867	8,90
4.	Buszkowiczki	709	8,06

5.	Kosienice	923	11,71
6.	Maćkowice	1 039	13,52
7.	Orzechowce	1 003	9,33
8.	Wyszatyce	1 408	10,63
9.	Żurawica	4 986	10,73
Gmina Żurawica		12 930	10,61
Woj. Podkarpackie			10,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wartość otrzymanego miernika w 6 sołectwach jest wyższa niż wartość referencyjna dla województwa, a w 5 sołectwach przekracza średnią dla gminy.

Kryterium: Demografia

Mediana wieku

- **Źródło danych:** GOPS w Żurawicy- Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 31.12.2014r.

Tabela 41 Wskaźniki dla kryterium: Demografia

L.p.	Miejscowość/ sołectwo	Liczba mieszkańców	Mediana wieku
1.	Batycze	325	39
2.	Bolestraszyce	1 670	40
3.	Buszkowice	867	36
4.	Buszkowiczki	709	36
5.	Kosienice	923	42
6.	Maćkowice	1 039	41
7.	Orzechowce	1 003	40
8.	Wyszatyce	1 408	42
9.	Żurawica	4 986	39
Gmina Żurawica		12 930	39
Woj. Podkarpackie			38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Analizując dostępne dane można zauważyć, iż w sołectwach wskaźnik syntetyczny w zakresie mediana wieku jest gorszy (5 sołectw) lub równy (2 sołectwa) niż średnia dla Gminy Żurawica.

Kryterium: Pomoc społeczna

Dla zobrazowania negatywnego zjawiska związanego z ubóstwem analizie poddano kryterium: Liczba osób, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania

- **Źródło danych:** GOPS w Żurawicy- Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 31.12.2014r.

Tabela 42 Wskaźniki dla kryterium: wysoki poziom ubóstwa

L.p.	Miejscowość/ sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
1.	Batycze	325	8,31
2.	Bolestraszyce	1 670	9,68
3.	Buszkowice	867	5,65
4.	Buszkowiczki	709	6,45
5.	Kosienice	923	11,28
6.	Maćkowice	1 039	12,80
7.	Orzechowce	1 003	4,99
8.	Wyszatyce	1 408	9,82
9.	Żurawica	4 986	8,86
Gmina Żurawica		12 930	8,70
Woj. Podkarpackie			6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Kryterium: bezpieczeństwo publiczne

Dla zobrazowania negatywnego zjawiska związanego z przestępczością analizie poddano kryterium: Liczba przestępstw na 100 osób (przestępstwa i wykroczenia stwierdzone, poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi, w tym: czyny karalne nieletnich):

Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania

- **Źródło danych:** Dane statystyczne Posterunek Policji w Żurawicy - Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 31.12.2014r.

Tabela 43 Wskaźniki dla kryterium: Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100osób wg faktycznego miejsca zamieszkania

L.p.	Miejscowość	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1.	Batycze	5,85

2.	Bolestraszyce	6,08
3.	Buszkowice	5,42
4.	Buszkowiczki	6,59
5.	Kosienice	5,81
6.	Maćkowice	5,24
7.	Orzechowce	3,79
8.	Wyszatyce	4,06
9.	Żurawica	7,10
Gmina Żurawica		5,84
Woj. Podkarpackie		1,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wartość otrzymanego miernika we wszystkich sołectwach jest wyższa niż wartość referencyjna dla województwa.

Kryterium: Integracja społeczna

Kapitał społeczny – sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności – ma dwie zupełnie różne postacie:

- Opisując relacje **wewnątrz** danej społeczności mówimy o **spajającym kapitale społecznym**.
- Charakteryzując relacje tej społeczności ze światem **zewnętrznym** mówimy o tak zwanym **pomostowym kapitale społecznym**.

Charakterystyczną cechą obszarów zdegradowanych jest najczęściej **niski kapitał pomostowy** -najwygodniejszą miarą deficytów kapitału pomostowego jest niższa niż na pozostałym obszarze gminy frekwencja w wyborach

Tabela 44 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania

L.p.	Miejscowość/ sołectwo	Liczba mieszkańców	liczba stowarzyszeń w danym sołectwie	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania
1.	Batycze	325	1	0,31
2.	Bolestraszyce	1 670	3	0,18
3.	Buszkowice	867	2	0,23
4.	Buszkowiczki	709	2	0,28
5.	Kosienice	923	1	0,11
6.	Maćkowice	1 039	0	0,00
7.	Orzechowce	1 003	2	0,20
8.	Wyszatyce	1 408	3	0,21
9.	Żurawica	4 986	5	0,10
Gmina Żurawica		12 930	19	0,15
Woj. Podkarpackie				0,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Niekorzystne zjawiska w sferze społecznej w największym nasileniu obserwuje się w miejscowości Żurawica oraz Kosienice i Maćkowice.

3.2.2 Wskaźniki gospodarcze

Kryterium: podmioty gospodarcze

Analiza obszarów kryzysowych pod względem gospodarczym jest przeprowadzana w oparciu o wskaźnik liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób oraz liczby wyrejestrowanych zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania. Bazowano tu na danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowego Rejestru Sądowego rejestru przedsiębiorców. Ujęto, zatem w analizie wszystkie podmioty gospodarcze aktywnie działające w gminie.

- **Źródło danych:** UG Żurawica- Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 31.12.2014 r.

Tabela 45 Wskaźniki dla kryterium: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON

L.p.	Miejscowość/ Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1.	Batycze	325	1,23
2.	Bolestraszyce	1 670	2,34
3.	Buszkowice	867	2,42
4.	Buszkowiczki	709	5,36
5.	Kosienice	923	0,76
6.	Maćkowice	1 039	3,66
7.	Orzechowce	1 003	3,29
8.	Wyszatyce	1 408	1,78
9.	Żurawica	4 986	3,67
Gmina Żurawica		12 930	3,00
Woj. Podkarpackie			7,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP.

Wartość otrzymanego miernika we wszystkich sołectwach jest niższa niż wartość referencyjna dla województwa. Najmniej korzystna sytuacja występuje w sołectwie Kosienice.

3.2.3 Wskaźniki środowiskowe

Jednym z wskaźników obrazujących stan techniczny zabudowy mający wpływ na stan środowiska jest

- Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej
- Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej

Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej

Kryterium: Ochrona Środowiska

- **Źródło danych:** UG Żurawica- Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 31.12.2014r.

Tabela 46 Wskaźniki dla kryterium przestrzenno-funkcjonalnego. Wskaźniki dla kryterium przestrzenno-funkcjonalnego ochrona środowiska- wskaźnik : odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej , stan na 31.12.2014 r.

L.p.	Miejscowość	liczba gospodarstw domowych	liczba gospodarstw korzystających z sieci wodociągowej	Udział % odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej
1.	Batycze	73	69	82,4
2.	Bolestraszyce	437	416	79,9
3.	Buszkowice	239	208	83,1
4.	Buszkowiczki	201	193	85,4
5.	Kosienice	223	213	78,3
6.	Maćkowice	245	203	77,1
7.	Orzechowce	269	257	86,1
8.	Wyszatyce	348	330	78,8
9.	Żurawica	1476	1125	80,01
Gmina Żurawica		3511	3014	79,8
Woj. Podkarpackie				80,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wartość otrzymanego miernika w 5 sołectwach jest niższa niż wartość referencyjna dla województwa. Najmniej korzystna sytuacja występuje w sołectwie Maćkowice.

3.2.4 Wskaźniki przestrzenno – funkcjonalne, techniczne

Analiza stanu technicznego zabudowy znajdującej się na terenie Gminy Żurawica pokazuje degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków mieszkalnych jest widoczny w każdej miejscowości Gminy.

Kryterium: Uwarunkowania przestrzenne

- **Źródło danych:** UG Żurawica - Dane z 2014 r. dotyczące wskaźnika
- **Zakres czasowy danych:** stan na 2011 r.

Tabela 47 Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych

L.p.	Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych
1.	Batycze	90,1
2.	Bolestraszyce	93,4
3.	Buszkowice	78,3
4.	Buszkowiczki	67,8
5.	Kosienice	93,1
6.	Maćkowice	90,2
7.	Orzechowce	87,7
8.	Wyszatyce	89,5
9.	Żurawica	82,1
Gmina Żurawica		79,6
Woj. Podkarpackie		76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Diagnostując zjawisko niekorzystne, porównując do wartości referencyjnej przypisanej obszarom rewitalizacji, w 7 miejscowościach ilość budynków wybudowanych przed 1989 rokiem jest powyżej wartości referencyjnej.

3.2.5 Wyniki delimitacji i wskazanie obszarów zdegradowanych

Analizując zjawiska kryzysowe SFERY SPOŁECZNEJ w gminie na podstawie wskazanych w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji czynników decydujących o występowaniu negatywnych zjawisk społecznych oraz biorąc pod uwagę, iż obszar zdegradowany to obszar, w którym występuje ponadto co najmniej jeden z negatywnych wskaźników gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych czy technicznych, wyznaczono dla gminy Żurawica obszary „kryzysowe” wskazane do działań z zakresu rewitalizacji.

Zjawiska kryzysowe występujące w Gminie Żurawica zostały przedstawione w poniższej tabeli. Wskaźniki wskazujące na sytuację gorszą niż średnia dla gminy zaznaczono kolorem. Po zsumowaniu dla poszczególnych sołectw przyjęto określone nasilenie problemów: wysokie natężenie problemów (8–5 wskaźni), średnie natężenie problemów (4–2), niskie natężenie problemów (1-0).

Tabela 48 Zbiorcza tabela wskaźników

L.p.	Miejscowość	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Mediana wieku	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział % odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	razem
1.	Batycze	68,18	10,48	39	8,31	5,85	0,31	1,23	82,4	90,1	3
2.	Bolestraszyce	64,17	10,60	40	9,68	6,08	0,18	2,34	79,9	93,4	5
3.	Buszkowice	74,00	8,90	36	5,65	5,42	0,23	2,42	80,1	78,3	2
4.	Buszkowiczki	65,85	8,06	36	6,45	6,59	0,28	5,36	80,1	67,8	1
5.	Kosienice	70,00	11,71	42	11,28	5,81	0,11	0,76	78,3	93,1	8
6.	Maćkowice	63,74	13,52	41	12,80	5,24	0,00	3,66	77,1	90,2	6
7.	Orzechowce	66,07	9,33	40	4,99	3,79	0,20	3,29	76,8	87,7	2
8.	Wyszatyce	67,90	10,63	42	9,82	4,06	0,21	1,78	78,8	89,5	6
9.	Żurawica	71,79	10,73	39	8,86	7,10	0,10	3,67	80,1	82,1	6
	Gmina Żurawica	68,8	10,61	39	8,70	5,84	0,15	3,00	79,8	79,6	
	Woj. Podkarpackie	61,5	10,2	38	6,1	1,32	0,33	7,6	80,2	76,36	

Źródło: Opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej delimitacji za obszary zdegradowane uznano następujące sołectwa:

- Obszar nr 1 Żurawica,
- Obszar nr 2 Maćkowice,
- Obszar nr 3 Wyszatyce,
- Obszar nr 4 Kosienice,
- Obszar nr 5 Bolestraszyce.

przy czym największa liczba badanych negatywnych zjawisk w sferze społecznej występuje w miejscowości Kosienice i Żurawica.

Obszar zdegradowany zajmuje łącznie 7 928 ha powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 10 026 mieszkańców gminy.

4. Opis obszaru rewitalizacji i uzasadnienie jego wyboru

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze, uznanym wcześniej w wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy jako zdegradowany, istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone podczas spotkań i dyskusji, doprowadziły do wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Specyfika pracy w gminach wiejskich sprawia, iż przy określaniu obszaru rewitalizacji najistotniejszym czynnikiem są indywidualne opinie mieszkańców. W procesie tworzenia dokumentu najistotniejsze dla wspólnoty samorządowej było uwzględnienie wewnętrznej różnorodności obszarów wiejskich. Różnice w wielkości i zaludnieniu jednostek urbanistycznych są niezmiernie ważne, gdyż szczególnie na terenach wiejskich gęstość zamieszkania zupełnie zmienia relacje społeczne i dlatego przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji kluczowe znaczenie miały opinie wyrażone przez mieszkańców.

Analiza danych zastanych (*desk reaserch*), opierała się na analizie danych i wskaźników w aspektach społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym, jako czynników obrazujących jakość życia na terenie jednostek urbanistycznych. Wybór powyższych metod i technik badawczych podyktowany został specyfiką problematyki rewitalizacji.

Proces badawczy pozwolił określić lokalizację kluczowych problemów, a w konsekwencji wyznaczyć **obszar rewitalizacji**, składający się z pięciu podobszarów rewitalizacji, które zajmują łącznie 143,12 ha co stanowi 2 % powierzchni gminy i są zamieszkiwane przez 6,11% mieszkańców gminy (790 osób).

790 osób = 6,11% < 30% ludności gminy

143,12 ha = 2% < 20% powierzchni gminy

Szeroki udział mieszkańców na każdym etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gwarantuje, że wybrany obszar jest odpowiedzią na rzeczywiste zapotrzebowanie mieszkańców Gminy Żurawica. Trafne dopasowanie do dostrzeganych i wskazywanych przez mieszkańców problemów pozwoli na podjęcie działań naprawczych, które dadzą oczekiwane przez społeczeństwo efekty.

4.1 Podobszar rewitalizacji nr 1 Żurawica

Podobszar rewitalizacji nr 1 w sołectwie Żurawica zajmuje obszar **16,51 ha** i jest zamieszkały przez **350** mieszkańców.

Na terenie podobszaru zdiagnozowano jedną z największych liczb zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Istotnym problemem występującym na jego terenie jest poziom długotrwałego bezrobocia, wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz duża liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej. Wyznaczony obszar charakteryzuje się brakiem poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej (również w ruchu drogowym) na którym występuje wysoka liczba stwierdzonych przestępstw. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji bardzo duża część budynków mieszkalnych została wybudowana przed 1989 rokiem. Większość z nich posiada piece węglowe, występująca w związku z tym niska emisja bardzo negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Jest to obszar z dużym potencjałem dla stworzenia infrastruktury służącej rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży oraz promowaniu i rozwijaniu zainteresowań związanych z aktywnością ruchową.

Rozbudowa infrastruktury pozwoli znacząco rozszerzyć ofertę czasu wolnego dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej i ruchowej. Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji. Dodatkowo poprawi się estetyka przestrzeni publicznej.

Tabela 49 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 1	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia				
1	Mediana wieku	40	39	38
Kategoria: rynek pracy				
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	12,12	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna				
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	11,06	8,7	6,1
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne				
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	81,4	79,6	76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

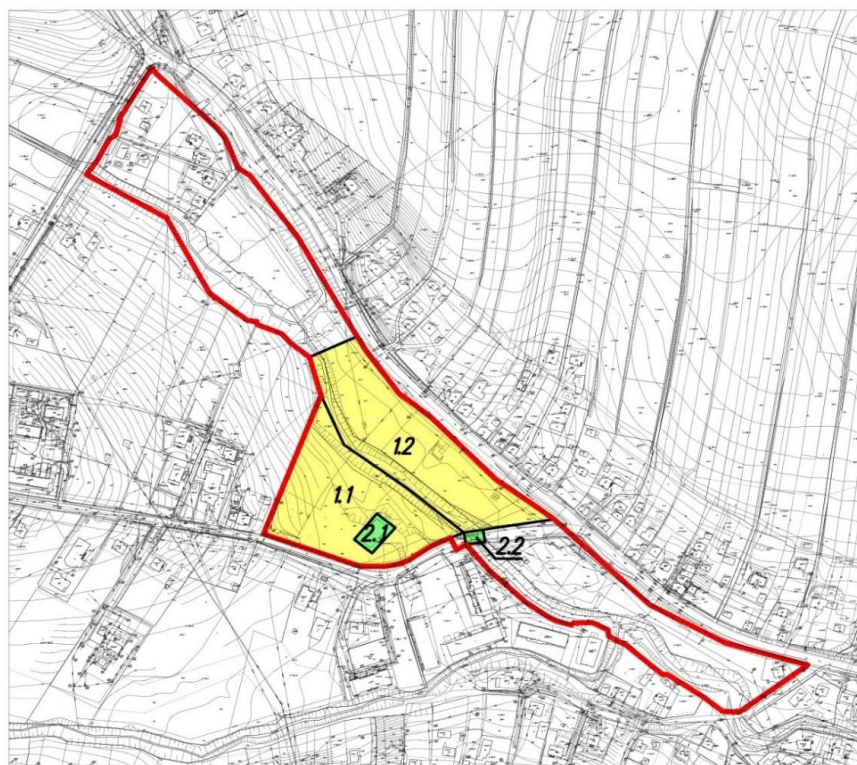
Tabela 50 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Powierzchnia	Udział powierzchni rewitalizowanej w powierzchni do całej gminy
1	Żurawica	<p>Żurawica Górna Zespół Dworski i Folwarczny: Dom Rządcy wraz z najbliższym otoczeniem – działki nr: 1199/1, 1199/2, 257/2, 257/3, 258/12, 257/4, 1199/1, 261/5, 257/2, 258/12, 1199/2, 257/3, 257/5, 257/4, 1858/2, 1203/2, 1203/3, 1202 obręb nr 0009</p> <hr/> <p>Żurawica Dolna Zespół Dworski i Folwarczny: Dwór wraz z park oraz jego najbliższym otoczeniem – działki nr: 3/79, 3/39, 3/61, 3/62, 3/63, 3/60, 3/65, 3/66, 3/28, 3/12, 3/11, 3/25, 3/39, 3/58, 3/56, 3/57, 3/55, 3/52, 3/71, 3/70, 3/75, 3/75, 3/74, 3/53, 3/19, 3/20, 3/10, 3/34, 3/49, 3/48 obręb nr 0009</p> <hr/> <p>Żurawica Dolna Osiedle Sikorskiego – działki nr: 3/23, 3/74, 3/75, 3/70, 3/71, 3/52, 3/55, 3/56, 3/57, 3,58 obręb nr 0009</p>	16,51 ha (0,17 km ²)	0,17 km ² /95,74 km ² = 0,18%

Źródło: opracowanie własne

Mapa pogładowa nr 4 Podobszar rewitalizacji nr 1 - Żurawica Górna Zespół Dworski i Folwarczny: Dom Rządcy wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Żurawica (Górna)
mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

Numer	Opis
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Zagospodarowanie terenu parku przy Zespole Dworskim i Folwarcznym wraz z najbliższym otoczeniem: Dom Rządcy w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.2	Zagospodarowanie terenu placu po SKR wraz z najbliższym otoczeniem
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Remont Zespołu Dworskiego: Dom Rządcy w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego

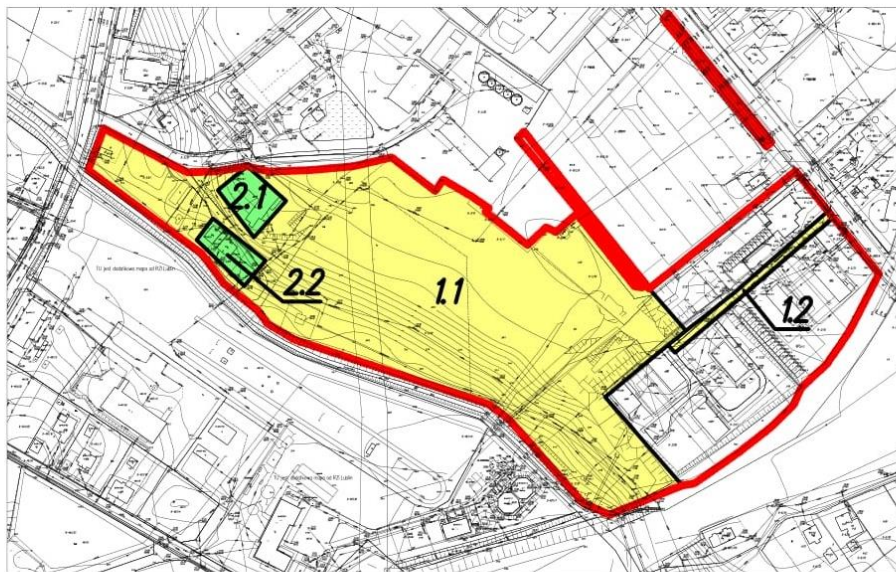
2.2

Remont mostu przy ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego

Mapa poglądowa nr 5 Podobszar rewitalizacji nr 1 - Żurawica Dolna Zespół Dworski i Folwarczny: Dwór oraz park wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Żurawica (Dolna)

mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

Numer	Opis
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Zagospodarowanie terenu parku oraz Dworu przy Zespole Dworskim i Folwarcznym wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.2	Modernizacja ciągów komunikacyjnych na osiedlu Sikorskiego
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Remont Zespołu Dworskiego wraz z parkiem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
2.2	Remont Zespołu Folwarcznego w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego

4.2 Podobszar rewitalizacji nr 2 Maćkowice

Podobszar rewitalizacji nr 2 w sołectwie Maćkowice zajmuje obszar **21,96 ha** i jest zamieszkanym przez **100** mieszkańców.

Na terenie podobszaru zdiagnozowano bardzo dużą liczbę zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Problemami występującymi na tym terenie jest między innymi bardzo wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz bardzo duża, najwyższa w gminie liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej.

Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji bardzo duża część budynków mieszkalnych została wybudowana przed 1989 rokiem. Większość z nich posiada piece węglowe, występująca w związku z tym niska emisja bardzo negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Jednym z istotniejszych problemów jest, w porównaniu do terenu gminy, niski odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

Bardzo charakterystyczną cechą terenu jest bardzo niska świadomość społeczna i brak zaangażowania mieszkańców – na terenie obszaru zdegradowanego i podobszaru rewitalizacji nie działa żadna organizacja pozarządowa. Wycofanie się niektórych grup społecznych wpływa na pogłębienie zjawiska izolacji społecznej, która w konsekwencji doprowadza do braku komunikacji z innymi ludźmi i negatywnie przekłada się na edukację w wymiarze uczestnictwa w życiu publicznym.

Zagospodarowanie terenu oraz remont Pałacu pozwoli znacząco rozszerzyć ofertę czasu wolnego dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej. Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji.

Tabela 51 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 2	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia				
1	Mediana wieku	41	39	38
Kategoria: rynek pracy				
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	17,52	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna				
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	13,54	8,7	6,1
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne				
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	81,1	79,6	76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

Tabela 52 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Powierzchnia	Udział powierzchni rewitalizowanej w powierzchni do całej gminy
1	Maćkowice	Teren Parku oraz Pałac w Maćkowicach wraz z najbliższym otoczeniem – działki nr 1196/1, 1202, 1263/4, 1186/2, 1188, 1181, 1178, 1178,1177,1176, 1174, 1172/6, 1172/8, 1263/3, 1189, 1263/4, 1197/2, 1179/1, 1199, 1202, 1200, 1203/3, 1203/2, 312, 1196/1, 1195/1, 1195/2, 1193, 1194, 1192, 1191/4, 1191/3, 1191/5, 1191/1, 1189 obręb nr 0006	21,96 ha (0,22 km ²)	0,22 km ² /95,74 km ² = 0,23%

Źródło: opracowanie własne

Mapa poglądowa nr 6 Podobszar rewitalizacji nr 2 - Teren Parku oraz Pałac w Maćkowicach wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Maćkowice
mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

Numer	Opis
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Zagospodarowanie terenu parku przy Pałacu w Maćkowicach wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Remont Pałacu w Maćkowicach w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego

4.3 Podobszar rewitalizacji nr 3 Wyszatyce

Podobszar rewitalizacji nr 3 w sołectwie Wyszatyce zajmuje obszar **30,56 ha** i jest zamieszkanym przez **120** mieszkańców.

W porównaniu do pozostałych podobszarów rewitalizacji, podobszar Wyszatyce pod względem zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej wypada najbardziej korzystnie. Najbardziej istotnym problemem występującym na jego terenie jest wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz duża liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej.

Na podobszarze zostały zdiagnozowane zjawiska kryzysowe w pozostałych sferach: zauważalny jest problem niskiej aktywności gospodarczej a teren charakteryzuje się brakiem poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej ze względu na wysoką liczbę stwierdzonych przestępstw. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji bardzo duża część budynków mieszkalnych została wybudowana przed 1989 rokiem.

Jest to obszar z dużym potencjałem dla stworzenia infrastruktury służącej rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży oraz promowaniu i rozwijaniu zainteresowań związanych z aktywnością ruchową.

Zagospodarowanie terenu oraz remont kościoła i cerkwi pozwoli znacząco rozszerzyć ofertę czasu wolnego dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej.

Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji.

Tabela 53 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 3	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia				
1	Mediana wieku	40	39	38
Kategoria: rynek pracy				
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	12,11	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna				
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	10,45	8,7	6,1
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne				
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	85,1	79,6	76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawic

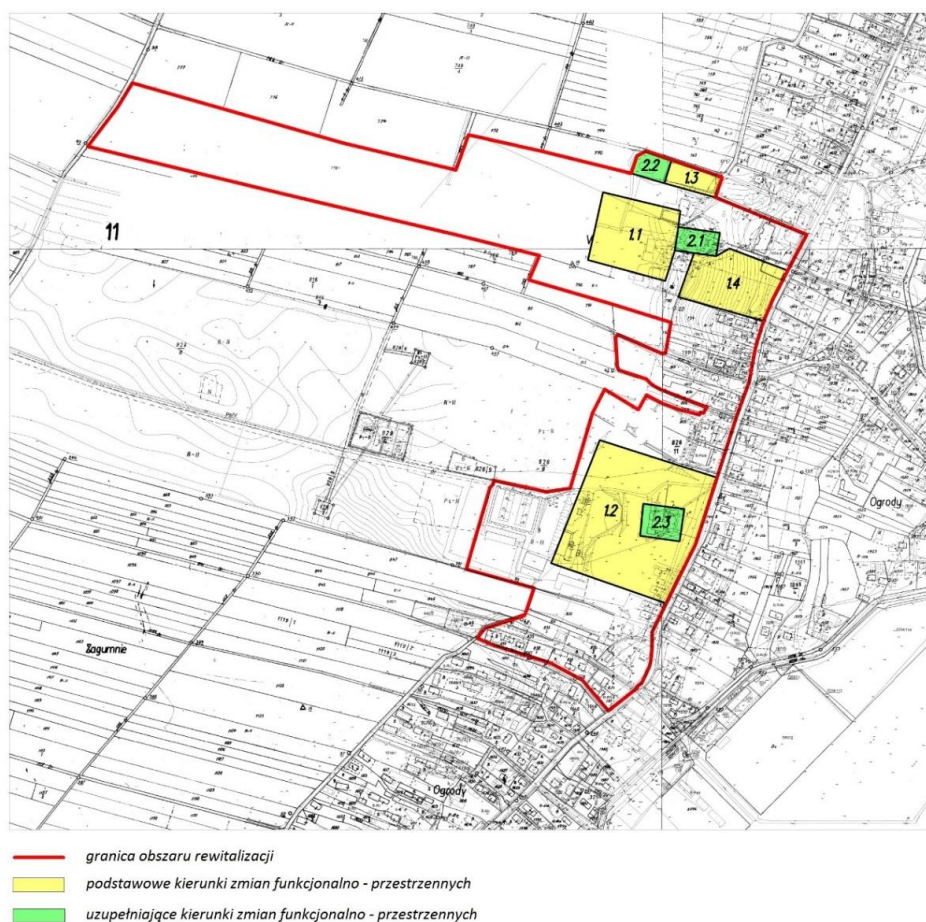
Tabela 54 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Powierzchnia	Udział powierzchni rewitalizowanej w powierzchni do całej gminy
1	Wyszatyce	Zespół parkowy Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach – działki nr 828/15 obręb nr 0008 Kościół w Wyszatycach wraz z najbliższym otoczeniem – działki nr 769, 767, 768/2, 768/1, 778/1, 1653, 1654/1, 1654/3, 1652, 1654/4, 1655, 778/2, 793, 794, 790, 795/1, 796/1, 796/2, 797, 799/1, 798, 799/2, 799/1, 801, 802, 803, 804, 809, 828/11, 828/15, 828/13, 828/12, 828/16, 829, 830, 834/1, 834/2, 835, 836, 837, 838/2, 838/1, 839, 833, 832/1 obręb nr 0008	30,56 ha (0,31 km ²)	0,31 km ² /95,74 km ² = 0,32%

Źródło: opracowanie własne

Mapa poglądowa nr 7 Podobszar rewitalizacji nr 3 - Zespół parkowy Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach i teren kościoła i cerkwi wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Wyszatyce
mapa zasadnicza – skala 1:5000

Numer	Opis
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Zagospodarowanie terenu przy kościele parafialnym w Wyszatycach wraz z najbliższym otoczeniem
1.2	Zagospodarowanie terenu Zespołu parkowego Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach
1.3	Zagospodarowanie terenu przy cerkwi w Wyszatycach
1.4	Zagospodarowanie terenu na potrzeby rekreacji i aktywnego wypoczynku w Wyszatycach
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Remont kościoła w Wyszatycach
2.2	Remont cerkwi w Wyszatycach
2.3	Remont budynku Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach

4.4 Podobszar rewitalizacji nr 4 Kosienice

Podobszar rewitalizacji nr 4 w sołectwie Kosienice zajmuje obszar **50,99 ha** i jest zamieszany przez **80** mieszkańców.

Na terenie podobszaru zdiagnozowano największą liczbę zjawisk kryzysowych a obok obszaru nr 1 Żurawica, również największą liczbę zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Problemem występującym na jego terenie jest liczba osób długotrwale bezrobotnych, wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz duża liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej.

Wyznaczony obszar charakteryzuje się brakiem poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni na którym występuje wysoka liczba stwierdzonych przestępstw oraz zauważalny jest problem niskiej aktywności gospodarczej.

Zagospodarowanie terenów Zespołu Pałacowo-Dworskiego oraz remont zabytkowych budynków wpłynie na większą integrację i aktywizację mieszkańców oraz na poprawę bezpieczeństwa. Stworzenia infrastruktury służącej rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży oraz promowaniu i rozwijaniu zainteresowań związanych z aktywnością ruchową.

Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji. Dodatkowo poprawi się estetyka przestrzeni publicznej.

Tabela 55 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 4	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia				
1	Mediana wieku	40	39	38
Kategoria: rynek pracy				
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	10,94	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna				
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy	9,21	8,7	6,1

	społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania			
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne				
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	89,1	79,6	76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

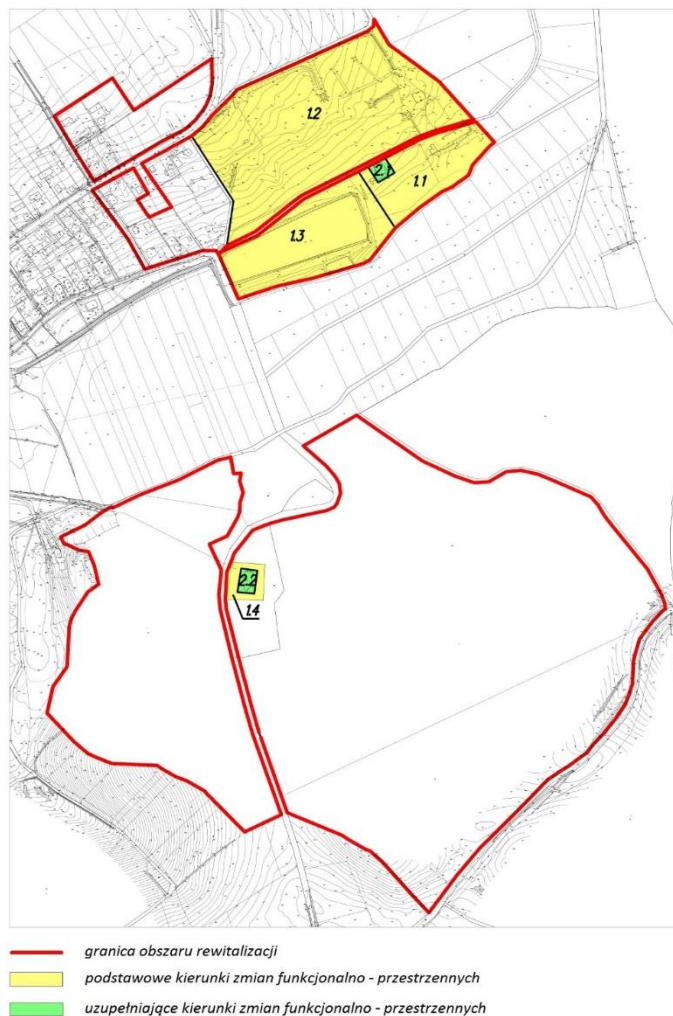
Tabela 56 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Powierzchnia	Udział powierzchni rewitalizowanej w powierzchni do całej gminy
1	Kosienice	Zespół Pałacowo – Dworski w Kosienicach wraz z najbliższym otoczeniem i „Kościół w lesie” - działki nr 1015, 1017, 1018, 1494, 1495, 795, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806/1, 806/2, 807, 810, 706, 705/7, 705/6, 705/5, 705/3, 705/2, 705/4, 704, 703, 701/6, 809/1, 809/2, 808 obręb nr 0005	50,99 ha (0,51 km ²)	0,51 km ² /95,74 km ² = 0,53%

Źródło: opracowanie własne

Mapa poglądowa nr 8 Podobszar rewitalizacji nr 4 - Zespół Pałacowo – Dworski w Kosienicach wraz z najbliższym otoczeniem i tzw. „Kościół w lesie” oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Kosienice
mapa zasadnicza – skala 1:5000

Numer	Opis
Podstawowe kierunku zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Zagospodarowanie terenu parku przy Zespole Pałacowo - Dworskim w Kosienicach wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.2	Zagospodarowanie terenu parku w Kosienicach wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego

1.3	Zagospodarowanie terenu stawu wraz z najbliższym otoczeniem na potrzeby rekreacji w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.4	Zagospodarowanie terenu wokół tzw. „Kościoła w lesie” wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Remont Zespołu Pałacowo - Dworskiego w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
2.2	Remont zabytkowego „Kościoła w lesie” w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego

4.5 Podobszar rewitalizacji nr 5 Bolestraszyce

Podobszar rewitalizacji nr 5 w sołectwie Bolestraszyce zajmuje obszar **23,10 ha** i jest zamieszkały przez **140** mieszkańców.

Na terenie podobszaru zdiagnozowano zjawiska kryzysowe w sferze społecznej. Problemami występującymi na tym terenie jest między innymi duża liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej i wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym .

Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji bardzo duża część budynków mieszkalnych została wybudowana przed 1989 rokiem. Większość z nich posiada piece węglowe, występująca w związku z tym niska emisja bardzo negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Jednym z istotniejszych problemów jest, w porównaniu do terenu gminy, niski odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

Na obszarze sołectwa Bolestraszyce, w bezpośrednim sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji, znajduje się bardzo znane Arboretum, które odwiedzane jest przez ludzi z różnych zakątków Polski i innych krajów, dzięki czemu sołectwo oraz inne miejscowości gminny są promowane wśród turystów.

Zagospodarowanie terenu oraz planowana infrastruktura pozwoli znacząco rozszerzyć ofertę turystyczną i możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców podobszaru rewitalizacji, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej.

Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji.

Tabela 57 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 5	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia				
1	Mediana wieku	40	39	38
Kategoria: rynek pracy				
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	13,1	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna				
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	10,18	8,7	6,1
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne				
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych,	84,9	79,6	76,36

wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych			
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

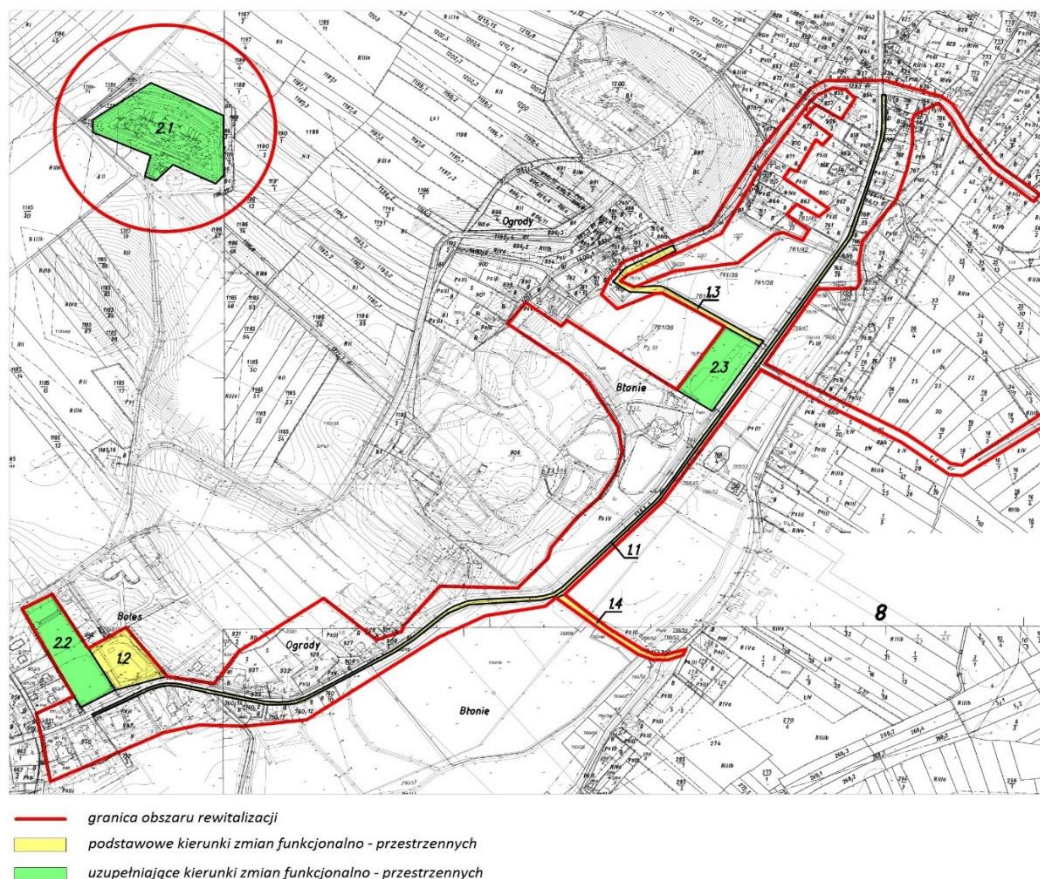
Tabela 58 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Powierzchnia	Udział powierzchni rewitalizowanej w powierzchni do całej gminy
1	Bolestraszyce	<p>Teren wokół Arboretum w Bolestraszcach – działki nr 950, 947, 945/2, 755/2, 755/1, 760/14, 760/2, 760/11, 760/12, 760/10, 1443, 766/4, 766/32, 1/2, 766/42, 766/26, 766/25, 766/24, 766/13, 766/14, 768, 766/45, 766/29, 1450, 1393, 854, 856, 858/1, 858/2, 869, 868, 860, 862, 761/4, 761/42, 761/39, 761/38, 761/29, 761/24, 761/25, 1405, 908/5, 908/6, 927, 929, 932, 935, 937, 940, 944, 951/1, 951/2, 951/3, 945/1, 1439, 766/47, 766/50, 760/18, 760/37, 767/2, 770/2, 770/1, 766/41, 766/11, 1400/5, 1400/4, 1393, 761/45 obręb nr 0002</p> <hr/> <p>Teren wokół Fortu XIIIb – działki nr: 1186/2, 1186/6, 1186/3, 1188/2, 1191/2, 1186/7, 1188/3 obręb nr 0002</p> <hr/> <p>Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej nr 1820R (w kierunku Huczka) - działki nr 761/37; 1400/5; 1400/4 obręb nr 0002</p> <hr/> <p>Budowa grzybka turystycznego z mapą turystyczną gm. Żurawica i sołectwa Bolestraszyce - działka nr 942/18 obręb nr 0002</p> <hr/> <p>Budowa oświetlenia parkowego przy wjeździe do hotelu i restauracji Villa Bolestraszyce - działka nr 942/18 oraz 942/19 obręb nr 0002</p>	23,10 ha (0,23 km ²)	0,23 km ² /95,74 km ² = 0,24 %

Źródło: opracowanie własne

Mapa poglądowa nr 9 Podobszar rewitalizacji nr 5 – Teren wokół Arboretum i Fortu nr XIIIb wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Bolestraszyce
mapa zasadnicza – skala 1:5000

Numer	Opis
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
1.1	Budowa ciągu komunikacyjnego przy drodze powiatowej w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.2	Zagospodarowanie terenu (ławki, oświetlenie, wiata, mapy informacyjne, mała architektura) przy wjeździe do „Villi Bolestraszyce” w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
1.3	Przebudowa drogi gminnej w kierunku „Huczka”
1.4	Przebudowa drogi gminnej przy stadionie OSP w Bolestraszcach
Uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	
2.1	Zagospodarowanie terenu wokół Fortu XIIIb w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
2.2	Zagospodarowanie terenu boiska Czarni Bolestraszyce wraz z otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego
2.3	Zagospodarowanie terenu przy Arboretum w Bolestraszcach w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru

	Zdegradowanego
--	----------------

4.6 Podsumowanie diagnozy obszaru przewidzianego do rewitalizacji

Zjawiska kryzysowe występujące na terenie obszaru rewitalizacji zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 59 Wybrane wskaźniki dla obszaru rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 1	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 2	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 3	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr 4	Wartość średnia dla podobszaru rewitalizacji nr5	Wartość średnia dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy Żurawica	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia									
1	Mediana wieku	40	41	40	40	40	40,20	39	38
Kategoria: rynek pracy									
2	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	12,12	17,52	12,11	10,94	13,1	13,16	10,61	10,2
Kategoria: pomoc społeczna									
3	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	11,06	13,54	10,45	9,21	10,18	10,89	8,7	6,1
Kategoria: uwarunkowania przestrzenne									
4	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	81,4	81,1	85,1	89,1	84,9	84,32	79,6	76,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Żurawica

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Żurawica oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano problemy (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i potencjały (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne oraz wynikające z nich potrzeby o różnym charakterze i skali oddziaływania. Jak wykazała diagnoza,

większość zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowe.

Tabela 60 Analiza

Problemy	Potencjały
STREFA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystny rozkład mieszkańców według grup ekonomicznych na podobszarach rewitalizacji. 2. Niekorzystne saldo migracji na pobyt stały na podobszarach rewitalizacji. 3. Brak atrakcyjnych miejsc pracy na podobszarach rewitalizacji. 4. Występujące zjawisko tzw. „ukrytego bezrobocia” na podobszarach rewitalizacji. 5. Znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych na podobszarach rewitalizacji. 6. Wyższa liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej 7. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. 8. Wyższy wskaźnik, w porównaniu do gminy, liczby stwierdzonych w obszarach rewitalizacji – niski poziom bezpieczeństwa publicznego. 9. Częste dewastacje mienia publicznego i zakłócenia porządku publicznego na podobszarach rewitalizacji. 10. Niedostateczne zaangażowanie mieszkańców, w tym w organizacjach pozarządowych. 11. Niewystarczająca aktywność obywatelska mieszkańców, ich integracja i zaangażowanie w sprawy lokalne. 12. Niewystarczająca jakość i dostępność usług publicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczne organizacje pozarządowe i grupy nieformalne działające na podobszarach rewitalizacji. 2. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych wykorzystujących walory podobszarów rewitalizacji (m.in.: spływy kajakowe, festiwale).
STREFA GOSPODARZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna przedsiębiorczość mieszkańców na podobszarach rewitalizacji – niska liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. 2. Niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług. 3. Brak systemu wsparcia przedsiębiorczości. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Chęć zakładania działalności gospodarczych
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany brakiem fragmentów ciągów pieszo-rowerowych i oświetlenia na podobszarach rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie przy szlaku komunikacyjnym: drodze krajowej nr 77 relacji Lipnik – Przemyśl, oraz drogi wojewódzkiej nr 881 łańcut – Pruchnik – Żurawica. 2. Niedalekie położenie podobszarów rewitalizacji od

<ol style="list-style-type: none"> 2. Brak spójnego systemu monitoringu na podobszarach rewitalizacji. 3. Brak estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego zagospodarowania przestrzeni publicznych na cele sportowe, rekreacyjne, wypoczynkowe i turystyczne. 4. Bariery architektoniczne uniemożliwiające korzystanie z przestrzeni i obiektów osobom starszym i niepełnosprawnym. 5. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 6. Brak i/lub zły stan techniczny infrastruktury komunalnej. 7. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 	<p>większych ośrodków miejskich – Przemysła i Rzeszowa.</p>
SFERA TECHNICZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieodpowiednie warunki techniczne części bazy sportowej i rekreacyjnej. 2. Niewystarczające wyposażenie oraz stan techniczny budynków na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, wpływające na poziom możliwości ich wykorzystywania. 3. Niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznych i mieszkaniowych. 4. Niedostateczne wykorzystanie zabytków znajdujących się na podobszarach rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalizacja Pałaców wraz z parkami na obszarach objętymi rewitalizacją
SFERA ŚRODOWISKOWA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieurządzone i nieuporządkowane fragmenty zieleni na terenach publicznych. 2. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atrakcyjne walory przyrodnicze

Źródło: opracowanie własne.

Po dokonaniu całościowej analizy problemów oraz potencjałów zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, poniżej wskazano skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych. Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie – istnieje potrzeba zainicjowania różnorodnych form pracy zarówno z dorosłymi, jak również z dziećmi i młodzieżą m.in. poprzez animację i profilaktykę społeczną, środowiskowe formy wsparcia, organizację czasu wolnego – mających na celu przerwanie procesów dziedziczenia zjawisk patologii społecznych, bezrobocia oraz ubóstwa.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu (w tym bezrobociu długotrwałemu) i zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia – konieczne jest zmniejszenie poziomu bezrobocia mieszkańców (szczególnie długotrwałego) oraz identyfikacja zjawiska „ukrytego bezrobocia”. Należy wdrożyć model współpracy angażujący w proces udzielania pomocy środowisko lokalne, gminną i powiatową pomoc instytucjonalną oraz system samopomocy obywatelskiej w oparciu o różne środki i narzędzia (np. programy aktywizacji zawodowej we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy), a także tworzyć warunki edukacyjno-techniczne do powstawania nowych miejsc pracy.

3. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych, zintegrowanych mieszkańców wokół dobra wspólnego, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych i grupach nieformalnych poprzez różne formy aktywności społecznej (m.in. „oddolne” inicjatywy, wydarzenia, imprezy wzmacniające więzi społeczne) we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na podobszarach rewitalizacji.
4. Wyrównanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi – zdiagnozowano potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie edukacji oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. wykształcenie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków i elementów kształcenia, organizacja różnorodnych zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego, rozwijających pasje i talenty).
5. Zwiększenie dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym – istnieje potrzeba poprawy standardu i kompleksowości świadczonych usług na rzecz lokalnej społeczności w celu przeciwdziałania lub rozwiązywania zdiagnozowanych negatywnych zjawisk i budowania kapitału.
6. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego – istotne jest podjęcie działań o charakterze techniczno-funkcjonalnym, jak również edukacyjnym w zakresie przeciwdziałania przestępczości, dewastacji mienia publicznego oraz zakłócania porządku publicznego.
7. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom, osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą – niezbędne jest stworzenie kompleksowej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej, dostosowanej do potrzeb wskazanych grup społecznych w celu włączenia ich do życia społecznego.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwycięzania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. Pobudzenie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji w zakresie handlu i usług – istnieje pilna potrzeba aktywizacji gospodarczej mieszkańców oraz nawiązanie współpracy interesariuszy rewitalizacji wykorzystując lokalne potencjały, takie jak:
  - Zespół Dworski i Folwarczny: Dom Rządcy
  - Zespół Dworski i Folwarczny: Dwór oraz park z jego najbliższym otoczeniem
  - Teren Parków oraz Pałacu w Maćkowicach
  - Zespół parkowy Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach
  - Zespół Pałacowo – Dworski w Kosienicach
2. Wspieranie zakładania i rozwoju działalności gospodarczych – zidentyfikowano szereg potrzeb odnoszących się do uporządkowania, zagospodarowania i adaptacji przestrzeni i obiektów do zakładania, rozwoju i różnicowania obecnej oferty handlowo-usługowej, a także kreowania pozytywnego klimatu inwestycyjnego.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwycięzania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej (m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych).
2. Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego – konieczna jest przebudowa i/lub remont fragmentów ulic, a także uzupełnienie ciągów pieszych i rowerowych oraz oświetlenia w celu poprawy bezpieczeństwa i funkcjonalności.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższenia zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej oraz remont obiektów użyteczności publicznej – zidentyfikowano na terenie podobszarów rewitalizacji budynki, które wymagają przeprowadzenia kompleksowych działań związanych m.in. z ich przebudową, rozbudową, nadbudową i/lub remontem w celu przywrócenia bądź nadania innych funkcji społecznych bądź gospodarczych.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższenia zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. Zagospodarowanie i wykorzystanie terenów zieleni służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców – zauważa się potrzebę w zakresie odpowiedniego uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznych w zieleni która przyczyni się do ochrony i kształtowania klimatu oraz środowiska zamieszkania, a także będą pełnić funkcje społeczne na rzecz mieszkańców różnych grup wiekowych.
2. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.

5. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

5.1 Misja rewitalizacji Gminy Żurawica

Misja rewitalizacji gminy Żurawica, sołectw: Żurawica, Maćkowice, Wyszatyce, Kosienice i Bolestraszyce – opisuje jej mandat do realizacji wizji rozwoju i rewitalizacji oraz nadrzędne wartości (zasady), jakimi gmina będzie się kierowała podejmując działania na rzecz realizacji wizji.

Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Deklaracja Misji: Partnerstwo, współpraca i szeroka konsolidacja wszystkich partnerów publicznych i komercyjnych oraz interesariuszy w budowaniu, kreowaniu i osiąganiu założonych celów strategicznych zmierzających do budowania obrazu Gminy Żurawica jako: Gminy nowoczesnej, otwartej, atrakcyjnej turystycznie oraz transparentnej w stosunku do potrzeb i oczekiwań jej mieszkańców.

MISJA

Koncentracja działań naprawczych na obszarze rewitalizacji przy udziale partycypacji społecznej mieszkańców gminy Żurawica i zachowaniem partnerstwa oraz transparentności działań w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej

5.2 Cele rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedstawiona poniżej struktura założeń Gminnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej wraz z przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: kształtowania funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej oraz zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług publicznych – odpowiada na określone na podstawie diagnozy podobszarów rewitalizacji potrzeby związane z:

- 1) Zwiększeniem dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym.
- 2) Podniesieniem poziomu bezpieczeństwa publicznego.
- 3) Wspieraniem zakładania i rozwoju działalności gospodarczych.
- 4) Uporządkowaniem oraz stworzeniem atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców.
- 5) Zwiększeniem funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego.
- 6) Zwiększeniem dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej.
- 7) Zatrzymaniem postępującej degradacji technicznej i/lub poprawą efektywności energetycznej oraz remontem obiektów użyteczności publicznej.
- 8) Udostępnianiem i ochroną obiektów dziedzictwa kulturowego.
- 9) Ograniczeniem tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń.

10) Zagospodarowaniem i wykorzystaniem terenów zieleni służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców.

11) Podniesieniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

Osiągnięcie założeń celu 1. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu podobszarów rewitalizacji w sferach społecznej i gospodarczej, przestrzenno funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców wraz z przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: włączania w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem oraz pobudzania i rozwijania aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców – odpowiada na określone na podstawie diagnozy podobszarów rewitalizacji potrzeby związane z:

- 1) Wieloaspektowym wsparciem osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie.
- 2) Przeciwdziałaniem bezrobociu (w tym bezrobociu długotrwałemu) i zwiększeniem szans na znalezienie zatrudnienia.
- 3) Zwiększeniem zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracją we współdziałaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji.
- 4) Wyrównaniem szans edukacyjnych do rozwoju młodych ludzi.
- 5) Zwiększeniem dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym.
- 6) Podniesieniem poziomu bezpieczeństwa publicznego.
- 7) Zapewnieniem udziału w życiu społecznym seniorom, osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą.
- 8) Pobudzaniem i wspieraniem przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
- 9) Wspieraniem zakładania i rozwojem działalności gospodarczych.
- 10) Podniesieniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

Osiągnięcie założeń celu 2. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu podobszarów w sferach społecznej, gospodarczej i środowiskowej.

Tabela 61 Cele i kierunki

CELE REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁAŃ	POTRZEBY REWITALIZACYJNE
Cel 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej	KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego. - Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców. - Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego. - Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń. - Zagospodarowanie i wykorzystanie terenów zieleni służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców. - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

	<p style="text-align: center;">KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym. - Wspieranie zakładania i rozwoju działalności gospodarczych. - Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego. - Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej. - Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej oraz remont obiektów użyteczności publicznej. - Udostępnianie i ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego.
<p style="text-align: center;">Cel 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców</p>	<p style="text-align: center;">KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym. - Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie. - Przeciwdziałanie bezrobociu (w tym bezrobociu długotrwałemu) i zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia. - Wyrównanie szans edukacyjnych do rozwoju młodych ludzi. - Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom, osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą.
	<p style="text-align: center;">KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzenie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego. - Wspieranie zakładania i rozwoju działalności gospodarczych. - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. - Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji. - Pobudzenie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

6. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Nadrzędnym celem podejmowanych działań – w perspektywie kilku najbliższych lat – jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy Żurawica, powstrzymanie degradacji obszarów znajdujących się w gorszym położeniu oraz przywrócenie miejscom wskazanym przez lokalną społeczność jako obszar wymagający rewitalizacji jego pierwotnych – ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju – funkcji. Będzie się to odbywać poprzez szereg mniejszych i większych projektów, zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”, realizowanych w równej mierze przez samorząd i instytucje publiczne, jak i przez organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom i pobudzającym aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanych obszarów ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały ich degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanych terenów we wszystkich pięciu aspektach:

- Społecznym – poprzez zapobieganie patologiom społecznym – przestępczości, marginalizacji, wykluczeniu, ale też przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom demograficznym, poprzez odbudowywanie więzi społecznych i rodzinnych, wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków z mieszkańcami z obszarów lepiej zurbanizowanych, wyposażonych w bogatszą infrastrukturę o charakterze społecznym. Niezwykłą wagę przykładana się także w tych procesach do rozwijania i wzmacniania trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- Gospodarczym – poprzez organizację warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszar ze zdegradowanym nowymi przedsiębiorstw;
- Przestrzenno-funkcjonalnym – w tym zachowania dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwację zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz
- Technicznym – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizacja, drogi) – jako element zwiększający atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczający odpływ ludności, a także jeden z najważniejszych czynników wpływających na lokalizację przedsiębiorstw oraz poprawę stanu technicznego zarówno budynków prywatnych, jak i komunalnych;
- Środowiskowym – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego, dbałość o tereny zielone na zurbanizowanych obszarach i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano wizję rewitalizacji – tj. opis stanu obszaru rewitalizowanego i obszaru zdegradowanego gminy Żurawica w perspektywie roku 2023 i kolejnych lat po zrealizowaniu zadań rewitalizacyjnych. Wypracowano ją z jednej strony w oparciu o prace warsztatowe i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty, nie zapominając jednakże o wizji rozwoju definiowanej na poziomie obowiązującej strategii gminy. Podejście takie gwarantuje spójność obu dokumentów strategicznych już na poziomie wizji i gwarantuje, iż deklarowane cele są zbieżne w zamyśle rozwoju obszaru i w sposób zintegrowany i kompleksowy przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Żurawica. Wizję tę sformułowano w sposób następujący:

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W 2023 roku obszary objęte Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022, po realizacji zaplanowanych inwestycji i działań społecznych zostaną efektywnie przekształcone zarówno społecznie, przestrzennie, jak i gospodarczo.

Obszar rewitalizacji gminy Żurawica będzie atrakcyjnym miejscem zamieszkania i spędzania czasu wolnego dla obecnych i przyszłych mieszkańców - miejscem sprzyjającym rozwojowi na każdym etapie życia i pracy.

Cel REWITALIZACJI 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej		CEL REWITALIZACJI 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców
KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej		KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem
KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych		KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców

7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

7.1 Projekty

Zgodnie z art. 15, ust. 1, pkt 5) litera a) ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r. gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:

- listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, oraz
- charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zaplanowane do realizacji projekty powinny być ukierunkowane na rozwiązywanie indywidualnych problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, które zostały zdiagnozowane na obszarach zdegradowanych. Wiodącą rolę w planowaniu kompleksowej rewitalizacji mają projekty społeczne, które stanowią fundament rewitalizacji. Mają one również decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych warunkując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszarów zdegradowanych. Poniżej znajduje się zestawienie projektów podstawowych oraz opis i charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

7.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W dalszej części dokumentu zaprezentowano przedsięwzięcia zaplanowane w ramach rewitalizacji w gminie Żurawica z uwzględnieniem ich krótkiej charakterystyki. W kolejnych rozdziałach każde z proponowanych przedsięwzięć zostało przypisane do celów strategicznych oraz kierunków działań. Dla zapewnienia odpowiedniej przejrzystości projekty zostały dodatkowo podzielone na podobszary rewitalizacji. Umożliwia to zapoznanie się również z przestrzennym aspektem planowanej interwencji. Dla pełnej prezentacji zaplanowanych przedsięwzięć wskazano okres realizacji projektu, jego opis, podmiot odpowiedzialny za realizację jak również ramy finansowe związane z jego realizacją. Prezentowane w zestawieniu projekty rewitalizacyjne stanowią efekt prac diagnostycznych i konsultacyjnych prowadzonych w trakcie prac nad dokumentem. Znaczna część koncepcji projektowych to efekt pomysłów zgłaszanych w trakcie spotkań i wizyty studyjnej przez mieszkańców, przedstawicieli lokalnych organizacji, przedsiębiorców oraz władz i instytucji samorządowych. Pomysły te zostały w trakcie kolejnych działań zebrane oraz opracowane w spójną i logiczną całość. Odpowiadają one zatem rzeczywistym potrzebom zgłaszanym przez realnych użytkowników danych podobszarów. Ich założenia zaprezentowane zostały poniżej:

Tabela 62 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Gmina Żurawica
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
6	Cel ogólny (cele) projektu	Stworzenie miejsca dla spędzania czasu wolnego, poprawa estetyki przestrzeni publicznej
7	Zakres realizowanego zadania	Przedmiotowy zakres projektu obejmował będzie kompleksowe działania w przestrzeni i obiektach na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w celu ich ponownego wykorzystania do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów lokalnej społeczności, w szczególności w sferze społecznej i gospodarczej. Projekt będzie obejmował w szczególności: Zadanie nr 1. Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy przebudowa/ rozbudowa Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy Działania podejmowane w ramach prac: <ul style="list-style-type: none"> • Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń; • Niwelowanie terenu; • Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych; • Wykonanie nawierzchni na ulicach prowadzących do parków;

- Rozbudowę, przebudowę i nadbudowę zdegradowanego budynku Domu Rządcy w celu przywrócenia funkcji gospodarczych i społecznych,
- Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadanej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
- Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej w Żurawicy w celu nadania jej nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej.
- Zakup sprzętu i wyposażenia w postaci mebli i sprzętu multimedialnego do obiektów wspartych w działaniach rewitalizacyjnych w związku z realizacją usług o charakterze społecznym i kulturalnym w Domu Rządcy
- Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w otoczeniu objętych pracami rewitalizacyjnymi
- Przeprowadzenie robót restauratorskich i konserwatorskich zespołu dworskiego
- Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.

Zadanie nr 2 Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy

Działania podejmowane w ramach prac:

- Zagospodarowanie terenu parku oraz budynku Dworu przy Zespole Dworskim i Folwarcznym wraz z najbliższym otoczeniem w ramach Programu Rewitalizacji Obszaru Zdegradowanego;
- Modernizacja ciągów komunikacyjnych na osiedlu Sikorskiego;
- modernizacja oświetlenia oraz ciągów komunikacyjnych; ławki, kosze, mała architektura;
- usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń;
- niwelowanie terenu;
- utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych;
- wykonanie nawierzchni na ulicach prowadzących do parków;
- wykonanie parkingu dla samochodów;
- wykonanie oświetlenia i monitoringu na terenie parków i drogach dojazdowych;
- kompleksowe zagospodarowanie terenu (siłownia napowietrzna, elementy rekreacyjno-sportowe).

Zadanie nr 3. Rewitalizacja terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu w Maćkowicach

Działania podejmowane w ramach prac:

- Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń;
- Niwelowanie terenu;
- Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych;
- Wykonanie nawierzchni na ulicach prowadzących do parku
- Rozbudowę, przebudowę i nadbudowę zdegradowanego Pałacu w celu przywrócenia funkcji gospodarczych i społecznych,
- Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadanej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
- Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej we Maćkowicach w celu nadania jej nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej.
- Zakup sprzętu i wyposażenia w postaci mebli i sprzętu multimedialnego do obiektów wspartych w działaniach rewitalizacyjnych w związku z realizacją usług o charakterze społecznym i kulturalnym w Domu Rządcy
- Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w otoczeniu objętych pracami rewitalizacyjnymi
- Przeprowadzenie robót restauratorskich i konserwatorskich terenu parków oraz Pałacu w Maćkowicach
- Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.

Zadanie nr 4. Rewitalizacja zespołu parkowego Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach: przebudowa/ rozbudowa zespołu parkowego

Działania podejmowane w ramach prac:

- Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń;
- Niwelowanie terenu;
- Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych;
- Wykonanie nawierzchni na ulicach prowadzących do parków;
- Rozbudowę, przebudowę i nadbudowę zdegradowanego w celu przywrócenia funkcji gospodarczych i społecznych,
- Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadaszanej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
- Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej w Wyszatycach w celu nadania jej nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej.
- Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w otoczeniu objętych pracami rewitalizacyjnymi
- Przeprowadzenie robót restauratorskich i konserwatorskich zespołu parkowego
- Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.

Zadanie nr 5. Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworskiego w Kosienicach: przebudowa/ rozbudowa Pałacu Dworskiego

Działania podejmowane w ramach prac:

- Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń;
- Wykonanie parkingów,
- Niwelowanie terenu;
- Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych;
- Wykonanie nawierzchni na ulicach prowadzących do parków;
- Rozbudowę, przebudowę i nadbudowę zdegradowanego budynku Pałacu w celu przywrócenia funkcji gospodarczych i społecznych,
- Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadaszanej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
- Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej w Kosienicach w celu nadania jej nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej.
- Zakup sprzętu i wyposażenia w postaci mebli i sprzętu multimedialnego do obiektów wspartych w działaniach rewitalizacyjnych w związku z realizacją usług o charakterze społecznym i kulturalnym w Pałacu Dworskim
- Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w otoczeniu objętych pracami rewitalizacyjnymi
- Przeprowadzenie robót restauratorskich i konserwatorskich pałacu dworskiego
- Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.

Zadanie nr 6. Zagospodarowanie terenu wokół Fortu XIIIb, przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej nr 1820 (w kierunku Huczka), budowa grzybka turystycznego z mapą turystyczną gm. Żurawica i sołectwa Bolestraszyce.

Działania podejmowane w ramach prac:

- Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń;
- Niwelowanie terenu;
- Poprawa nawierzchni drogi;
- Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadaszanej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
- Zagospodarowanie i uporządkowanie przestrzeni publicznej w Bolestraszycach w celu

		<p>nadania jej nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa oświetlenia parkowego przy wjeździe do hotelu i restauracji Villa Bolestraszyce <p>Wspierane inwestycje będą uwzględniały dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wskazane do przeprowadzenia prac budowlanych i adaptacyjnych budynki oraz przestrzenie publiczne stanowią jedyną istniejącą infrastrukturę w granicach podobszarów rewitalizacji I, II, III oraz IV możliwą do wykorzystania w celu realizacji działań o charakterze społecznym i gospodarczym. Wskazane zadania przyczynią się do stworzenia funkcjonalnych warunków do prowadzenia centrów aktywizacji społeczno gospodarczej (świadczenie usług związanych z aktywizacją osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekt podstawowy nr 6 Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym), świetlic prowadzących wsparcie dzienne w opiece i wychowywaniu dzieci (projekt podstawowy nr 8 Bliżej rodziny), doradztwa w zakresie zakładania, rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczych, a także wsparcia zatrudnienia i poradnictwa zawodowego (przedsięwzięcia podstawowe nr 5 Poprawa sytuacji na rynku pracy) w każdym z sołectw wyznaczonych podobszarów rewitalizacji Ponadto zaplanowane zadania w ramach działań w obszarze zdrowotnym oraz pracy podwórkowej z dziećmi realizowane będą we wspartych w projekcie rewitalizacyjnym przestrzeniach publicznych.</p>
8	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Obszar rewitalizacji nr: I, II, III, oraz IV/ Gmina Żurawica
9	Źródła finansowania	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej), budżet państwa, budżet gminy, środki prywatne.
10	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	10 000 000,00 (w tym 85% dofinansowania UE tj. 8 500 000,00, budżet UG Żurawica 10% tj. 1 000 000,00, wkład prywatny 5% tj. 500 000,00)
11	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 3. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. 4. Liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 10.2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
12	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami z EFS (komplementarność)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Bliżej rodziny
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej Kierunek działania 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej Kierunek działania 1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców Kierunek działania 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem Kierunek działania 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>
14	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym

		długotrwanie bezrobotnych, bezdomnych, - Rozwój kompetencji w zakresie usług turystycznych i sektora kreatywnego oraz przemysłu rozrywki - Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej,
15	Obszar tematyczny	Społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny, środowiskowy
16	Efekt zadania / uzasadnienie	Przedsięwzięcie znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Inwestycja wpłynie na integrację społeczności lokalnej, pozwoli organizować imprezy i wydarzenia artystyczne istotne dla mieszkańców w bardziej komfortowych warunkach. Realizacja zadań przyczyni się do poprawy wizerunku miejscowości oraz przyniesie pożądane efekty w wielu sferach funkcjonowania społeczności lokalnej. Zadowolenie mieszkańców, poprawa estetyki, zwiększenie integracji mieszkańców, rozwój kultury fizycznej.
17	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	1) w sferze społecznej:- poprzez stworzenie warunków umożliwiających włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, wzrost przedsiębiorczości, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz podobszarów rewitalizacji, stworzenie oferty usług społecznych oraz gospodarczych na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej: – poprzez poprawę warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych wpływających na aktywność gospodarczą mieszkańców i rozwój działalności gospodarczych. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców, stworzenie warunków do integracji społecznej oraz rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania wolnego czasu, 4) w sferze technicznej: – poprzez przebudowę i remont obiektu oraz poprawę jego stanu technicznego, i doposażenia, służących integracji mieszkańców oraz prowadzeniu działalności gospodarczych. 5) w sferze środowiskowej:- zwłaszcza przez uporządkowanie publicznych terenów zieleni, w oraz otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem Domu Rządcy w Żurawicy, Dwory przy Zespole Dworskim i Folwarcznym.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 63 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Spółdzielnia Mieszkaniowa WIARUS
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
5	Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Projekt jest ważnym przedsięwzięciem przyczyniającym się do poprawy jakości życia mieszkańców osiedla mieszkaniowego nie tylko jeśli chodzi o tzw. Komfort cieplny i ograniczenie tzw. Niskiej emisji ale przede wszystkim rozszerzenie przestrzeni sprzyjającej integracji i aktywizacji społecznej (świetlica osiedlowa, z której mogą korzystać wszystkie grupy wiekowe mieszkańców, m.in. seniorzy), jak też wzrost poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, co ma szczególnie istotne znaczenie dla seniorów, często poruszających się głównie po terenie osiedla, na którym mieszkają. Projekt w istotny sposób przyczynia się zatem do osiągnięcia celów rewitalizacji
6	Cel ogólny (cele) projektu	Poprawa warunków życia mieszkańców osiedla Sikorskiego w Żurawicy
7	Zakres realizowanego zadania	<ul style="list-style-type: none"> • Roboty budowlane dotyczące części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem funkcjonalnie związanym z budynkiem mieszkalnym i niezbędnym do poprawy jakości życia mieszkańców – jako element szerszego projektu. • Roboty budowlane i zakup dotyczący systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego, • Ocieplenie budynku, prace termomodernizacyjne związane z poprawą efektywności energetycznej • Przedsięwzięcie polegające na doposażeniu placu gier i zabaw, odnowienie boiska, oraz ogrodzenia • Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych; • Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w wykonanym oświetleniu

		<ul style="list-style-type: none"> Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.
8	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Obszar Gminy Żurawica/Obszar rewitalizacji przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy
9	Źródła finansowania	Środki UE EFRROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu Państwa, Środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, Środki z Projektów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,
10	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	500 000,00 (w tym 85% dofinansowanie z UE tj. 425 000,00, 10% wkład własny 50 000,00, 5% wkładu prywatnego tj. 25 000,00)
11	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba zmodernizowanych budynków, - Poprawa estetyki osiedla, <p>zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego;</p> <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. poprawa dostępu do infrastruktury społecznej oraz do oferty społecznej opartej na zmodernizowanej infrastrukturze 2. rozwój oferty czasu wolnego 3. integracja społeczna 4. aktywizacja społeczna 5. poprawa estetyki przestrzeni publicznej 6. wzrost poczucia bezpieczeństwa rowerzystów i pieszych 7. poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru 8. poprawa jakości życia mieszkańców. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 10.2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
12	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji na rynku pracy • Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji • Bliżej rodziny
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej</p> <p>Kierunek działania 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej</p>
14	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, - Rozwój kompetencji w zakresie usług turystycznych i sektora kreatywnego oraz przemysłu rozrywki - Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej,
15	Obszar tematyczny	Społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny, środowiskowy
16	Efekt zadania / uzasadnienie	<p>Przedsięwzięcie znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Inwestycja wpłynie na integrację społeczności lokalnej, pozwoli organizować imprezy i wydarzenia artystyczne istotne dla mieszkańców w bardziej komfortowych warunkach. Realizacja zadań przyczyni się do poprawy wizerunku miejscowości oraz przyniesie pożądane efekty w wielu sferach funkcjonowania społeczności lokalnej. Zadowolenie mieszkańców, poprawa estetyki, zwiększenie integracji mieszkańców, rozwój kultury fizycznej.</p>
17	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej:– poprzez stworzenie warunków umożliwiających włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, wzrost przedsiębiorczości, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz podobszarów rewitalizacji, stworzenie oferty usług społecznych oraz gospodarczych na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej:– poprzez poprawę warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych wpływających na aktywność gospodarczą mieszkańców i rozwój działalności gospodarczych.

		<p>3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców, stworzenie warunków do integracji społecznej oraz rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania wolnego czasu,</p> <p>4) w sferze technicznej: – poprzez przebudowę i remont obiektów oraz poprawę ich stanu technicznego, i wyposażenia, służących integracji mieszkańców oraz prowadzeniu działalności gospodarczych.</p> <p>5) w sferze środowiskowej:– zwłaszcza przez uporządkowanie terenu wokół os. Sikorskiego w Żurawicy</p>
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 64 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Parafia Rzymsko - Katolicka p.w. św. Mikołaja-biskupa w Wyszatycach
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
5	Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Projekt znacząco rozszerzy ofertę czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej i ruchowej. Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji. Dodatkowo poprawi się estetyka przestrzeni publicznej.
6	Cel ogólny (cele) projektu	Stworzenie miejsca dla spędzania czasu wolnego, poprawa estetyki przestrzeni publicznej
7	Zakres realizowanego zadania	<ul style="list-style-type: none"> Budowę, przebudowę, rozbudowę, nadbudowę, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych poprzez : <ul style="list-style-type: none"> - Usunięcie i wycinka starych drzew i zakrzaczeń; - Niwelowanie terenu; - Utwardzenie alejek i budowa nowych ciągów komunikacyjnych; - Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu w Wyszatycach w celu nadania mu nowej funkcji społecznej i rekreacyjnej. Przebudowę i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego z zastosowaniem OZE w otoczeniu objętych pracami rewitalizacyjnymi Zastosowanie systemów bezpieczeństwa publicznego, m.in.: systemu monitoringu przy obiektach i terenach przestrzeni publicznej.
8	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Obszar Gminy Żurawica/Obszar wokół kościoła w Wyszatycach
9	Źródła finansowania	Środki UE EFRROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu państwa, środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, środki z Programów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,
10	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	1 000 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 85% tj. 850 000,00, wkład własny 10% tj. 100 000,00, wkład prywatny 5% tj. 50 000,00)
11	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. Liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 10.2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
12	Powiązanie przedsięwzięcia	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami

	z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	rewitalizacyjnymi: <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji na rynku pracy • Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji • Bliżej rodziny
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej Kierunek działania 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej
14	Efekty społeczne projektu	W wyniku realizacji projektu nastąpi: <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, - Rozwój kompetencji w zakresie usług turystycznych i sektora kreatywnego oraz przemysłu rozrywki - Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej,
15	Obszar tematyczny	Społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny, środowiskowy
16	Efekt zadania / uzasadnienie	Przedsięwzięcie znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Inwestycja wpłynie na integrację społeczności lokalnej, pozwoli organizować imprezy i wydarzenia artystyczne istotne dla mieszkańców w bardziej komfortowych warunkach. Realizacja zadań przyczyni się do poprawy wizerunku miejscowości oraz przyniesie pożądane efekty w wielu sferach funkcjonowania społeczności lokalnej. Zadowolenie mieszkańców, poprawa estetyki, zwiększenie integracji mieszkańców, rozwój kultury fizycznej.
17	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco: <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej:- poprzez stworzenie warunków umożliwiających włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, wzrost przedsiębiorczości, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz podobszarów rewitalizacji, stworzenie oferty usług społecznych oraz gospodarczych na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej:- poprzez poprawę warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych wpływających na aktywność gospodarczą mieszkańców i rozwój działalności gospodarczych. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców, stworzenie warunków do integracji społecznej oraz rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania wolnego czasu, 4) w sferze technicznej: – poprzez przebudowę i remont obiektów oraz poprawę ich stanu technicznego, i wyposażenia, służących integracji mieszkańców oraz prowadzeniu działalności gospodarczych. 5) w sferze środowiskowej:- zwłaszcza przez uporządkowanie publicznych terenów zieleni, w tym terenu wokół kościoła w Wyszatycach

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 65 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Arboretum w Bolestraszcach
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
5	Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Projekt znacząco rozszerzy ofertę czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego, czym przyczyni się do ich większej integracji oraz aktywizacji społecznej i ruchowej. Te pożądane zmiany zachowań społecznych będą miały wpływ na ograniczenie zjawisk kryzysowych i osiągnięcie celów rewitalizacji. Dodatkowo poprawi się estetyka przestrzeni publicznej.
6	Cel ogólny (cele) projektu	Stworzenie miejsca dla spędzania czasu wolnego, poprawa estetyki przestrzeni publicznej
7	Zakres realizowanego zadania	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowę, rozbudowę, uporządkowanie oraz zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej poprzez m.in. wyposażenie w małą architekturę, budowę siłowni zewnętrznej, rozbudowę placu zabaw, przebudowę zadaszonej estrady w celu nadania terenowi funkcji społecznej, sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i kulturalnej.
8	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Obszar Gminy Żurawica/Obszar terenu Arboretum w Bolestraszcach

9	Źródła finansowania	Środki UE EFROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu państwa, środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, środki z Programów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,
10	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	1 500 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 85% 1 275 000,00, wkład własny tj. 10% 150 000,00, wkład prywatny 5% tj. 75 000,00)
11	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 3. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. 4. Liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 10.2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
12	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji na rynku pracy • Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji • Bliżej rodziny
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej Kierunek działania 1.1. Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej
14	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym długotrwanie bezrobotnych, bezdomnych, - Rozwój kompetencji w zakresie usług turystycznych i sektora kreatywnego oraz przemysłu rozrywki - Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej,
15	Obszar tematyczny	Społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny, środowiskowy
16	Efekt zadania / uzasadnienie	<p>Przedsięwzięcie znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Inwestycja wpłynie na integrację społeczności lokalnej, pozwoli organizować imprezy i wydarzenia artystyczne istotne dla mieszkańców w bardziej komfortowych warunkach. Realizacja zadań przyczyni się do poprawy wizerunku miejscowości oraz przyniesie pożądane efekty w wielu sferach funkcjonowania społeczności lokalnej. Zadowolenie mieszkańców, poprawa estetyki, zwiększenie integracji mieszkańców, rozwój kultury fizycznej.</p>
17	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej:– poprzez stworzenie warunków umożliwiających włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, wzrost przedsiębiorczości, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz podobszarów rewitalizacji, stworzenie oferty usług społecznych oraz gospodarczych na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej:– poprzez poprawę warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych wpływających na aktywność gospodarczą mieszkańców i rozwój działalności gospodarczych. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców, stworzenie warunków do integracji społecznej oraz rekreacji, wypoczynku i aktywnego spędzania wolnego czasu, 4) w sferze technicznej: – poprzez przebudowę i remont obiektów oraz poprawę ich stanu technicznego, i doposażenia, służących integracji mieszkańców oraz prowadzeniu działalności gospodarczych. 5) w sferze środowiskowej:– zwłaszcza przez uporządkowanie publicznych terenów zieleni,

		w tym terenie zagospodarowanie terenu wokół Arboretum
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 66 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 5	Poprawa sytuacji na rynku pracy
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	osoby młode w wieku 18–29 lat bez pracy, zarejestrowane w PUP w Przemysłu jako bezrobotne (dla których został ustalony I lub II profil pomocy), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu. Projekt I: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mieszkańcy gminy.
5	Cel ogólny (cele) projektu	Wzrost zatrudnienia mieszkańców Gminy Żurawica
6	Zakres realizowanego zadania	<p>Przedmiotowy zakres przedsięwzięcia obejmować będzie trzy projekty, realizowane przy współpracy Gminy Żurawica z Powiatowym Urzędem Pracy w Przemysłu, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, zajmującymi się aktywizacją gospodarczą mieszkańców. Ma on na celu stworzenie kompleksowego zestawu narzędzi i form wsparcia, wpływających pozytywnie na lokalny rynek pracy.</p> <p>Wsparciem planuje się objąć łącznie 50 osób.</p> <p>Projekt I: Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy (współfinansowany ze środków w ramach EFS POWER na lata 2014–2020 Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych) realizowany za pośrednictwem i przy współpracy z PUP Przemysłu, swoim zakresem obejmować będzie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Opracowanie Indywidualnego Planu Działania dla uczestnika projektu. Świadczenie usług w zakresie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy na podstawie wcześniej opracowanego Indywidualnego Planu Działania. Możliwość uzyskania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Formy wsparcia w postaci szkoleń zawodowych, staży i bonów na zasiedlenie. <p>Realizacja przedsięwzięcia odbywać się będzie przez samorząd lokalny za pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, poprzez szereg działań i inicjatyw wdrażanych ze środków własnych, środków instytucji oraz tych pochodzących z zewnętrznych źródeł finansowania.</p> <p>Do świadczenia usług związanych z w/w przedsięwzięciem wykorzystane zostaną rezultaty poniższych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy przebudowa/ rozbudowa Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/ rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy Rewitalizacja terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach przebudowa/rozbudowa Pałacu w Maćkowicach Rewitalizacja zespołu parkowego Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach przebudowa/ rozbudowa zespołu parkowego Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworski w Kosienicach przebudowa/ rozbudowa Pałacu Dworskiego Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach Zagospodarowanie terenu wokół Fortu XIIIb, Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej nr 1820 (w kierunku Huczka), Budowa grzybka turystycznego z mapą turystyczną gm. Żurawica i sołectwa Bolestraszyce, Budowa oświetlenia parkowego przy wjeździe do hotelu i restauracji Villa Bolestraszyce <p>Ogół prac przyczyni się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego mieszkańców podobszarów rewitalizacji, przyczyniając się do aktywizacji w zakresie zawodowym i przedsiębiorczości lokalnej społeczności w ramach doradztwa w zakresie zakładania, rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczych, a także wsparcia zatrudnienia i poradnictwa zawodowego. Pozwoli to stworzyć</p>

		<p>lokalne centra aktywności społeczno-gospodarczej w każdym z sołectw podobszarów rewitalizacji, wykorzystując wsparte w ramach działań rewitalizacyjnych obiekty.</p> <p>Po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków (tj. 31.12.2023 r.) projekty I i II w ramach powyższego przedsięwzięcia będą kontynuowane ze środków własnych oraz przy współudziale finansowym i kadrowym organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców.</p>
7	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Gmina Żurawica (w tym podobszary rewitalizacji)
9	Źródła finansowania	POWER EFS na lata 2014–2020, Oś priorytetowa I. Osoby młode, Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych), budżet gminy, środki prywatne.
9	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	1 000 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 90% tj. 900 000,00, wkład własny 5% tj. 50 000,00, wkład prywatny 5% tj. 50 000,00)
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną; - aktywizacja społeczna mieszkańców; <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem. 2. Liczba osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale</p>
11	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców • Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatcach • Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszczykach
12	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja zawodowa i społeczna uczestników projektu poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, treningach motywacyjnych i terapii zajęciowej. - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, - Nabycie nowych umiejętności wzmacniających pozycję na rynku pracy, jak np. autoprezentacja, umiejętność kompletowania dokumentacji niezbędnej do podjęcia zatrudnienia, asertywność. - Wzrost dostępności do profesjonalnego poradnictwa zawodowego. - Rozwój przedsiębiorczości i wzrost samo zatrudnienia dzięki dotacjom udzielonym na cele rozpoczęcia działalności gospodarczej.
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców</p> <p>Kierunek działania 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p> <p>Kierunek działania 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>
14	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej: – poprzez wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców, przygotowanie merytoryczne i pomoc finansową w ramach wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców i spadku bezrobocia. 2) w sferze gospodarczej: – poprzez stworzenie systemu wsparcia przedsiębiorczości, różnicowania aktualnej oferty handlowo-usługowej i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego przedsięwzięcia wykorzystywane będą następujące potencjały:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej: – poprzez włączenie do projektu organizacji pozarządowych związanych z przedsiębiorczością. 2) w sferze gospodarczej: – poprzez wsparcie merytoryczne nowo powstających działalności gospodarczych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 67 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy,
3	Okres realizacji	2019-2026
4	Grupy docelowe	Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
5	Cel ogólny (cele) projektu	Poprawa społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem
6	Zakres realizowanego zadania	<p>Projekt ma na celu aktywizację oraz integrację osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym osób niepełnosprawnych oraz korzystających z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa) w oparciu o ścieżkę reintegracji. Zakres stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie problemy mieszkańców w sferze społeczno-gospodarczej, w szczególności zjawiska długotrwałego bezrobocia, ubóstwa oraz niskiej aktywności społecznej. Projekt swoim zakresem obejmuje m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Integrację społeczną – której celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej (w tym m.in. specjalistyczne poradnictwo prawne i psychologiczne, wsparcie zindywidualizowane i grupowe skierowane na nabycie lub podniesienie kompetencji życiowych i umiejętności społecznych). 2. Kwestie zdrowotne – które mają na celu eliminację (lub złagodzenie) barier utrudniających włączenie do życia społecznego i zawodowego w lokalnej społeczności lub powodujących oddalenie lub wykluczenie z rynku pracy, w tym m.in. terapia uzależnień, terapia psychologiczna i psychoterapia. 3. Kwestie zawodowe – których celem jest realizacja działań ukierunkowanych na świadczenie pomocy w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, nabycie kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności istotnych z punktu widzenia obecnego rynku pracy poprzez m.in. zajęcia reintegracji zawodowej, poradnictwo zawodowe czy pośrednictwo pracy. <p>Przedmiotowy zakres projektu będzie uszczegółowiany na etapie prowadzenia naborów na uczestników projektu, gdyż jego realizacja opiera się o zindywidualizowane programy specjalistyczne, w oparciu o ścieżkę reintegracji umożliwiającą powrót do życia społeczno-gospodarczego, a także o indywidualne potrzeby każdego z uczestników.</p> <p>Do świadczenia usług związanych z w/w przedsięwzięciem wykorzystane zostaną rezultaty poniższych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy przebudowa/ rozbudowa Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dom Rządcy • Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/ rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy • Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy • Rewitalizacja terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach przebudowa/ rozbudowa Pałacu w Maćkowicach • Rewitalizacja zespołu parkowego Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach przebudowa/ rozbudowa zespołu parkowego • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworski w Kosienicach przebudowa/ rozbudowa Pałacu Dworskiego • Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach • Zagospodarowanie terenu wokół Fortu XIIIb, Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej nr 1820 (w kierunku Huczka), Budowa grzybka turystycznego z mapą turystyczną gm. Żurawica i sołectwa Bolestraszyce, Budowa oświetlenia parkowego przy wjeździe do hotelu i restauracji Villa Bolestraszyce <p>Ogół prac przyczyni się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego mieszkańców podobszarów rewitalizacji, przyczyniając się do ich reintegracji oraz włączenia społecznego, a także aktywizacji zawodowej. Pozwoli to stworzyć lokalne centra aktywności społeczno-gospodarczej w każdym z sołectw podobszarów rewitalizacji, wykorzystując wsparte w ramach działań rewitalizacyjnych obiekty i przestrzenie.</p> <p>Wsparciem objęte zostanie 20 osób.</p> <p>Po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków (tj. 31.12.2023 r.) zadanie w ramach powyższego</p>

		działania będzie kontynuowane ze środków własnych oraz przy współudziale finansowym i kadrowym organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców. Aktualnie nie ma zaplanowanego naboru w ramach EFS RPO WP 2014–2020
7	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Gmina Żurawica (w tym podobszary rewitalizacji)
8	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
9	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	500 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 90% tj. 450 000,00, wkład własny 5% tj. 25 000,00, wkład prywatny 25 000,00)
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną; - aktywizacja społeczna mieszkańców; - poprawa jakości świadczonych usług publicznych; - zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców. <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu 3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie 5. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie
11	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców • Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatcach • Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach
12	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja zawodowa i społeczna uczestników projektu poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, treningach motywacyjnych i terapii zajęciowej. - Integracja społeczna osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, w tym długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, - Nabycie nowych umiejętności wzmacniających pozycję na rynku pracy, jak np. autoprezentacja, umiejętność kompletowania dokumentacji niezbędnej do podjęcia zatrudnienia, asertywność. - Wzrost dostępności do profesjonalnego poradnictwa zawodowego. - Rozwój przedsiębiorczości i wzrost samo zatrudnienia dzięki dotacjom udzielonym na cele rozpoczęcia działalności gospodarczej.
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców</p> <p>Kierunek działania 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p> <p>Kierunek działania 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>
14	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej: – poprzez wzrost dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, pomagającej włączyć do życia społecznego i zawodowego mieszkańców zagrożonych ubóstwem, marginalizacją oraz wykluczonych społecznie, dotkniętych różnego rodzaju patologiami społecznymi. 2) w sferze gospodarczej: – poprzez wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 68 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 7	Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Placówki oświatowe na terenie Gminy Żurawica
3	Okres realizacji	2018-2026
4	Grupy docelowe	Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, szkoły oraz placówki, w tym instytucje i kadra pedagogiczna, realizujące kształcenie ogólne i ich organy prowadzące
5	Cel ogólny (cele) projektu	Wzrost jakości kształcenia na terenie Gminy
6	Zakres realizowanego zadania	<p>Projekt ma na celu budowanie i rozwijanie istniejącego kapitału społecznego młodych osób poprzez poprawę jakości kształcenia dzieci i młodzieży obejmującą następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kształcenie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, w szczególności: porozumiewania się w języku obcym, kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, kompetencji informatycznych, umiejętności uczenia się, kompetencji społecznych oraz innowacyjności i przedsiębiorczości, - Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu; - Wsparcie na rzecz zwiększenia wykorzystania technologii informacyjno komunikacyjnych w procesie nauczania oraz rozwijania kompetencji informatycznych; - Realizację zajęć dydaktyczno-wyrównawczych mających na celu wyrównanie różnic edukacyjnych, w szczególności uczniów mających trudności w spełnieniu wymagań wynikających z programu nauczania; - Kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz w pracy z uczniem młodszym. Kolejną grupą docelową projektu są nauczyciele, dla których przewidziane jest m.in.: - Podnoszenie kompetencji, umiejętności i kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania nowoczesnych metod nauczania (w szczególności wykorzystania narzędzi TIK, metody eksperymentu, przedmiotów przyrodniczych) w ramach kursów, szkoleń, staży i praktyk; - Kształtowanie współpracy z ośrodkami specjalizującymi się w organizacji kształcenia dzieci i młodzieży z różnymi stopniami niepełnosprawności, ośrodkami socjoterapii czy młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi w celu nabycia nowych kompetencji; <p>Wskazane przedsięwzięcia mają na celu wyrównanie szans dostępu do wysokiej jakości edukacji szkolnej poprzez wzrost kompetencji kluczowych uczniów, również tych ze specjalnymi potrzebami, a także podniesienie kompetencji kadry nauczycielskiej.</p> <p>Po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków (tj. 31.12.2023 r.) zadanie w ramach powyższego działania będzie kontynuowane ze środków własnych oraz przy współudziale finansowym i kadrowym organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców działających na rzecz edukacji dzieci i młodzieży.</p>
7	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Gmina Żurawica (w tym podobszary rewitalizacji)
8	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, Działanie 9.2 Poprawa jakości kształcenia ogólnego), budżet państwa, budżet gminy
9	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	1 300 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 90% tj. 1 170 000,00, wkład własny 5% tj. 65 000,00, wkład prywatny 65 000,00)
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie kompetencji kluczowych uczniów i wyrównanie ich szans edukacyjnych; - poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na podobszarach rewitalizacji; - aktywizacja społeczna ludzi młodych; - podniesienie jakości edukacji w placówkach szkolnych. <p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu 2. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 4. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych

		<p>5. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie</p> <p>6. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie</p> <p>7. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie</p> <p>8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych</p> <p>9. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie</p>
11	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców • Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach • Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszczykach
12	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie kompetencji kluczowych uczniów i wyrównanie ich szans edukacyjnych; - poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na podobszarach rewitalizacji; - aktywizacja społeczna ludzi młodych; - podniesienie jakości edukacji w placówkach szkolnych.
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców</p> <p>Kierunek działania 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p> <p>Kierunek działania 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>
14	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <p>1) w sferze społecznej:– poprzez wzrost kompetencji kluczowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy, zahamowanie dziedziczenia uzależnienia od pomocy społecznej, wzrost integracji i aktywności społeczno gospodarczej uczniów, a także poprawę ich wyników nauczania.</p> <p>2) w sferze gospodarczej: – poprzez wzrost przedsiębiorczości uczniów.</p> <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały:</p> <p>1) w sferze społecznej: 2 – poprzez wsparcie wysokiego kapitału ludzi młodych na podobszarach rewitalizacji i wykorzystanie go w działaniach rewitalizacyjnych.</p>

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 69 Założenia projektu

1	Nazwa projektu nr 8	Bliżej rodziny
2	Podmioty realizujące przedsięwzięcie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy, partnerzy społeczni i gospodarczy
3	Okres realizacji	2020-2026
4	Grupy docelowe	Osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnością, osoby korzystające z PO PŻ
5	Cel ogólny (cele) projektu	Zwiększenie dostępu do usług wspierających rodziny
6	Zakres realizowanego zadania	<p>Przedmiotowy zakres projektu obejmuje wzrost dostępności i jakości dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji oraz mieszkańców Gminy Żurawica do specjalistycznych usług wspierających rodziny w postaci:</p> <p>1. Pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci w placówkach wsparcia dziennego poprzez stworzenie nowych placówek w formie świetlic prowadzących kluby i ogniska wychowawcze.</p> <p>2. Pracę podwórkową realizowaną przez wychowawcę, realizując działania animacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe, takie jak m.in.: kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną.</p> <p>Ogół prac przyczyni się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego mieszkańców podobszarów rewitalizacji, ułatwiając ich włączenie i aktywizację społeczną, a także zagospodarowanie czasu wolnego w ramach działań zaplanowanych w niniejszym projekcie. Pozwoli to stworzyć lokalne centra aktywności społeczno-gospodarczej w każdym z sołectw podobszarów rewitalizacji, wykorzystując wsparte w ramach działań rewitalizacyjnych obiekty i przestrzenie.</p> <p>Po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków (tj. 31.12.2023 r.) zadanie w ramach powyższego działania będzie kontynuowane ze środków własnych oraz przy współudziale finansowym i kadrowym organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców.</p>

7	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Gmina Żurawica (w tym podobszary rewitalizacji)
8	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, budżet państwa, budżet gminy
9	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	1 000 000,00 (w tym dofinansowanie z UE 90% tj. 900 000,00, wkład własny 5% tj. 50 000,00, wkład prywatny 50 000,00)
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w programie - Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie - Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu - aktywizacja społeczna ludzi młodych;
11	Powiązanie przedsięwzięcia z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców • Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy • Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatcach • Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach
12	Efekty społeczne projektu	<p>W wyniku realizacji projektu nastąpi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci w placówkach wsparcia dziennego poprzez stworzenie nowych placówek w formie świetlic prowadzących kluby i ogniska wychowawcze. 2. Pracę podwórkową realizowaną przez wychowawcę, realizując działania animacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe, takie jak m.in.: kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną.
13	Powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców</p> <p>Kierunek działania 2.1. Włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p> <p>Kierunek działania 2.2. Pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p>
14	Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej:– poprzez wzrost dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, pomagającej włączyć do życia społecznego i zawodowego mieszkańców (w szczególności dzieci), w tym dotkniętych różnego rodzaju patologiami społecznymi.

Źródło: Opracowanie własne.

Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie oraz określone na ich podstawie potrzeby są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji podobszarów (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową dotyczącą degradacji technicznej obiektów i przestrzeni oraz kumulacji wykluczenia społecznego. Projekty podstawowe o charakterze inwestycyjnym zrealizowane zostaną na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Projekty „miękkie”, ściśle powiązane z planowanymi inwestycjami, będą realizowane na podobszarach rewitalizacji, lecz adresowane zarówno do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, jak również całej gminy. Zarówno działania inwestycyjne jak i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do

osiągnięcia wizji podobszarów: Podobszary rewitalizacji Gminy Żurawica – funkcjonalną i bezpieczną przestrzenią publiczną, na której zintegrowani mieszkańcy są aktywni społecznie i gospodarczo, wykorzystując lokalne potencjały i walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Realizacja projektu rewitalizacyjnego w ramach działania 6.3 RPO WP jest ściśle powiązana z działaniami „miękkimi” (finansowanymi z EFS). Stworzenie warunków technicznych w obiektach i przestrzeni poprzez adaptację, remont, przebudowę, nadbudowę oraz rozbudowę budynków użyteczności publicznej, a także zagospodarowanie przestrzeni publicznych umożliwi podjęcie działań w celu rozwiązania zdiagnozowanych problemów, szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej. Projekty „miękkie” o charakterze społecznym, przewidziane są dla mieszkańców całej gminy, jednak w pierwszej kolejności możliwość uczestnictwa w projekcie będą miały osoby z podobszarów rewitalizacji. Takie działania, przewidziane dla wszystkich mieszkańców Gminy Żurawica, mają na celu włączanie osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją oraz wzmacnianie kapitału społecznego. Jest to istotne z punktu widzenia wyprowadzania podobszarów ze stanu kryzysu oraz zapobiegania przenoszenia problemów w inne miejsca.

7.3. Kompleksowość projektów

Projekty główne uzupełnione zostaną poprzez realizację projektów komplementarnych. Dla przedsięwzięć uzupełniających na tym etapie w wielu przypadkach nie można określić wszystkich szczegółów dotyczących kosztu realizacji, harmonogramu działań czy sposobu oceny i miary dla prognozowanych rezultatów. Działania te będą miały na celu dopełnienie przedsięwzięć wyszczególnionych na liście głównej oraz będą wpisywać się w definicję tzw. projektów „miękkich”, tj. nie inwestycyjnych działań, które swym zakresem obejmują szkolenia, aktywizację i animację członków społeczności lokalnych, organizację wydarzeń kulturalnych etc. Będą one miały na celu ograniczenie lub też eliminację występowania negatywnych zjawisk wpływających na sytuację kryzysową na wskazanych obszarach.

Działania uzupełniające będą prowadzone w zakresie między innymi:

- poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego;
- integracji członków społeczności lokalnej;
- wzmacniania kapitału społecznego i tożsamości lokalnej;
- animacji i aktywizacji członków społeczności lokalnej;
- wsparcia lokalnych przedsiębiorców;
- wsparcia osób, które chcą rozpocząć indywidualną działalność gospodarczą;
- wsparcia działalności lokalnych organizacji pozarządowych;
- wsparcia opieki nad osobami starszymi, chorymi i niepełnosprawnymi;
- wsparcia osób wykluczonych społecznie, w tym ze względu na ubóstwo, bezradność życiową, bezrobocie czy też wiek.

Wśród planowanych działań należy wyróżnić:

„Dni Seniora” - Organizacja cyklicznych dni Seniora. Polegać to będzie na spotkaniach dla osób starszych. W trakcie spotkań planowane są występy lokalnych zespołów muzycznych a także występy dzieci i młodzieży, nawiązujące do lokalnych tradycji i historii poszczególnych miejscowości.

Celem jest integracja osób starszych z młodzieżą oraz dziećmi a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów. W gminie Żurawica mieszka duża liczba osób starszych, które potrzebują bodźca do podejmowania własnych inicjatyw. Należy podejmować działania, które będą zapobiegać wykluczeniu osób starszych. Koszt jednej imprezy: 8 –10 tys. zł.

Dni seniora organizowane będą między innymi w miejscach, w których wcześniej zrealizowane zostały główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ponadto proces rewitalizacji uzupełniony zostanie poprzez organizację cyklicznych projektów - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żurawicy, takich jak:

- Szkoła dla rodziców - dofinansowanie pochodzi ze środków Wojewody Podkarpackiego, forma warsztatów prowadzonych przez psychologa. Cel: świadome budowanie relacji z dzieckiem, nabycie umiejętności unikania błędów wychowawczych, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, porozumiewania się z dzieckiem, słuchania dziecka, wspomaganie rozwoju emocjonalnego dziecka, wspieranie procesu usamodzielniania się dziecka;
- Pomoc Żywnościowa – w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, który ma na celu dotarcie z pomocą żywnościową do najuboższych, zaspokojenie podstawowych potrzeb najbardziej potrzebujących mieszkańców;
- Rodzina wspierająca - jest formą pomocy rodzinom, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Problemy opiekuńczo-wychowawcze często są wynikiem braku prawidłowych wzorców. To właśnie rodzina wspierająca może pokazać jak funkcjonować w inny, pozytywny sposób.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzina wspierająca we współpracy z asystentem rodziny bądź pracownikiem socjalnym pomaga konkretnej rodzinie w:

- opiece i wychowaniu dziecka;
- powadzeniu gospodarstwa domowego;
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodziną wspierającą może zostać rodzina lub osoba, która:

- nie boryka się z problemami z uzależnieniami (alkohol, narkotyki, hazard itd.);
- ma stałe źródło utrzymania;
- nie ma problemów wychowawczych z własnymi dziećmi;
- nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej bądź też władzy tej nie miała ograniczonej;
- wywiązuje się i wywiązywała z obowiązku alimentacyjnego;
- członkowie rodziny nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo;
- członkowie rodziny nie mają zaburzeń psychicznych bądź choroby psychicznej.

Celem jest aktywna pomoc w przezwyciężeniu trudnych sytuacji w rodzinie biologicznej.

Zadanie: Aktywizacja mieszkańców gminy Żurawica zagrożonych wykluczeniem społecznym:

Projekt kierowany do:

- osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które w wymagają aktywizacji społecznej;
- środowiska zagrożonego ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności społeczności lokalne na obszarach zdegradowanych objętych rewitalizacją;
- otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Zakres zadania:

- usługi aktywnej integracji, w tym - inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia, np. staże, praktyki zawodowe, wolontariat;
- zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy;
- możliwość skorzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy;
- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji.

Cel 2. Wzmocnienie kapitału społecznego

mieszkańców Pomoc skierowana będzie do najstarszych, biernych społecznie, długotrwale bezrobotnych, narażonych na ryzyko społecznej marginalizacji.

Koszt: 800 000,00 –1 000 000,00 zł. (udział kosztów prywatnych ok 5% wartości projektu)

Warsztaty „Zakładanie własnej firmy” – kierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji:

Zakres:

Bezpłatne warsztaty dot. prowadzenia działalności gospodarczej, obejmujące przekazanie informacji nt. procesu tworzenia nowego przedsięwzięcia (analiza potrzeb rynku, koncepcja pomysłu na biznes), pozyskiwania środków finansowych, zarządzania małym przedsiębiorstwem oraz omówienie potencjalnych problemów pojawiających się w pierwszych latach działalności firmy;

Cele:

Dzięki szkoleniu uczestnicy nabędą wiele praktycznych umiejętności, które niezbędną są przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Promowanie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

Warsztaty „Jak założyć i prowadzić stowarzyszenie” - kierowane do mieszkańców obszaru zdegradowanego:

Zakres szkolenia:

- aspekty formalno-prawne prowadzenia organizacji pozarządowych;
- zarządzanie marketingiem w działaniach społecznych;
- jak rozwijać umiejętności społeczne – komunikacja;
- budowanie strategii stowarzyszenia;
- analiza potrzeb odbiorców;
- promocja stowarzyszenia;
- finansowanie organizacji pozarządowych;
- współpraca stowarzyszeń z samorządem lokalnym – projekty partnerskie.

Cele:

- promowanie postaw obywatelskich;
- integracja środowiska lokalnego;
- pobudzanie środowiska lokalnego do działania na rzecz współpracy z samorządem lokalnym, oświatą oraz centrum kultury;
- kształtowanie postaw pro kulturalnych i prospołecznych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- inicjowanie działań sprzyjających pozytywnym zmianom w środowisku lokalnym, w zakresie pokonywania barier mentalnych szczególnie w odniesieniu do osób niepełnosprawnych;
- stwarzanie możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci, młodzieży i osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- umożliwienie twórcom nieprofesjonalnym, działającym w różnych środowiskach osób niepełnosprawnych, konfrontacji własnych dokonań, poszukiwań artystycznych i literackich, wyszukiwanie twórców szczególnie uzdolnionych.

Rezultatem będzie zdobycie wiedzy na temat działania na rzecz społeczności lokalnych, nabycie postaw proaktywnych. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Powstanie instytucji niosących pomoc/wsparcie osobom bezrobotnym, zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Cykl spotkań przy placu zabaw na obszarach objętych rewitalizacją podnoszący świadomość najmłodszych mieszkańców o tym, jak zachować się w sytuacji zagrożenia:

1. spotkanie ze strażakiem:

- zapoznanie dzieci z zawodem i pracą strażaka oraz jego mundurem i wyposażeniem;
- udzielenie informacji o telefonach alarmowych;

- omówienie zachowania w trakcie pożaru, burzy, powodzi, wypadku;
2. spotkanie z policjantem:
- zapoznanie dzieci z zasadami bezpiecznego poruszania się po drodze;
  - poznanie symboli kolorów świateł sygnalizatora;
  - uświadomienie dzieciom konieczności jeżdżenia w fotelikach z zapiętymi pasami;
  - uczulenie dzieci na zachowanie bezpieczeństwa w stosunku do osoby obcej dorosłej;
3. spotkanie z pielęgniarką:
- zapoznanie z pracą pielęgniarki;
  - zapoznanie dzieci ze sposobami ochrony zdrowia (apteczka pierwszej pomocy, zachowanie w czasie wypadku, telefony alarmowe);
  - wyrabianie nawyków prozdrowotnych.

Koszt: 20 000,00 (udział kosztów prywatnych ok 80% wartości projektu)

Tabela 70 Uzasadnienie komplementarności

Projekt z EFRR planowany do finansowania	Projekt z EFS planowany do finansowania
<p>Projekt nr 1 Tytuł projektu: Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców:</p> <p>Zadanie nr 2 - Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy,</p> <p>Zadanie nr 3. Rewitalizacja terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu w Maćkowicach</p> <p>Zadanie nr 5. Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworskiego w Kosienicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu Dworskiego</p>	<p>Tytuł projektu/projektów wraz z podaniem źródła finansowania (Program, Działanie)</p> <p>1. <i>Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – RPO WP na lata 2014–2020, <i>Oś priorytetowa VIII</i>. Integracja społeczna, <i>Działanie 8.1</i> Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – Projekt nr 6: Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.</p> <p>2. <i>Integracja społeczna</i>, <i>Działanie 8.4</i> – RPO WP na lata 2014–2020, <i>Oś priorytetowa VIII</i> Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Projekt nr 8: Bliżej rodziny</p>
<p>Wskazanie miejsca realizacji na obszarze Rewitalizowanym: podobszar nr I, II oraz IV</p>	
<p>Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową, w szczególności w sferze społecznej</p> <p>Przedmiotowy zakres projektu inwestycyjnego w ramach działania 6.3 dotyczącego wsparcia prac budowlano-remontowych oraz adaptacyjnych: Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: Dworu wraz z parkiem (podobszar rewitalizacji I), terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach (podobszar rewitalizacji II) oraz terenu Zespołu Pałacowo – Dworskiego w Kosienicach (podobszar rewitalizacji IV) ma za zadanie poprawę dostępności do rewitalizowanych obiektów budowlanych i przestrzeni - parków, a także szereg działań o charakterze społecznym, w ramach wskazanych projektów „miękkich” finansowanych m.in. z EFS w ramach RPO WP 2014–2020– dzięki zadaniom wskazanym w rewitalizacji zostaną zniwelowane a także zahamowane kluczowe problemy mieszkańców na podobszarach wskazanych do rewitalizacji umieszczonych w części IV. niniejszego dokumentu. Nawarstwienie się negatywnych zjawisk, w szczególności o charakterze społecznym, wynika z braku lub niedostatecznej dostępności do usług o charakterze publicznym na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w celu wsparcia lokalnej społeczności, w tym osób zagrożonych marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym. Brak wcześniejszych interwencji doprowadził do negatywnych trendów demograficznych – ujemnego salda migracji, niekorzystnego rozkładu mieszkańców według grup ekonomicznych, występowania zjawiska bezrobocia (w tym długotrwałego), uzależnienia od pomocy społecznej (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej to: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także alkoholizm), a także niskiego poziomu bezpieczeństwa, integracji. Obiekty poddane rewitalizacji, które zatraciły swoje funkcje społeczne, gospodarcze i kulturalne, przez co należy</p>	

podjąć działania mające na celu przywrócenie niegdyś świadczonych przez nich funkcji. Ponadto wykorzystane zostaną do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych przestrzeni w Żurawicy (podobszar rewitalizacji I), Maćkowicach (podobszar rewitalizacji II) oraz Kosienicach (podobszar rewitalizacji IV). Utworzone zostaną w miejscowościach: Żurawicy, Maćkowicach oraz Kosienicach centra aktywizacji społeczno-gospodarczej oraz świetlica prowadząca wsparcie dzienne w opiece i wychowywaniu dzieci oraz realizacja zadań wynikających w obszarze zdrowotnym oraz pracy podwórkowej z dziećmi na wspartych przestrzeniach i obiektach, realizacja działań pozwoli na aktywizację osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie mieszkańców, co spowoduje wzrost ich integracji, zaangażowania w sprawy lokalne, a także wzrost przedsiębiorczości mieszkańców.

Realizacja zadań o charakterze inwestycyjnym spowoduje stworzenie funkcjonalnej i niezbędnej przestrzeni do wdrożenia projektów i przedsięwzięć powiązanych z projektami „miękkimi” planowanych do sfinansowania m.in. z EFS w ramach RPO WP 2014–2020. Działania dotyczące aktywizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym obejmujące integrację społeczną, obszar zdrowotny i zawodowy (zaplanowane w ramach projektu z działania 8.1 oraz 8.4), przyczynią się do rozwiązywania problemów:

- Negatywnych trendów demograficznych – ujemne saldo migracji oraz niekorzystny rozkład struktury mieszkańców według ekonomicznych grup wieku – poprzez zapewnienie rodzinom, w szczególności dzieciom, specjalistycznych usług związanych z pomocą w opiece i wychowywaniu dzieci, w szczególności tych pochodzących z rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym – zaplanowane w ramach projektu podstawowego nr 6.
- Uzależnienia od pomocy społecznej i bezrobocie – najczęstsze powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej to: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i alkoholizm – poprzez zapewnienie kompleksowego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmując takie obszary jak integracja społeczna (m.in. nabycie kompetencji społecznych i aktywności społecznej, kwestie zdrowotne (eliminacja lub łagodzenie barier utrudniających do włączenia do życia społecznego),

Realizacja i wdrożenie wszystkich działań w ramach ww. projektów stanowi odpowiedź na zdiagnozowaną sytuację kryzysową na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w celu rozwiązania lub zahamowania negatywnych trendów i zjawisk. Zaplanowane przedsięwzięcia są odpowiedzią m.in. na: negatywne trendy demograficzne, uzależnienie od pomocy społecznej i bezrobocie mieszkańców, powodując zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym lokalnej społeczności. Do realizacji zadań wykorzystane zostaną budynki dworów oraz pałacu z otaczającymi ich parkami, które stanowią jedyne tego typu elementy infrastruktury możliwe do wykorzystania. Spowoduje to zwiększenie aktywności i włączenia społecznego mieszkańców, wzrost integracji i zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, zmniejszenie zależności od pomocy społecznej oraz zwiększenie przedsiębiorczości i dochodów mieszkańców.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów Programu Rewitalizacji

Realizacja projektów jest kluczowa do osiągnięcia założonych celów rewitalizacji:

- Cel rewitalizacji 1. Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.

Zakres projektu inwestycyjnego w ramach działania 6.3 dotyczy wsparcia pracami związanymi z rewitalizacją: **Rewitalizacja Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy, rewitalizacja terenu Parków oraz Pałacu w Maćkowicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu w Maćkowicach, rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworskiego w Kosienicach: przebudowa/ rozbudowa Pałacu Dworskiego.** Wsparta infrastruktura stanowi jedyny możliwy i niezbędny element szerszej koncepcji działań rewitalizacyjnych, ukierunkowany na stworzenie funkcjonalnych warunków do realizacji działań „miękkich”, w tym realizowanych w ramach EFS RPO WP 2014–2020 i PO WER 2014–2020.

Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców.

Tytuł projektu:

- Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,

- Bliżej rodziny

Wykorzystanie zdegradowanych i niewykorzystanych obiektów do kompleksowego działania rewitalizacyjnego o charakterze społecznym oraz zapewnienie odpowiednich warunków funkcjonalno-przestrzennych w postaci infrastruktury, spowoduje zwiększenie aktywności i włączenia społecznego, wzrost integracji i zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, zmniejszenie zależności od pomocy społecznej, poprzez realizację projektów ukierunkowanych na aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wzrost dostępności do usług wspierających rodziny, w szczególności najbardziej potrzebujące. Interwencja wpisuje się w kierunki działań, które wskazują na włączanie w życie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem oraz pobudzanie i rozwijanie aktywności społecznej

i gospodarczej mieszkańców.

Opis komplementarności projektów

Zawarta w Gminnym Programie Rewitalizacji pogłębiona diagnoza wyznaczonych podobszarów rewitalizacji wykazała sytuację kryzysową w postaci nawarstwienia się problemów społecznych i gospodarczych, ale również przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. W związku z tym zostały zaplanowane kompleksowe działania rewitalizacyjne m.in. w ramach projektu inwestycyjnego w ramach działania 6.3 oraz komplementarnych projektów społecznych finansowanych z EFS w ramach RPO WP 2014–2020, które warunkują ostateczny sukces planowanego procesu rewitalizacji i osiągnięcie wizji podobszarów rewitalizacji. Działania dotyczące aktywizacji społecznej i gospodarczej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym obejmujące integrację społeczną, obszar zdrowotny i zawodowy (zaplanowane w ramach projektu z działania 8.1 a także 8.4) dopełniają się tematycznie, ponieważ rozwiązują zdiagnozowane problemy społeczne lokalnej społeczności zamieszkującej podobszary rewitalizacji. Wdrożenie różnego rodzaju kompleksowych działań społecznych i inwestycyjnych ma na celu zapewnienie komplementarności problemowej i przeciwdziałania fragmentaryzacji działań (np. często błędnie określanej „rewitalizacji technicznej” czy „rewitalizacji społecznej”), koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu. Projekty „miękkie” zaplanowane w ramach działań rewitalizacyjnych pełnią wiodącą rolę w relacji do projektu inwestycyjnego, zaplanowanego do realizacji i wdrożenia z działania 6.3, ponieważ wsparcie wskazanej infrastruktury zostało przewidziane w zakresie niezbędnym do wdrożenia przedsięwzięć o charakterze społecznym i gospodarczym, rozwiązując istotne problemy z punktu widzenia wyprowadzenia podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Uzasadnieniem wsparcia pracami budowlano-remontowymi oraz adaptacyjnymi obiektów poddawanych rewitalizacji tj.: Zadanie nr 2 - Zespołu Dworskiego i Folwarcznego: przebudowa/rozbudowa Dworu wraz z parkiem w Żurawicy, Zadanie nr 3. teren Parków oraz Pałacu w Maćkowicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu w Maćkowicach Zadanie nr 5. zagospodarowanie terenu Zespołu Pałacowo – Dworskiego w Kosienicach: przebudowa/rozbudowa Pałacu Dworskiego w ramach projektu podstawowego nr 1 przysłuży się poprawie dostępności do rewitalizowanych obiektów i przestrzeni, która można by wykorzystać do realizacji działań o charakterze „miękkim” – w szczególności do przedsięwzięć (projektów miękkich) nr 6 a także 8, finansowanych z EFS w ramach RPO WP 2014–2020 oraz EFS POWER 2014-2020. W przypadku braku przeprowadzenia ww. inwestycji, realizacja tych działań musiałaby się odbywać poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, więc nie byłyby one skoncentrowane przestrzennie. Utworzenie w sołectwie centrum aktywizacji społeczno-gospodarczej oraz świetlic prowadzących wsparcie dzienne w opiece i wychowywaniu dzieci oraz realizacja zadań wynikających w obszarze zdrowotnym oraz pracy podwórkowej z dziećmi na wspartych przestrzeniach publicznych i zabytkowym budynkach z otaczającymi ich parkami pozwoli na aktywizację osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie, wzrost ich integracji, zaangażowania w sprawy lokalne, a także wzrost przedsiębiorczości mieszkańców. Takie podejście spowoduje, że projekty te będą oddziaływać na cały obszar objęty kryzysem, a nie punktowo, w pojedynczych miejscach na terenie całej gminy, gdzie np. dostępna jest niezbędna infrastruktura do prowadzenia tego rodzaju działań. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, aby zaplanowane działania nie skutkowały przenoszeniem tych problemów na inne obszary gminy. Zaplanowanie do realizacji projekty tzw. miękkie – projekty nr 6 i 8 – umożliwią również komplementarność w wymiarze czasowym z projektem infrastrukturalnym tzw. twardym – projekt nr 1 zadanie 2, 3 oraz 5 przewidzianych do sfinansowania w ramach działania 6.3, które będą realizowane w latach 2018 – 2020. Pozwoli to na efektywnie wykorzystanie powstałej infrastruktury. Gmina Żurawica będzie również wykorzystywała poddane działaniom rewitalizacyjnym obiekty i przestrzenie do realizacji innych projektów społecznych, w tym wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji, a finansowanych z innych źródeł zewnętrznych lub środków własnych (również tych, na które nie uda się pozyskać dofinansowania ze środków EFS w ramach RPO WP 2014–2020 z uwagi na ograniczoną dostępność środków finansowych). Taka koncepcja przyczyni się do zbilansowania finansowania projektów oraz wskazuje na efektywne i skuteczne zarządzanie powstałą infrastrukturą po zakończeniu realizacji projektów „miękkich” finansowanych z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków (tj. 31.12.2023 r.) zadania z EFS w ramach RPO WP 2014–2020 będą kontynuowane ze środków własnych oraz przy współudziale finansowym i kadrowym organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców.

Projekty podstawowe obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. środków Unii Europejskiej (EFRR i EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów. W tabeli poniżej wskazano podstawowe źródła

finansowania poszczególnych projektów oraz możliwe źródła alternatywne, w przypadku niepowodzenia otrzymania dofinansowania.

Tabela 71 Podstawowe i alternatywne źródła finansowania

L.p.	Nazwa projektu	Podstawowe źródła finansowania	Alternatywne źródła finansowania	Wnioskodawca
1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej), budżet państwa, budżet gminy, środki prywatne	EFROW (PROW 2014–2020, Działanie 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typy operacji: Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego; Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne; Kształtowanie przestrzeni publicznej), budżet gminy, środki prywatne	Urząd Gminy Żurawica
2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy	Środki UE EFROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu państwa, środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, środki z Programów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,	Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne	Spółdzielnia Mieszkaniowa WIARUS
3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach	Środki UE EFROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu państwa, środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, środki z Programów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,	Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne	Parafia Rzymsko - Katolicka p.w. św. Mikołaja-biskupa w Wyszatycach
4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach	Środki UE EFROW (PROW 2014–2020), Środki z budżetu państwa, środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, środki z Budżetu Wojewody Podkarpackiego, środki z Programów Transgranicznych INTERREG (Polska – Białoruś - Ukraina, Polska – Słowacja itp.), krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne,	Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne	Arboretum w Bolestraszcach
5	Poprawa sytuacji na rynku pracy	Środki UE POWER na lata 2014–2020, Oś priorytetowa I. Osoby młode, Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych), budżet gminy, środki prywatne, środki Powiatowego	EFROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, budżet gminy, środki prywatne	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy/Gmina Żurawica

		Urzędu Pracy w Przemysłu		
6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie), budżet państwa, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. Male inicjatywy, Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo, Priorytet 3. Aktywni obywatele, Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe), EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy
7	Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, Działanie 9.2 Poprawa jakości kształcenia ogólnego), budżet państwa, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. Male inicjatywy, Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo, Priorytet 3. Aktywni obywatele, Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe), budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych	Placówki oświatowe na terenie Gminy Żurawica
8	Bliżej rodziny	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, budżet państwa, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. Male inicjatywy, Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo, Priorytet 3. Aktywni obywatele, Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe), EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy, budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żurawicy

Źródło: opracowanie własne

8. System wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz realizację zakładanych celów strategicznych. Na zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji składają się:

- Promocja i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- Aktywne włączenie grup interesariuszy w proces rewitalizacji,
- Pozyskiwanie środków finansowych,
- Monitorowanie postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- Określenie stopnia osiągnięcia wyznaczonych uprzednio celów.

Głównym odpowiedzialnym za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji będzie Wójt Gminy Żurawica (organ decyzyjny). Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie Zespół ds. pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania Urzędu Gminy w Żurawicy. Zespół ten będzie odpowiedzialna za ocenę wdrażania projektów oraz postępów prac. Koordynowanie będzie powiązane z analizą wpływu zachodzących zmian na sytuację na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W tym celu zostanie wykorzystana analiza wskaźnikowa oraz ilościowe i jakościowe dane zebrane w toku badań opinii beneficjentów rewitalizacji. Istotnym narzędziem jednostki koordynującej proces wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji będzie harmonogram. Zgodnie z poniższym schematem odbywać będzie się realizacja oraz monitoring postępów projektów rewitalizacyjnych, a także ewaluacja ich rezultatów.

Tabela 72 Ramowy harmonogram procesu opracowania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji

L.p.	Nazwa działania	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Opracowanie i uchwalenie Programu Rewitalizacji, w tym nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X	X					
2	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w Programie Rewitalizacji			X	X	X	X	X
3	Monitoring wdrażania Programu Rewitalizacji				X	X	X	X
4	Aktualizacja Programu Rewitalizacji							
5	Promocja Programu Rewitalizacji		X	X	X	X	X	X
6	Ewaluacja śródkresowa				X	X	X	
7	Ewaluacja końcowa Programu Rewitalizacji						X	X

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Dnia 30.11.2016 r. Zarządzeniem Wójta Gminy Żurawica nr 120/16 został powołany komitet ds. rewitalizacji.

Zasady wyznaczania składu Komitetu Rewitalizacji określają, że:

- Członków Komitetu powołuje Wójt Gminy Żurawica w drodze zarządzenia;
- Komitet liczy od 5 do 15 osób;
- W skład Komitetu wchodzi osoby fizyczne (mieszkańcy) zamieszkujące wyłącznie Gminę Żurawica, przedstawiciele podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele instytucji publicznych i innych podmiotów działających na obszarze Gminy Żurawica, będący przedstawicielami interesariuszy rewitalizacji, w tym:
  - od 1 do 4 przedstawicieli Urzędu Gminy Żurawica;
  - od 1 do 3 przedstawicieli jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy Żurawica i/lub przedstawicieli Rady Gminy w Żurawicy wskazanych przez Radę Gminy;
  - od 1 do 6 przedstawicieli obszaru zdegradowanego (osoby fizyczne - mieszkańcy) wskazanego w Programie;
  - od 1 do 2 przedstawicieli sektora społecznego, tj. organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na terenie Gminy Żurawica.

Zgodnie z zarządzeniem, do zadań Komitetu Rewitalizacji należy:

- Opracowywanie i przedkładanie do Wójta Gminy Żurawica raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji Programu;
- Monitorowanie przebiegu oraz ocena efektywności i skuteczności realizacji Programu;
- Rozpatrywanie wniosków zmian do Programu;
- Hierarchizacja gminnych projektów rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji;
- Przedkładanie Wójtowi opinii w sprawie opracowanych projektów Programu.

System wdrażania uwzględnia również udział interesariuszy rewitalizacji.

9. Struktura zarządzania, prowadzenie monitoringu i ewaluacji GPR, system wprowadzania zmian w programie

9.1 Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Żurawica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Zespole ds. zamówień publicznych i pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania w Urzędzie Gminy Żurawia, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami Urzędu Gminy Żurawica, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów / samodzielnych stanowisk pracy Urzędu Gminy Żurawica i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR. Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono kosztów ich realizacji związanych z nowo utworzonym stanowiskiem pracy, dodatkowymi etatami czy ewentualnie funkcjonowaniem wyodrębnionej jednostki/komórki/spółki ds. rewitalizacji, zajmujących się koordynacją GPR. W ramach swoich kompetencji każdy z referatów urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażał działania warunkujące sprawny i efektywny proces rewitalizacji, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. Członkowie Zespołu Zadaniowego nie będą otrzymywać dodatkowego wynagrodzenia i ich zaangażowanie w prace nad wdrożeniem założeń dokumentu będzie miało charakter społeczny. Koszty związane z zarządzaniem rewitalizacją sfinansowane zostaną z budżetu gminy, a dotyczyć będą: wynagrodzenia Koordynatora ds. rewitalizacji (część etatu pracownika poświęcona na zarządzanie rewitalizacją), obsługi technicznej i administracyjnej Zespołu Zadaniowego oraz Komitetu Rewitalizacji, zapotrzebowania na materiały biurowe i promocyjne, a także rezerwy na ewentualne nieprzewidziane wydatki.

Łączne koszty zarządzania rewitalizacją w latach 2016–2026 oszacowane zostały na poziomie **33 000,00 zł**.

Tabela 73 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Żurawica w złotych w latach 2016–2022

L.p.	Kategoria kosztów	Roczny szacunkowy koszt	Łączne szacunkowe koszty
1	Wynagrodzenie Koordynatora ds. rewitalizacji	1 500,00	9 000,00

2	Obsługa techniczna i administracyjna Zespołu Zadaniowego	1 000,00	6 000,00
3	Obsługa techniczna i administracyjna Komitetu Rewitalizacji	1 000,00	6 000,00
4	Zapotrzebowanie na materiały biurowe i promocyjne	1 000,00	6 000,00
5	Rezerwa na nieprzewidziane wydatki	1 000,00	6 000,00
	SUMA	5 500,00	33 000,00

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Żurawica Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik oraz Referat Finansowy Urzędu Gminy Żurawica.

Koordinator w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniotwórczo-doradczy Wójta Gminy Żurawica w zakresie rewitalizacji i z partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji we współpracy z pracownikami Referatu Infrastruktury i Środowiska Urzędu Gminy Żurawica. Głównym zadaniem Komitetu będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji i/lub Zespołu Zadaniowego.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikatowych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współdziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie podobszarów rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilku wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

9.2 Monitoring

Jednym z kluczowych etapów procesu zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest system monitorowania. Monitoring w trakcie realizacji GPR będzie odbywać się na dwóch poziomach:

- monitorowanie realizacji kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- analiza zmian zachodzących na podobszarach rewitalizacji.

Bazą systemu monitoringu i oceny będą pozyskiwane dane dotyczące rewitalizowanych sfer (społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska). Na podstawie zebranych informacji oceniany jest merytoryczny oraz finansowy stopień wykonania założonych działań rewitalizacyjnych.

W gromadzenie danych zaangażowane będą komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Żurawicy. Ważne jest, aby dane były gromadzone w sposób systematyczny oraz na poziomie adresowym, z możliwością agregacji dla obszarów rewitalizacji. Za monitorowanie wdrażania Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania. Komitet minimum raz w roku będzie koordynował pozyskiwanie danych od instytucji publicznych (np. Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, itp.). Na podstawie zgromadzonych informacji będą tworzone coroczne raporty przedstawiające postępy w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica.

Monitoring będzie bazował na:

- Zbieraniu danych ilościowych od poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy,
- Analizie danych mającej na celu określenie powiązania pomiędzy podejmowanymi działaniami rewitalizacyjnymi a zmianami zachodzącymi na terenie Gminy,
- Sprawozdaniach z realizacji założonych celów, które będą zawierały informacje dotyczące realizowanych działań rewitalizacyjnych

Należy zaznaczyć, że monitorowanie procesów rewitalizacji skupia się na trzech obszarach:

- monitoring rzeczowy –dostarcza danych, które obrazują postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiają ocenę jego wykonania w stosunku do celów ustalonych w programie. Opiera się o skwantyfikowane dane: wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania. Na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji wyróżniono następujące wskaźniki:

Tabela 74 Wykaz wskaźników GPR

L.p.	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Częstotliwość pomiaru	Źródło
Projekty główne					
1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. 	<p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 3. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. 4. Liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica
2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zmodernizowanych budynków, - Poprawa estetyki osiedla, zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; 	<p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępu do infrastruktury społecznej oraz do oferty społecznej opartej na zmodernizowanej infrastrukturze - rozwój oferty czasu wolnego - integracja społeczna - aktywizacja społeczna - poprawa estetyki przestrzeni publicznej - wzrost poczucia bezpieczeństwa rowerzystów i pieszych - poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru - poprawa jakości życia mieszkańców 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica
3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; 	<p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 3. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. 4. Liczba obiektów i 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica

		<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. 	<p>przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>		
4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie spędzania czasu wolnego; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; - zwiększenie dostępności do infrastruktury drogowej. 	<p>Wskaźniki produktu i rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 3. Liczba osób mieszkających na podobszarach rewitalizacji, którym udzielono wsparcia. 4. Liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica
5	Poprawa sytuacji na rynku pracy	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną; - aktywizacja społeczna mieszkańców; 	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem. 2. Liczba osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem. 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica
6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną; - aktywizacja społeczna mieszkańców; - poprawa jakości świadczonych usług publicznych; - zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców. 	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu 3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) 4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w 	Raz na rok	Urząd Gminy Żurawica

			<p>programie</p> <p>5. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie</p>		
7	<p>Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie kompetencji kluczowych uczniów i wyrównanie ich szans edukacyjnych; - poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na podobszarach rewitalizacji; - aktywizacja społeczna ludzi młodych; - podniesienie jakości edukacji w placówkach szkolnych. 	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu 2. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 4. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych 5. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie 6. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie 7. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie 8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 9. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie 	Raz na rok	<p>Urząd Gminy Żurawica</p>
8	<p>Blżej rodziny</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja społeczna ludzi młodych; 	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w programie 3. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu 4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym 	Raz na rok	<p>Urząd Gminy Żurawica</p>

			<p>poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu</p> <p>5. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie</p> <p>6. Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu</p>		
--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

- monitoring finansowy – dostarcza danych będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków przeznaczonych na Gminny Program Rewitalizacji. Monitoring finansowy polega na systematycznym porównywaniu poniesionych wydatków do przewidzianego budżetu;
- monitoring ryzyk – polega na obserwacji zmienności uwarunkowań zewnętrznych, identyfikacji potencjalnych trudności w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, a także racjonalnym reagowaniu na zaistniałe zmiany.

System wdrażania uwzględnia również udział interesariuszy rewitalizacji.

Przewiduje się, iż mierząc stopień zmian zachodzących na terenie objętym działaniami rewitalizacyjnymi, przy opracowywaniu raportu ewaluacyjnego Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022 wykorzystany zostanie zestaw wskaźników rezultatu przypisanych do projektów, a także wskaźników programowych (mających charakter wskaźników oddziaływania). Użycie wskaźników programowych (w części pokrywających się ze wskaźnikami użytymi na potrzeby delimitacji) w odniesieniu do ich pierwotnych wartości pozwoli ocenić wpływ działań rewitalizacyjnych na stan społeczno-gospodarczy obszaru wskazanego do rewitalizacji, a także ocenić dynamikę tych zmian w relacji do innych obszarów miasta.

Do wskaźników programowych zaliczyć należy zatem:

Tabela 75 Wykaz wskaźników

Nazwa wskaźników												
L.p.		Miejscowość	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Mediana wieku	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Udział % odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	Oczekiwana zmiana
1.	Wartość bazowa	Batycze	68,18	10,48	39	8,31	5,85	0,31	1,23	82,4	90,1	Spadek
2.	Wartość bazowa	Bolestraszyce	64,17	10,60	40	9,68	6,08	0,18	2,34	79,9	93,4	Spadek
3.	Wartość bazowa	Buszkowice	74,00	8,90	36	5,65	5,42	0,23	2,42	80,1	78,3	Spadek
4.	Wartość bazowa	Buszkowiczki	65,85	8,06	36	6,45	6,59	0,28	5,36	80,1	67,8	Spadek
5.	Wartość bazowa	Kosienice	70,00	11,71	42	11,28	5,81	0,11	0,76	78,3	93,1	Spadek
6.	Wartość bazowa	Maćkowice	63,74	13,52	41	12,80	5,24	0,00	3,66	77,1	90,2	Spadek
7.	Wartość bazowa	Orzechowce	66,07	9,33	40	4,99	3,79	0,20	3,29	76,8	87,7	Spadek
8.	Wartość bazowa	Wyszatyce	67,90	10,63	42	9,82	4,06	0,21	1,78	78,8	89,5	Spadek
9.	Wartość bazowa	Żurawica	71,79	10,73	39	8,86	7,10	0,10	3,67	80,1	82,1	Spadek
		Gmina Żurawica	68,84%	10,61	39	8,70%	5,84%	0,15%	3,00	79,8	79,6	
		Woj. Podkarpackie	61,5%	10,2	38	6,1%	1,32	0,33	7,6	80,2	76,36	

9.3 Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji

Ewaluacja Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022 polegać będzie na badaniu wpływu projektów rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania gminy oraz dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji. W procesie ewaluacji Komitet Rewitalizacji współpracować będzie z jednostkami organizacyjnymi Gminy Żurawica oraz z innymi beneficjentami GPR.

Ewaluacja będzie prowadzona na wszystkich etapach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji:

- diagnoza społeczno gospodarcza,
- tworzenie Programu Rewitalizacji ewaluacja ex-ante,
- wdrażanie Programu Rewitalizacji ewaluacja on-going,
- zakończenie realizacji Programu Rewitalizacji ewaluacja ex-post.

Ewaluacja ex-ante jest istotna na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, ponieważ pomaga dokonać oceny zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich wpływu na społeczność lokalną i obszary strategiczne. Podczas wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji należy realizować ewaluację on-going, która skupia się na doraźnych problemach i barierach. Jej funkcją jest przede wszystkim stymulowanie usprawnień oraz poprawa jakości zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji. Ten typ ewaluacji polega również na ocenianiu sprawności przepływu informacji, dokumentów oraz obserwowaniu warunków zewnętrznych. Ewaluację ex-post realizuje się na zakończenie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i jest oceną przeprowadzonej interwencji w zakresie zaspokajania potrzeb, na które miała odpowiadać oraz badaniem wpływu i trwałości zrealizowanych przedsięwzięć na społeczność lokalną i poszczególne grupy Interesariuszy.

9.4 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

9.4.1 Określenie niezbędnych w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3

Komitet Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, jako podmiot wspierający Wójta Gminy Żurawica w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Komitet Rewitalizacji został uwzględniony w strukturze zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zostanie powołany zarządzeniem Wójta do 3 miesięcy od daty przyjęcia Programu.

9.4.2 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Żurawicy nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

9.4.3 Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawicy nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żurawicy uchwalonym Uchwałą Nr XXXIII/358/02 Rady Gminy Żurawicy z dnia 27 czerwca 2002 roku z późniejszymi zmianami.

9.4.4 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawica nie przewiduje wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

9.4.5 Niezbędne zmiany w wieloletniej prognozie finansowej

Po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji Rada Gminy Żurawica wprowadzi przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku).

9.4.6 Określenie ewentualnych koniecznych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322)

Gminny Program Rewitalizacji nie przewiduje zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).

9.5 Zasady aktualizacji GPR

Tworząc Gminny Program Rewitalizacji należy uwzględnić procedurę jego aktualizacji. Istotne jest, aby GPR był narzędziem elastycznym, umożliwiającym szybką reakcję na zmieniające się warunki bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Żurawica. Gminny Program Rewitalizacji oprócz nadzwyczajnych sytuacji powinien być również aktualizowany okresowo, w połowie zaplanowanego harmonogramu. Systematycznie prowadzony monitoring oraz ewaluacja umożliwią zweryfikowanie bieżących potrzeb gospodarczo-społecznych i porównania ich z zamierzonymi celami i działaniami. Należy zaznaczyć, że jednostką uzupełniającą proces rewitalizacji, będącą jednocześnie głosem społeczności lokalnej jest Rada Gminy w Żurawicy. Kompetencje jednostki regulowane są za pomocą powszechnie obowiązujących aktów prawnych, aktów wykonawczych oraz Statutu Rady Gminy w Żurawicy. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022 oraz każda jego aktualizacja, wymaga przyjęcia stosownej uchwały Rady Gminy w Żurawicy oraz musi być podana do publicznej wiadomości.

Poniżej schemat kroków, które należy podjąć w celu wprowadzenia zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022:

- Podmioty zainteresowane realizacją projektu (zlokalizowanych na obszarze do rewitalizacji) zgłaszają propozycje do Komitetu Rewitalizacji
- Komitet Rewitalizacji przeprowadza konsultacje z odpowiednimi wydziałami Urzędu Gminy
- Następuje weryfikacja zgłaszanych propozycji i wydanie opinii odnośnie do włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego przedsięwzięcia do GPR
- Komitet Rewitalizacji zwołuje posiedzenie i przekłada zgłoszoną propozycję przedsięwzięcia pod obrady Rady Gminy

- Po rozpatrzeniu złożonej propozycji wniosku, Rada Gminy wydaje opinię w zakresie jej włączenia lub odrzucenia
- Wójt Gminy Żurawica podejmuje decyzję o wprowadzeniu zmian do GPR
- Po sporządzeniu projektu aneksu do GPR Wójt przekłada dokument Radzie Gminy w celu podjęcia stosownej uchwały
- Zgłoszenie do Urzędu Marszałkowskiego wniosku o usunięcie GPR wraz z wnioskiem o zaakceptowanie nowego Gminnego Programu Rewitalizacji
- Akceptacja Urzędu Marszałkowskiego i pojawienie się zaktualizowanego GPR na stronie Urzędu Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej

9.6 Harmonogram realizacji GPR

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia podobszarów rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Tabela 76 Ramowy Harmonogram GPR

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016–2022	2016 r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacyjny	2016 r.
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żurawica na lata 2016-2022	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR Gminy Żurawica na lata 2016-2022
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacyjnego	Od 2016r. do 2022r. (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2016r. do 2022r.
Monitoring	Od 2016r. do 2022r. (realizowany w okresach trzyletnich)
Ewaluacja okresowa	Od 2016r. do 2022r. (realizowany w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2016r. do 2022r.

Źródło: opracowanie własne.

9.7 Ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji

Projekty inwestycyjne obejmują jedynie prace modernizacyjne i adaptacyjne budynków pod funkcje społeczne, modernizację infrastruktury komunalnej, organizację i odnowienie terenów zielonych, obiektów sportowych i rekreacyjnych, ochronę dziedzictwa kulturowego, przystosowanie obiektów do wykorzystania rekreacyjno – turystycznego itp. Planowane przedsięwzięcia nie kolidują z obszarami podlegającymi ochronie w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2013 r. poz. 627).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022 pozwala na osiągnięcie w pełnym zakresie celów środowiskowych, szczególnie w wyniku realizowanych projektów infrastrukturalnych, których

istotnym elementem są zadania związane z ochroną środowiska. Program w zasadniczy sposób może przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie miasta w wyniku wielokierunkowych działań inwestycyjnych, mających na celu zrównoważony rozwój Gminy.

Realizacja zadań wynikających z Programu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a czas trwania ich oddziaływań na środowisko zostanie ograniczony do czasu wykonywania prac budowlanych oraz organizacyjnych. Ocenia się, iż planowane działania nie wpłyną na zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi oraz zagrożenia dla środowiska, ani nie spowodują wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Realizacja zadań wynikających z przedmiotowego dokumentu zostanie zaprojektowana w taki sposób, by zminimalizować negatywne oddziaływanie na środowisko, szczególnie w odniesieniu do terenów posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego (zabytkowa zabudowa) oraz przyrodniczego. Działania wynikające z Programu nie stanowią zagrożenia, jakie określono dla obszarów Natura 2000.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 2, w związku z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U z2013 r. poz. 1235 z późn. zm.), Wójt Gminy Żurawica wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o opinie w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022”.

W tej sprawie wydane zostały następujące dokumenty:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przedmiotowej sprawie pismem z **dnia 27 marca 2017 r. znak WOOŚ.410.1.66.2017.PW.4**
- Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przedmiotowej sprawie opinią sanitarną z **dnia 31.03.2017r. znak SNZ.9020.1.86.2017.BW.**

Biorąc pod uwagę ww. opinie oraz uwarunkowania określone w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Wójt Gminy Żurawica odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022”.

10. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminy Program Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016-2022 wykazuje silne powiązania z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi. Istotą rewitalizacji jest prowadzenie kompleksowych działań na obszarach cechujących się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, bądź technicznej. Podejmowana interwencja wiązać się będzie z realizacją szeregu projektów rewitalizacyjnych mających na celu przywrócenie do życia określonych fragmentów miasta, gwarantując w ten sposób poprawę, jakości życia jego mieszkańców. Działania rewitalizacyjne w Gminie Żurawica nawiązują również do krajowych polityk rozwoju. Osiąganie celu strategicznego, jakim niewątpliwie jest poprawa życia obywateli, będzie możliwe dzięki podjęciu starań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, efektywności i sprawności państwa oraz równoważeniu potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji). Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, 2030 jako jedno z głównych wyzwań wskazuje poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia. Równie istotny jest rozwój kapitału ludzkiego, następujący poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie tzw. workfare state, tj. państwa zachęcającego do pracy. Przyjęte kierunki interwencji w tym obszarze obejmują m.in.: tworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu liczby niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy, promocję dzietności poprzez zmniejszenie kosztów związanych z opieką oraz wychowaniem dzieci (zwiększenie dostępności i poprawa jakości opieki w przedszkolach i żłobkach, funkcjonowanie systemu świadczeń rodzinnych, promowanie elastycznych form pracy), tworzenie kompleksowego systemu wspierania usamodzielniania się młodej generacji (zwiększenie liczby zajęć praktycznych w ramach kształcenia ogólnego), zapewnienie lepszej adresowalności świadczeń i zasiłków oraz rozwój ekonomii społecznej, a także zapewnienie realnego wsparcia rodzin wielodzietnych zabezpieczających je przed ryzykiem wykluczenia społecznego.

Z kolei zamierzeniem Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów dla zapewnienia szybszego oraz zrównoważonego rozwoju kraju. Jednocześnie Strategia Rozwoju Kraju stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają ją łącząc kwestie społeczne, gospodarcze i przestrzenne. W tym kontekście warto wyróżnić Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. W systemie zarządzania rozwojem kraju funkcjonuje ponadto Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020. Dokument ten stał się podstawą dla utworzenia instrumentu finansowego - Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020. Strategia rozwoju makroregionu zwraca szczególną uwagę na podnoszenie innowacyjności gospodarki oraz rozwój umiejętności osób pracujących, tak, aby odpowiadały one potrzebom nowoczesnej gospodarki oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Za najważniejszy dokument strategiczny, dotyczący zagospodarowania przestrzennego, uznaje się Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której wyraźnie zaakcentowano potrzebę poprawy spójności wewnętrznej oraz terytorialne równoważenie rozwoju kraju m.in. poprzez wspieranie miast subregionalnych i budowanie potencjału specjalizacji terytorialnej. Podjęcie działań rewitalizacyjnych przyczyni się z kolei do odzyskania atrakcyjności danego obszaru, przywrócenia korzystnych warunków życia oraz podejmowania działalności gospodarczej i inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego. Odpowiednikiem KPZK na poziomie regionalnym jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego

Tabela 77 Powiązania GPR z dokumentami strategicznym

L.p.	Nazwa dokumentu	Założenia dokumentu
I. Poziom Europejski		
1	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet I - Inteligentny rozwój Priorytet II - Zrównoważony rozwój Priorytet III - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu ----- Cel 1 - Zatrudnienie Cel 2 - Badania i rozwój Cel 3 - Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii Cel 4 - Edukacja Cel 5 - Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym
II. Poziom krajowy		
2.	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Cel główny: Poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju ----- Obszary strategiczne: I - Konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji) II - Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) III - Efektywności i sprawności państwa ----- Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki Cel 5 - Stworzenie Polski Cyfrowej Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego Cel 10 - Stworzenie sprawnego państwa, jako modelu działania administracji publicznej Cel 11 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju
3.	Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Obszar: Przemiany

		<p>strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia. Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</p> <p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</p> <p>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</p> <p>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</p> <p>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</p> <p>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</p> <p>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli. Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</p> <p>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</p> <p>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem. Obszar: Cyfrowe państwo usługowe. Główne obszary koncentracji działań: E-państwo. Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe. Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</p> <p>Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. • Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju. • Zrównoważenie systemu energetycznego Polski. • Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.
4	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	<p>Cel strategiczny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Cel 1 - Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)</p> <p>Cel 2 - Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)</p> <p>Cel 3 - Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)</p>
5	Strategia Rozwoju Społeczno-	Cel strategiczny:

	Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju</p> <p>-----</p> <p>Priorytet I - Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego Priorytet II - Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy Priorytet III - Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP Priorytet IV - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej Priorytet V - Wykorzystanie położenia przy zewnętrznej granicy UE, rozwój współpracy transgranicznej Priorytet VI - Wsparcie funkcji metropolitalnych miast Polski Wschodniej Priorytet VII - Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej</p>
6	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<p>Cel główny: Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia</p> <p>-----</p> <p>Cel 1 - Wzrost zatrudnienia Cel 2 - Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych Cel 3 - Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluceniem społecznym Cel 4 - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej Cel 5 - Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli</p>
7	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	<p>Cel główny: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski</p> <p>-----</p> <p>Cel 1 - Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji Cel 2 - Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne Cel 3 - Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy Cel 4 - Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego</p>
8	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel główny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie</p> <p>-----</p> <p>Cel 1 - Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu</p>

		<p>osadniczego sprzyjającej spójności</p> <p>Cel 2 - Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów</p> <p>Cel 3 - Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej</p> <p>Cel 4 - Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski</p> <p>Cel 5 - Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa</p> <p>Cel 6 - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego</p>
9	Umowa Partnerstwa	<p>Dokument określa cele, dążenia, jak również zasady interwencji funduszy europejskich w Polsce w okresie programowania 2014 – 2020 w zakresie realizacji trzech polityk unijnych, tj. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa.</p> <p>-----</p> <p>Priorytet I - Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom</p> <p>Priorytet II - Spójność społeczna i aktywność zawodowa</p> <p>Priorytet III - Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu zatrudnienia</p> <p>Priorytet IV - Środowisko i efektywne zarządzanie zasobami</p>
10	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020	<p>Program stanowi ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w cel rozwoju zrównoważonego określony w głównym dokumencie kierunkowym dla Polityki Spójności – Strategia Europa 2020. Zgodnie z tym dokumentem działania wynikające z POIS 2014-2020 będą zmierzać do budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej, promowania dostosowania do zmiany klimatu, ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów oraz promowania zrównoważonego transportu i usuwania niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.</p> <p>-----</p> <p>Cel główny: Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej</p>
III. Poziom regionalny		
11	Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020	<p>Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców</p> <p>-----</p> <p>Obszary strategiczne: I - Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka II - Kapitał ludzki i społeczny III - Sieć osadnicza</p>

		<p>IV - Środowisko i energetyka</p> <p>-----</p> <p>Cel 1 - Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej</p> <p>Cel 2 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia</p> <p>Cel 3 - Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu</p> <p>Cel 4 - Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia</p>
12	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego	<p>Kierunki polityki przestrzennej, przewidywane zadania i zamierzenia w dziedzinie środowiska, infrastruktury społecznej, gospodarczej, technicznej oraz struktur przestrzennych zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego są ściśle związane z określonymi w Strategii Rozwoju Województwa polami strategicznymi, priorytetami, celami i kierunkami działań. Cele rewitalizacji są spójne z celami polityki przestrzennej województwa, takimi jak:</p> <p>Cele polityki przestrzennej w dziedzinie środowiska naturalnego i kulturowego, które obejmują m.in.:</p> <p>1) efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, w tym:</p> <p>a) racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów środowiska poprzez dostosowanie organizacji struktury, funkcji i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych;</p> <p>Cele polityki przestrzennej w zakresie infrastruktury społeczno - gospodarczej, które obejmują m.in.:</p> <p>2) poprawę jakości życia i równoważenie rozwoju, w tym m.in.:</p> <p>a) tworzenie warunków podnoszenia poziomu życia oraz łagodzenie negatywnych różnic w tym zakresie do innych regionów kraju, między innymi poprzez rozwój infrastruktury społecznej, rozwój gospodarczy oraz stosowanie aktywnych form zwalczania bezrobocia i patologii społecznych;</p> <p>h) rekultywację obszarów zdegradowanych o kierunku przeznaczenia rolno-leśnego oraz rekreacyjnego;</p> <p>i) rozwój infrastruktury społecznej w dziedzinie kultury, oświaty, usług. Cele polityki przestrzennej w dziedzinie komunikacji i infrastruktury technicznej, które obejmują:</p> <p>1) efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, w tym m.in.:</p> <p>a) zwiększenie sprawności funkcjonowania układów komunikacyjnych poprzez rozbudowę i modernizację, a także aktywizację działania: układu drogowego, układu kolejowego, komunikacji lotniczej i przejść granicznych;</p> <p>2) poprawę jakości życia i równoważenie rozwoju;</p> <p>c) prawidłową gospodarkę ściekową;</p> <p>f) wprowadzanie ekologicznych źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą; Cele polityki przestrzennej województwa w dziedzinie struktur przestrzennych, które obejmują m.in.:</p> <p>1) efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, w tym m.in.:</p> <p>b) adaptację istniejącego zainwestowania do nowych warunków rozwoju;</p> <p>2) poprawę jakości życia i równoważenie rozwoju, w tym m.in.:</p>

		<p>b) porządkowanie wielofunkcyjnych, problemowych i konfliktowych stref przestrzennych; c) zachowanie właściwych proporcji pomiędzy poszczególnymi elementami zagospodarowania przestrzennego w dążeniu do zrównoważonego rozwoju;</p> <p>d) poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu;</p> <p>e) kształtowanie nowych struktur przestrzennych kreujących nowe jakościowo potrzeby;</p> <p>3) zwiększenie konkurencyjności województwa, w tym zwiększenie możliwości wyboru obszaru zamieszkania i pracy, poprzez występujące bogactwo form zagospodarowania przestrzennego w województwie.</p>
13	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020</p>	<p>Program formułuje ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w trzy priorytety określone w głównym dokumencie kierunkowym dla polityki spójności - Strategii Europa 2020</p> <p>-----</p> <p>Cel główny: Wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju województwa</p>
14	<p>Strategia ZIT Przemysłowego Obszaru Funkcjonalnego</p>	<p>Dokument ustala szczegółowy plan strategiczny i operacyjny mający przyczynić się do rozwoju gospodarczego MOF, jego ściślejsze integracji i poprawy jakości życia lokalnej społeczności.</p> <p>-----</p> <p>Obszary interwencji:</p> <p>I Podniesienie jakości życia mieszkańców MOF Przemysł II Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF Przemysł III Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki IV Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych</p>
IV. Poziom lokalny		
15	<p>Strategia Rozwoju Gminy Żurawica</p>	<p>Wizja Gminy Gmina Żurawica w 2020 roku wykorzystując potencjał związany z położeniem geograficznym i walorami przyrodniczo –kulturowymi będzie Gminą nowoczesną oferująca znakomite warunki zamieszkiwania, pracy i rozwoju; miejscem przyciągającym turystów i gości.</p> <p>Misja Gminy Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju całej gminy, zapewniającego jakościową poprawę warunków życia mieszkańców i użytkowników przestrzeni gminy, przy zachowaniu równowagi pomiędzy aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego oraz kulturowego w warunkach ścisłych powiązanych funkcjonalnych z miastem Przemysł.</p> <p>-----</p> <p>Obszar 1 Gospodarka Obszar 2 Ochrona Środowiska Obszar 3 Turystyka Obszar 5 Rozwój Kapitału Ludzkiego</p>

11. Potencjalne źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

Najważniejszym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych w okresie programowania 2014–2020 (2023) są środki europejskie wydatkowane przede wszystkim w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Równocześnie komplementarnymi względem nich źródłami finansowania Przedsięwzięć rewitalizacyjnych są fundusze europejskie w ramach krajowych programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko), jak również środki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz inne źródła finansowania (np. środki prywatne). Poniżej zamieszczono szczegółowy opis potencjalnych źródeł finansowania projektów przewidzianych do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016-2022. Poniższe informacje odnoszą się do polityki Unii Europejskiej w okresie programowania 2014–2020 (2023) oraz aktualnie realizowanych polityki programów krajowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020

Podstawowym źródłem finansowania projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych) przewidzianych do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Żurawica będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020. Za pośrednictwem tego programu kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne wspierane będą przede wszystkim w ramach działania **6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej** (Źródło: SZOOP Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 –2020). Głównym celem tego działania jest ograniczenie problemów społecznych na terenach zdegradowanych. W ramach powyższego działania wspierane będą projekty ukierunkowane na ograniczenie istotnych problemów społecznych zidentyfikowanych w Gminnych Programach Rewitalizacji. W szczególności o dofinansowanie mogą ubiegać się przedsięwzięcia, których zakres rzeczowy obejmuje:

- przebudowę, rozbudowę, nadbudowę lub remont w celu przywrócenia bądź nadania nowych funkcji (społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych):
  - budynków użyteczności publicznej oraz zdegradowanych budynków (tj. poprzemysłowych, powojennych, popegeerowskich, pokolejowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, funkcjonalnie związanego z tymi budynkami,
  - obszarów przestrzeni publicznej.
    - roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków oraz budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z tymi budynkami.

Ponadto w ramach powyższych typów przedsięwzięć możliwe będzie dofinansowanie (wyłącznie jako elementu uzupełniającego realizację kompleksowych projektów rewitalizacyjnych) następujących działań:

- budowa, przebudowa lub rozbudowa infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych terenów i obiektów (nie więcej niż 30% kosztów kwalifikowanych projektu),
- budowa, przebudowa lub rozbudowa podstawowej infrastruktury komunalnej (przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, teletechnicznych oraz gazowych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu dla wszystkich rewitalizowanych terenów i obiektów do podstawowych usług komunalnych,
- przebudowa wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych,
- przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- zakup sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaką pełnić będą budynki lub przestrzenie publiczne poddane rewitalizacji.

Wnioskodawcami projektów realizowanych za pośrednictwem działania 6.3. mogą być m.in.: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne posiadające

osobowość prawną, partnerzy społeczni i gospodarczy, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, stowarzyszenia budownictwa społecznego, a także przedsiębiorstwa komunalne. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, inwestycje finansowane w ramach omawianego działania powinny uwzględniać dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto uzyskanie wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 6.3. będzie uwarunkowane zobowiązaniem się wnioskodawcy do złożenia (jako lider lub partner w projekcie) komplementarnego wniosku o dofinansowanie środkami Europejskiego Funduszu Społecznego. Na etapie oceny przedsięwzięć składanych w ramach działania 6.3. będzie badana komplementarność z projektami planowanymi do realizacji w ramach osi VIII (**Integracja społeczna**) i IX (**Jakość edukacji i kompetencji w regionie**) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego.

W związku z powyższym projekty rewitalizacji o charakterze społecznym, przewidziane w niniejszym dokumencie mogą zostać wsparte środkami Europejskiego Funduszu Społecznego w szczególności w ramach następujących działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego:

- **Działanie 7.1. Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy** (projekty ukierunkowane na aktywizację zawodową obejmujące m.in.: szkolenia mające na celu nabycie, podniesienie, uzupełnienie bądź też zmianę kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy).
- **Działanie 7.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości** (projekty dotyczące m.in. bezzwrotnego wsparcia na rzecz osób planujących rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej – np. wsparcie o charakterze doradczo-szkoleniowym).
- **Działanie 7.4. Rozwój opieki żłobkowej w regionie** (projekty ukierunkowane na rozwój opieki żłobkowej m.in. poprzez: tworzenie nowych podmiotów opieki nad dziećmi do lat 3 bądź też tworzenie nowych miejsc w istniejących instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3).
- **Działanie 8.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym** (zintegrowane i zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze: społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym i zawodowym, włączanie osób niepełnosprawnych w zajęcia na rzecz aktywizacji zawodowej, realizowane w warsztatach terapii zajęciowej, wsparcie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej, prowadzonej w szczególności przez Zakłady Aktywności Zawodowej, Kluby Integracji Społecznej i Centra Integracji Społecznej).
- **Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych** (przedsięwzięcia obejmujące m.in.: rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej, wsparcie dla usług mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym, tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych w nowo tworzonych lub istniejących ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową, szkolenia z zakresu opieki i rehabilitacji osób sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi, tworzenie lub funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego).
- **Działanie 8.4. Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej** (projekty dotyczące m.in. wspierania rodziny w postaci działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego).
- **Działanie 8.5. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie** (świadczenie usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych ukierunkowanych na wsparcie rozwoju ekonomii społecznej – m.in. usługi polegające na dostarczaniu i rozwijaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do pracy w przedsiębiorstwach społecznych czy usługach polegających na podnoszeniu kwalifikacji pracowników ekonomii społecznej).

- **Działanie 9.2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego** (np. kształcenie kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz właściwych postaw i umiejętności, kompleksowe programy wspomagające szkoły bądź też placówki oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).
- **Działanie 9.3. Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w obszarze TIK i języków obcych** (przedsięwzięcia ukierunkowane m.in. na kształcenie w formach pozaszkolnych osób dorosłych zainteresowanych zdobyciem, podniesieniem lub też uzupełnieniem kompetencji kluczowych w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych i języków obcych).
- **Działanie 9.5. Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w formach pozaszkolnych** (działania dotyczące podnoszenia umiejętności i uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczestników pozaszkolnych form kształcenia zawodowego i wzmacnianie ich zdolności do zatrudnienia poprzez: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych a także inne kursy umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych).

Poza działaniem 6.3. (*Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*), w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 przewidziano również preferencje dla projektów rewitalizacyjnych (zwiększenie alokacji Unii Europejskiej o środki budżetu państwa) także w ramach innych działań. Działaniami tymi są:

- **Działanie 1.3. Promowanie przedsiębiorczości** (przedsięwzięcia dotyczące m.in. przygotowania terenów inwestycyjnych oraz inkubatorów przedsiębiorczości).
- **Działanie 3.2. Modernizacja energetyczna budynków** (przedsięwzięcia obejmujące głęboką modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą oświetlenia tych obiektów na energooszczędne).
- **Działanie 4.3. Gospodarka wodno-ściekowa** (m.in. budowa, rozbudowa, przebudowa lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury kanalizacji ściekowej i oczyszczania ścieków – projekty realizowane w aglomeracjach z przedziału 2 – 10 tys. RLM, budowa, rozbudowa, przebudowa lub zakup wyposażenia w zakresie sieci wodociągowej oraz ujęć i stacji uzdatniania wody).
- **Działanie 5.4. Niskoemisyjny transport miejski** (projekty mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz budowę spójnego i efektywnego systemu przewozów pasażerskich, m.in. poprzez: zakup lub modernizację niskoemisyjnego taboru transportu publicznego, budowę lub przebudowę niezbędnej infrastruktury na potrzeby komunikacji miejskiej).
- **Działanie 6.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej** (projekty dotyczące m.in.: przebudowy i rozbudowy istniejącej infrastruktury podmiotów ochrony zdrowia, zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, budowa, przebudowa, rozbudowa, remont lub wyposażenie istniejącej infrastruktury dla podmiotów świadczących usługi pomocy społecznej oraz bazy lokalowej dla jednostek systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, budowa, przebudowa bądź też remont zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane, chronione i socjalne, budowa, przebudowa, rozbudowa lub remont istniejących budynków wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia do świadczenia usług w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3).

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020

Projekty rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica mogą także zostać dofinansowane w ramach **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020** (Źródło: SZOOP Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020). Pomimo, iż w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko nie przewidziano bezpośredniego wsparcia na rzecz rewitalizacji (tj. nie wydzielono odrębnych działań dedykowanych projektom rewitalizacyjnym), to zaplanowano przyjęcie rozwiązań promujących projekty powiązane z Lokalnymi

Programami Rewitalizacji. Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych (tj. dedykowane kryteria wyboru projektów) przewidziane zostały w ramach następujących działań:

- **Działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach** (projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, a także publicznych szkół artystycznych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych).
- **Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego** (rekultywacja terenów zdegradowanych bądź zdewastowanych oraz remediacja terenów zanieczyszczonych, rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, inwentaryzacja terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych).
- **Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury** (m.in. prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów i w ich otoczeniu, rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej i archiwów, zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków, zabezpieczenie obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020

Przedsięwzięcia dotyczące rozbudowy i modernizacji targowisk, przewidziane do realizacji w niniejszym programie mogą uzyskać wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020** (Źródło: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020). Tego typu projekty mogą zostać dofinansowane w szczególności w ramach działania **M07. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich**. W ramach powyższego działania wspierane będą m.in. projekty obejmujące budowę lub modernizację targowisk bądź obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów. Beneficjentami (wnioskodawcami) tego rodzaju inwestycji mogą być gminy i powiaty, a także ich związki. O dofinansowanie mogą się ubiegać projekty realizowane na terenie miejscowości liczących nie więcej niż 200 tys. mieszkańców.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Przedsięwzięcia dotyczące działań termomodernizacyjnych i remontowych, przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Żurawica, mogą się ubiegać o wsparcie w ramach **Funduszu Termomodernizacji i Remontów** (Źródło: portal informacyjny Banku Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.pl)) Program ten wdrażany jest w oparciu o przepisy *Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów*, a jego celem jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe, jak również wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe. Fundusz obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Wsparcie w ramach programu udzielane jest w formie tzw. premii (termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej).

- **Premia termomodernizacyjna** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez tego inwestora. O dofinansowanie przedsięwzięć w ramach premii termomodernizacyjnej, mogą się ubiegać właściciele bądź też zarządcy: budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych, lokalnych sieci ciepłowniczych, a także lokalnych źródeł ciepła.
- **Premia remontowa** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez tego inwestora. O dofinansowanie projektu w ramach premii remontowej mogą się ubiegać wyłącznie właściciele lub zarządcy budynków wielorodzinnych (tj. osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe z większością udziałem osób fizycznych, spółdzielnie

mieszkańców oraz towarzystwa budownictwa społecznego), których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 14 sierpnia 1961 roku.

- **Premia kompensacyjna** przysługuje osobom fizycznym, realizującym projekty remontowe lub remont budynku mieszkalnego. O dofinansowanie projektu w ramach premii kompensacyjnej mogą się ubiegać wyłącznie osoby fizyczne, będące właścicielami budynków mieszkalnych oraz właścicielami części budynków mieszkalnych, w których w okresie pomiędzy 12 listopada 1994 roku a 25 kwietnia 2005 roku znajdowały się lokale kwaterunkowe (co najmniej jeden lokal).

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Projekty przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica dotyczące ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (zarówno materialnego, jak i niematerialnego), rozwoju infrastruktury kulturalnej, a także wspierania aktywności kulturalnej mieszkańców mogą zostać wsparte w ramach różnego rodzaju **Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego** (Źródło: portal informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl)).

Program Dziedzictwo kulturowe (zasadniczym celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów, jak również popularyzacja kultury ludowej). Projekty zaproponowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Żurawica w szczególności mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach następujących priorytetów tego programu:

- **Priorytet 1.** Ochrona zabytków (głównym dążeniem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez konserwację oraz rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, a także ich udostępnianie na cele publiczne). W ramach tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich bądź robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, a także inne jednostki organizacyjne, które są właścicielami lub też posiadaczami zabytków wpisanych do rejestru zabytków (bądź posiadają taki zabytek w trwałym zarządzie).
- **Priorytet 2.** Wspieranie działań muzealnych (zasadniczym celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, jak również prezentacja zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wydawniczych i wystawienniczych). W ramach tego priorytetu możliwe jest wsparcie projektów dotyczących m.in.: organizacji czasowych wystaw muzealnych, tworzenia stałych wystaw muzealnych, modernizacji stałych wystaw muzealnych, a także konserwacji muzealiów, archiwaliów, starych druków, itp. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra oraz jednostki samorządu terytorialnego), organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe i ich osoby prawne.
- **Priorytet 3.** Kultura ludowa i tradycyjna (podstawowym dążeniem priorytetu jest wspieranie najbardziej wartościowych zjawisk z zakresu szeroko rozumianej kultury ludowej). W ramach tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie m.in. projektów obejmujących:
  - animację społeczną oraz kulturową (prowadzonej w oparciu o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe) wspomagającą lokalne społeczności w działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji,
  - działania edukacyjne (m.in. szkolenia, warsztaty oraz kursy) dotyczące zagadnień szeroko pojmowanej kultury tradycyjnej (w jej materialnym i niematerialnym wymiarze).

O wsparcie finansowane w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a także kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Program Rozwój infrastruktury kultury (zasadniczym celem programu jest wsparcie infrastruktury oraz poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury, jak również szkół i uczelni artystycznych). Projekty przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Żurawica w szczególności mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach poniższych priorytetów:

Priorytet 1. Infrastruktura kultury (głównym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez rozbudowę oraz modernizację infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze). W przypadku tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie projektów dotyczących m.in. budowy, przebudowy i remontu infrastruktury służącej realizacji działalności kulturalnej, jak również zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać m.in. samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet 3. Infrastruktura domów kultury (podstawowym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla działalności ośrodków i domów kultury, a także centrów kultury i sztuki w zakresie animacji kultury i edukacji kulturalnej poprzez rozbudowę i modernizację ich infrastruktury). W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie projektów obejmujących m.in. roboty budowlane (rozbudowa, przebudowa i remont istniejących obiektów) oraz zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej. O wsparcie finansowe w ramach priorytetu mogą się ubiegać: domy i ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury, biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury w skład których wchodzi domy i ośrodki kultury bądź centra kultury i sztuki, jak również jednostki samorządu terytorialnego (wyłącznie jako organy prowadzące dla wyżej wskazanych podmiotów).

Program Edukacja (zasadniczym celem tego programu jest rozwijanie kreatywności oraz ekspresji twórczej, a także podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych społeczeństwa). Przedsięwzięcia zaproponowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica mogą się ubiegać o wsparcie w szczególności w ramach priorytetu:

- **Priorytet 1. Edukacja kulturalna** (głównym dążeniem priorytetu jest rozwijanie kreatywności i ekspresji twórczej obywateli oraz wspieranie wydarzeń artystycznych adresowanych do dzieci i młodzieży). W ramach powyższego priorytetu możliwe jest dofinansowanie zadań edukacyjno-animacyjnych dla wszystkich grup wiekowych, jak również wydarzeń artystycznych dla dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Działania o charakterze proekologicznym przewidziane Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach różnych programów **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie** (Źródło: portal informacyjny WFOŚiGW w Rzeszowie (www.bip.wfosigw.rzeszow.pl)). :

- **Program Ochrona atmosfery.** O dofinansowanie w formie dotacji w ramach tego programu mogą się ubiegać jednostki sektora finansów publicznych oraz inne podmioty z wyłączeniem przedsiębiorców, podejmujące się realizacji kompleksowych działań termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej, w szczególności związanych z likwidacją dotychczasowych źródeł ciepła bazujących na paliwach stałych na obszarach wskazanych w programach ochrony powietrza jako obszary z przekroczeniami wartości dopuszczalnych lub też związane z realizacją nowych źródeł ciepła z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii.

- **Program Edukacja ekologiczna.** W ramach programu formie dotacji wspierane są projekty upowszechniające wiedzę ekologiczną, realizowane przez podmioty prowadzące działalność w obszarze edukacji ekologicznej. O dofinansowanie mogą się ubiegać zwłaszcza projekty obejmujące: rozwój bazy edukacji ekologicznej (doposażenie pracowni edukacyjnych), budowę i modernizację terenowych ścieżek edukacyjnych, organizację konkursów i olimpiad (zakup nagród rzeczowych dla finalistów), jak również organizację konferencji, warsztatów oraz akcji upowszechniających wiedzę ekologiczną.

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020

Różnorodne działania społeczne o charakterze społecznym ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, jak również budowę kapitału społecznego oraz stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców, przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica mogą zostać wsparte w ramach **Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020** (Źródło: portal informacyjny Departamentu Pożytku Publicznego MPiPS (www.pozytek.gov.pl)). Program jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym do podmiotów sektora społecznego (pozarządowego). Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Osiągnięciu tego celu służyć ma realizacja 4 priorytetów, którymi są:

- **Priorytet 1. Małe inicjatywy** (głównym celem priorytetu jest zwiększenie ilości realizowanych inicjatyw oddolnych). W ramach priorytetu wspierane są działania ukierunkowane m.in. na: animowanie działań samopomocowych i wspieranie młodych organizacji pozarządowych.
- **Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo** (zasadniczym celem priorytetu jest zwiększenie liczby obywateli angażujących się w inicjatywy lokalne oraz działania realizowane przez organizacje pozarządowe). W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia zogniskowane m.in. na: aktywizację obywateli w sprawach wspólnotowych, rozwijanie wolontariatu, aktywizację współpracy wspólnot lokalnych i organizacji publicznych, wspieranie aktywnych form integracji społecznej, a także rozwój przedsiębiorczości społecznej.
- **Priorytet 3. Aktywni obywatele** (głównym celem priorytetu jest wzrost poziomu partycypacji obywateli w sprawach publicznych). W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia dotyczące m.in. zwiększania wpływu obywateli na polityki publiczne, rozwijania edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych oraz wspierania tworzenia partnerstw i innych form współpracy służących aktywizacji obywateli i przekazywaniu im realizacji zadań publicznych.
- **Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe** (głównym dążeniem priorytetu jest wzmocnienie potencjału sektora pozarządowego). W przypadku tego priorytetu wspomagane są projekty dotyczące zwiększania kompetencji organizacji społecznych, jak również wspierania działań o charakterze systemowym.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych

Różnego rodzaju działania społeczne ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, jakie przewidziano do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Żurawica, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem **Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020** (Źródło: portal informacyjny Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl)). Podstawowym celem tego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program ten adresowany jest przede wszystkim do organizacji oraz instytucji prowadzących działalność na rzecz osób w podeszłym wieku (w tym osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej, a także ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (placówkami kulturalno-oświatowymi). W programie wyznaczone zostały 4 priorytety, a mianowicie:

- **Priorytet 1. Edukacja osób starszych** (głównym celem priorytetu jest zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości oferty edukacyjnej adresowanej do osób starszych). W ramach priorytetu wspierane są działania obejmujące m.in.: zajęcia z różnych dziedzin dedykowanych osobom starszym oraz programy edukacyjne i warsztaty o aktywnym starzeniu, kształcenie opiekunów, zajęcia przygotowujące do usług wolontariackich.
- **Priorytet 2. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** (podstawowym dążeniem priorytetu jest tworzenie odpowiednich warunków dla integracji wewnątrzpokoleniowej, a także międzypokoleniowej osób starszych w oparciu o istniejącą infrastrukturę społeczną). W ramach tego priorytetu wspierane są projekty dotyczące m.in.: aktywności fizycznej i turystyczno-rekreacyjnej osób starszych, zajęć w obszarze kultury oraz sztuki (w tym działania angażujące różne pokolenia), przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.
- **Priorytet 3. Partycypacja społeczna osób starszych** (zasadniczym celem priorytetu jest rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej osób starszych, w tym zwłaszcza ich partycypacji w życiu społecznym, procesach decyzyjnych i kształtowaniu polityk publicznych). W ramach tego priorytetu wspierane są projekty dotyczące m.in.: różnych form aktywności osób starszych wobec lokalnych społeczności, aktywności wspierających uczestnictwo i integrację w życiu społecznym i publicznym.
- **Priorytet 4. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)** (podstawowym celem priorytetu jest zwiększenie stopnia dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, a także wspieranie różnych działań na rzecz samoorganizacji i samopomocy). W przypadku tego priorytetu wspierane są projekty obejmujące m.in.: wspieranie różnych form samopomocy, szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym), jak również poprawę dostępności osób starszych do różnorodnych usług (m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, doradczych, sportowych i turystycznych).

12. Mechanizmy zapewniania komplementarności programu

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno- funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania

12.1 Komplementarność przestrzenna

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą mieszkańcom całej gminy (z preferencjami dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji), ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych, wykluczenie społeczne i/lub zagrożenie ubóstwem, a także wsparcie i pomoc w wychowywaniu dzieci można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności (skupionej w różnych grupach interesariuszy, w tym m.in. sektora społecznego, gospodarczego i publicznego) pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na dwóch podobszarach objętych kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Jest to istotne w szczególności ze względu na wysoki stopień występowania zagrożenia marginalizacją i wykluczenia społecznego. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań o charakterze społecznym dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej na podobszarach rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia.

W poniższej tabeli przedstawiono miejsca realizacji projektów:

Tabela 78 Miejsca realizacji projektów w ramach GPR

L.p.	Nazwa projektu	Miejsce realizacji projektu
PROJEKTY GŁÓWNE		
1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców	Żurawica działki nr: 1199/1, 1199/2, 257/2, 257/3, 258/12, 257/4, 1199/1, 261/5, 257/2, 258/12, 1199/2, 257/3, 257/5, 257/4, 1858/2, 1203/2, 1203/3, 1202 obręb nr 0009
		Żurawica działki nr: 3/79, 3/39, 3/61, 3/62, 3/63, 3/60, 3/65, 3/66, 3/28, 3/12, 3/11, 3/25, 3/39, 3/58, 3/56, 3/57, 3/55, 3/52, 3/71, 3/70, 3/75, 3/75, 3/74, 3/53, 3/19, 3/20, 3/10, 3/34, 3/49, 3/48 obręb nr 0009
		Maćkowice działki nr 1196/1, 1202, 1263/4, 1186/2, 1188, 1181, 1178, 1178, 1177, 1176, 1174, 1172/6, 1172/8, 1263/3, 1189, 1263/4, 1197/2, 1179/1, 1199, 1202, 1200, 1203/3, 1203/2, 312, 1196/1, 1195/1, 1195/2, 1193, 1194, 1192, 1191/4, 1191/3, 1191/5, 1191/1, 1189 obręb nr 0006
		Wyszatyce działki nr 828/15 obręb nr 0008
		Kosienice działki nr 1015, 1017, 1018, 1494, 1495, 795, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806/1, 806/2, 807, 810, 706, 705/7, 705/6, 705/5, 705/3, 705/2, 705/4, 704, 703, 701/6, 809/1, 809/2, 808 obręb nr 0005
		Teren wokół Fortu XIIIb – działki nr: 1186/2, 1186/6, 1186/3, 1188/2, 1191/2, 1186/7, 1188/3 obręb nr 0002
		Przebudowa drogi gminnej od drogi powiatowej nr 1820R (w kierunku Huczka), działki nr 761/37; 1400/5; 1400/4 obręb nr 0002
Budowa grzybka turystycznego z mapą turystyczną gm. Żurawica i sołectwa Bolestraszyce działka nr 942/18 obręb nr 0002		
Budowa oświetlenia parkowego przy wjeździe do hotelu i restauracji Villa Bolestraszyce działka nr 942/18 oraz 942/19 obręb nr 0002		
2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy	Żurawica działki nr: 3/23, 3/74, 3/75, 3/70, 3/71, 3/52, 3/55, 3/56, 3/57, 3,58 obręb nr 0009
3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach	Wyszatyce działki nr 769, 767, 768/2, 768/1, 778/1, 1653, 1654/1, 1654/3, 1652, 1654/4, 1655, 778/2, 793, 794, 790, 795/1, 796/1, 796/2, 797, 799/1, 798, 799/2, 799/1, 801, 802, 803, 804, 809, 828/11, 828/15, 828/13, 828/12, 828/16, 829, 830, 834/1, 834/2, 835, 836, 837, 838/2, 838/1, 839, 833, 832/1 obręb nr 0008
4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszytach	Bolestraszyce działki nr 950, 947, 945/2, 755/2, 755/1, 760/14, 760/2, 760/11, 760/12, 760/10, 1443, 766/4, 766/32, 1/2, 766/42, 766/26, 766/25, 766/24, 766/13, 766/14, 768, 766/45, 766/29, 1450, 1393, 854, 856, 858/1, 858/2, 869, 868, 860, 862, 761/4, 761/42, 761/39, 761/38, 761/29, 761/24, 761/25, 1405, 908/5, 908/6, 927, 929, 932, 935, 937, 940, 944, 951/1,

		951/2, 951/3, 945/1, 1439, 766/47, 766/50, 760/18, 760/37, 767/2, 770/2, 770/1, 766/41, 766/11, 1400/5, 1400/4, 1393, 761/45 obręb nr 0002
5	Poprawa sytuacji na rynku pracy	Obszar rewitalizacji/Obszar całej Gminy
6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Obszar rewitalizacji/Obszar całej Gminy
7	Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji	Obszar rewitalizacji/Obszar całej Gminy
8	Bliżej rodziny	Obszar rewitalizacji/Obszar całej Gminy

Źródło: opracowanie własne.

12.2 Komplementarność problemowa

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, szczególnie: wysoki kapitał młodych osób, liczne organizacje pozarządowe, walory przyrodniczo-krajobrazowe i budynki możliwe do zaadoptowania na wieloaspektowe cele. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami i potencjałami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na podobszary rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić wyznaczone podobszary rewitalizacji projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji). Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu. Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli poniżej w której przedstawione zostały, określone na podstawie pogłębionej diagnozy podobszarów – potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele rewitalizacji i kierunki działań oraz projekty podstawowe, które oddziałują kompleksowo na wszystkie sfery. Dzięki temu wskazane zostało powiązanie celów rewitalizacji z diagnozą podobszarów rewitalizacji. Wszystkie kierunki działań oraz zaplanowane projekty rewitalizacyjne są zintegrowane i powiązane problemowo oraz odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby.

Tabela 79 Potrzeby rewitalizacyjne

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY/ PRZEDSIĘWZIĘCIA
SPOŁECZNA	Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2.	1,3,4,5,6,7,8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	
	Przeciwdziałanie bezrobociu (w tym bezrobociu długotrwałemu) i zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	1,3,4,5,6,7,8

	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	1,3,4,5,6,7,8
	Wyrównanie szans edukacyjnych do rozwoju młodych ludzi	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	5,6,7,8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	
	Zwiększenie dostępności oraz jakości usług o charakterze publicznym	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1,3,4,5,6,7,8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	
	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1,2,3,4,
Cel rewitalizacji 2.		Kierunek działania 2.2.		
Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom, osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1,2,3,4,	
	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
GOSPODARCZA	Pobudzenie i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	5,6
	Wspieranie zakładania i rozwoju działalności gospodarczych	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	5,6
		Cel rewitalizacji 2	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	5,6
FUNKCIONALNA_ PRZESTRZENNA	Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1,2,3,4
		Cel rewitalizacji 2	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	
	Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania	1,2,3,4

	uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego		1.2.	
	Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1,2,3,4
Cel rewitalizacji 2		Kierunek działania 2.1.		
TECHNICZNA	Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej oraz remont obiektów użyteczności publicznej	Cel rewitalizacji 1	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	2
	Udostępnianie i ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2.	1,3,
Cel rewitalizacji 2		Kierunek działania 2.2.		

12.3 Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Żurawica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Gminy Żurawica, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Żurawica, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów/ samodzielnych stanowisk pracy Urzędu Gminy i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

12.4 Komplementarność międzyokresowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne stanowią kontynuację i dopełnienie projektów zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013, wśród których wymienić należy:

- Czas na aktywność w Gminie Żurawica – 2009 rok,
- Czas na aktywność w Gminie Żurawica – 2010 rok,
- Czas na aktywność w Gminie Żurawica – 2011 rok,
- Czas na aktywność w Gminie Żurawica – 2012 rok,
- Indywidualizacja nauczania w klasach I-III w Gminie Żurawica – 2012 rok,
- Czas na aktywność w Gminie Żurawica – 2013-2015 rok.

Wszystkie projekty, które już zostały zrealizowane, jak i te zaplanowane mają na celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej i infrastrukturalnej Gminy Żurawica oraz podniesienie jakości życia członków społeczności lokalnej.

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Tabela 80 Harmonogram realizacji przedsięwzięć

L.p.	Nazwa projektu	Przybliżony czas realizacji
PROJEKTY GŁÓWNE		
1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców	2018-2026
2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy	2018-2026
3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach	2018-2026
4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszcach	2018-2026
5	Poprawa sytuacji na rynku pracy	2018-2026
6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	2019-2026
7	Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji	2018-2026
8	Bliżej rodziny	2020-2026

Źródło: opracowanie własne.

12.5 Komplementarność źródeł finansowania

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania. W związku z tym komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na podobszarach rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i przestrzennych. Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

12.6 Komplementarność i integrowanie na poziomie kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kierunki działań określone w Gminnym Programie Rewitalizacji dzięki temu, że dotyczą: pobudzania aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców, włączania społecznych osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem, wzmocnienia kapitału społecznego dzieci i młodzieży, kształtowania funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej, zapewniania dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, ochrony środowiska i efektywnego wykorzystywania zasobów lokalnych – integrują działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennie funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, oddziałując kompleksowo na sytuację kryzysową. Projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym i inwestycyjnym wzajemnie się uzupełniają,

rozwiązują zdiagnozowane problemy oraz wykorzystują lokalne potencjały odpowiadając na określone potrzeby.

12.7 Podsumowanie komplementarności

Podsumowanie komplementarności w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie kierunków działań i projektów. Związane jest to z patrzaniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów. Wszystkie zadania, zawarte w GPR zostały opracowane po wcześniejszym zapoznaniu się z wynikami diagnozy i potrzeb i potencjałów rozwojowych Gminy oraz jego mieszkańców. Każde zaplanowane w ramach niniejszego dokumentu zadanie, pozwala na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom, które zostały wcześniej przeanalizowane oraz powiązanie ich z zaplanowanymi celami i kierunkami działań. Ponadto zaplanowane działania rewitalizacyjne mają charakter uzupełniający się. Działania zaplanowane w podobszarze rewitalizacji docelowo mają za zadanie doprowadzić do jego rzeczywistej rewitalizacji w sensie społecznym i gospodarczym. Służyć temu ma zarówno nowa forma zagospodarowania przestrzennego i funkcjonalnego obszarów objętych rewitalizacją. Wszystkie działania inwestycyjne wsparte zostaną działaniami o charakterze społecznym i kulturalnym oraz działań nakierowanych na wsparcie lokalnych przedsiębiorców i rozwój mikroprzedsiębiorczości. Ważnym z punktu widzenia Gminy będzie także przedsięwzięcie związane z uruchomieniem pierwszej w gminie spółdzielni socjalnej.

Realizacja projektów głównych umożliwi realizację projektów komplementarnych, które wpłyną na proces aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, a także będą odpowiedzią na zdiagnozowane w sferze społecznej problemy.

13. Ramy finansowe GPR

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, uwzględnione w GPR Gminy Żurawica na lata 2016-2022, obejmują zadania o charakterze głównym, jak i uzupełniającym, których realizacja uzależniona została przede wszystkim od możliwości finansowych gminy oraz stopnia efektywności pozyskiwania środków na realizację poszczególnych projektów. W tym kontekście przedmiotowy plan finansowy ma charakter indykatywny i obejmuje wszystkie zidentyfikowane projekty. Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych w województwie podkarpackim są środki w ramach funduszy europejskich wydatkowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Jednocześnie ważnymi źródłami zapewniającymi kompletność finansową przedsięwzięć są: krajowe fundusze europejskie (np. PO WER, POiŚ, POPC), środki celowe będące w dyspozycji Ministerstw (np. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sportu i Turystyki), inne środki regionalne i lokalne a także środki pochodzące od prywatnych inwestorów. W przypadku Gminy Żurawica istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych będą także środki własne gminy a także środki prywatne, poniższa tabela ilustruje planowany montaż finansowy interwencji rewitalizacyjnej. Poszczególne jej fragmenty opisują potencjalne źródła finansowania ze wskazaniem planowanych podstawowych źródeł finansowania oraz alternatywnych możliwości w tym zakresie. Jednocześnie w tabeli wskazano orientacyjne wielkości środków w podziale na różne przewidywane źródła finansowania z uwzględnieniem podziału na środki zewnętrzne oraz własne/ Ramy finansowe i ich montaż mają charakter indykatywny a prezentowane kwoty są wartościami szacunkowymi.

Tabela 81 Potencjalne źródła finansowania GPR

L.p.	Nazwa projektu	Całkowita wartość projektu	Środki finansowe					Potencjalne źródło finansowania
			Środki własne	EFRR	EFS	Środki Krajowe	Środki prywatne	
1	Rewitalizacja obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców	10 000 000,00	1 000 000,00	8 500 000,00			500 000,00	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej), budżet państwa, budżet gminy, środki prywatne
2	Rewitalizacja terenu przy osiedlu Sikorskiego w Żurawicy	500 000,00	50 000,00	425 000,00			25 000,00	Środki UE EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typy operacji: Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego; Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne; Kształtowanie przestrzeni publicznej), Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne

3	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu wokół kościoła w Wyszatycach	1 000 000,00	100 000,00	850 000,00			50 000,00	Środki UE EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typy operacji: Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego; Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne; Kształtowanie przestrzeni publicznej), Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne
4	Zagospodarowanie terenu Arboretum w Bolestraszczykach	1 500 000,00	150 000,00	1 275 000			75 000,00	Środki UE EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typy operacji: Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego; Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne; Kształtowanie przestrzeni publicznej), Krajowe środki publiczne, środki prywatne, środki własne
5	Poprawa sytuacji na rynku pracy	1 000 000	50 000		900 000,00		50 000	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy, Działanie 7.1 oraz 7.3 Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy – projekty pozakonkursowe PUP, POWER na lata 2014–2020, Oś priorytetowa I. Osoby młode, Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych), budżet gminy, środki prywatne, środki Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyślu

6	Aktywizacja społeczna i gospodarcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	500 000	25 000,00		450 000,00		25 000,00	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym lub Działanie 8.2 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie), budżet państwa, budżet gminy
7	Poprawa jakości kształcenia i wzrost kompetencji	1 300 000	65 000		1 170 000,00		65 000	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, Działanie 9.2 Poprawa jakości kształcenia ogólnego), budżet państwa, budżet gminy
8	Blżej rodziny	1 000 000	50 000		900 000,00		50 000	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, budżet państwa, budżet gminy
RAZEM		16 800 000	1 490 000 – Budżet Gminy	11 050 000,00 - Finansowanie zewnętrzne (środki europejskie regionalne i krajowe, środki Powiatowego Urzędu Pracy, środki Urzędu Wojewódzkiego)	3 420 000 - Finansowanie zewnętrzne (środki europejskie regionalne i krajowe, środki Powiatowego Urzędu Pracy, środki Urzędu Wojewódzkiego)		840 000,00 - Środki prywatne (spółdzielnia mieszkaniowa, mieszkańcy budynków wielorodzinnych, organizacje pozarządowe, instytucje, przedsiębiorcy)	

Źródło: opracowanie własne.

W razie braku możliwości skorzystania z współfinansowania ze środków RPO WP na lata 2014-2020 Gmina Żurawica będzie poszukiwała innych możliwych źródeł finansowania projektów planowanych do zrealizowania w ramach GPR (np. PO WER, POIS, PO PC), środki celowe będące w dyspozycji Ministerstw (np. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sportu i Turystyki), oraz pozostałe środki dotacyjne.

14. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji gminy Żurawica jako fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Proces diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Żurawica oraz społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, której ideą jest włączanie mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Twórcy dokumentu tzn. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, od samego początku kładli nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarach kryzysowych, poza tworzeniem na nich kolejnych, nowych inwestycji. Warunkiem dobrej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o rewitalizacji, o jej znaczeniu i efektach. Dlatego wiele uwagi poświęcono na dotarcie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Pomocne okazały się tutaj narzędzia informatyczne – głównie strona internetowa gminy, ale korzystano także z niestandardowych sposobów komunikacji ze społecznością lokalną, np. angażując księży, którzy przekazywali informacje w czasie ogłoszeń parafialnych i wskazywali miejsca, w których można poszerzyć wiedzę bądź wziąć udział w warsztatach.

Zgodnie z art. 5. 1. Ustawy o rewitalizacji: „Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji...”. Ustawodawca wyszczególnił działania, które należy podjąć, aby umożliwić interesariuszom aktywny udział w procesie tworzenia i realizacji GPR, są to:

- poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, cechach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększenia udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,
- zapewnienie w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Odpowiedzialność za prowadzenie konsultacji (uspoczniania procesu) ponosi Wójt Gminy. O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone, informuje się szeroko z zachowaniem ustawowo przewidzianych terminów. Konsultacje odbywają się zgodnie z art. 6 ust. 2-9, art. 7 ust. 3 i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 poz. 1777 ze zm.) oraz art. 30 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016, poz. 446 ze zm.).

Do udziału w konsultacjach uprawnieni są:

- mieszkańcy gminy,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej,
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Należy zadbać, by interesariusze mieli pełny dostęp do informacji o prowadzonych konsultacjach i możliwość wypowiedzi oraz zgłoszenia własnych wniosków/ sugestii dotyczących prowadzonego procesu.

Przedmiotem konsultacji społecznych na etapie opracowywania diagnozy społeczno - gospodarczo - przestrzennej było poznanie opinii mieszkańców gminy Żurawica na temat wyznaczonych obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w dniu 7 grudnia 2016 roku, Wójt Gminy Żurawica wydał zarządzenie Nr 123/16 w sprawie rozpoczęcia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Żurawica.

Konsultacje trwały od dnia 07.12.2016 r. do dnia 09.01.2017 r.

Zaproszenie do udziału w konsultacjach umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Żurawica <http://www.zurawica.biuletyn.net>,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, na tablicy informacyjnej zlokalizowanej w Urzędzie Gminy Żurawica.

Materiały, tj. projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Żurawica, w tym diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz formularz konsultacyjny dostępne były:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy w zakładce Rewitalizacja,
- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica, pokój nr 9 w godzinach pracy urzędu.

Uwagi i wnioski do projektu uchwały oraz raportu wyznaczającego tereny zdegradowane można było składać na specjalnym formularzu do składania uwag, który był do pobrania na stronie internetowej Gminy oraz na stronie <http://zurawica-rewitalizacja.pl>:

- w formie elektronicznej na adres e-mailowy: zuragmina@wp.pl,
- pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy: ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica,
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica, pokój nr 9 w godzinach pracy urzędu.

W ramach konsultacji społecznych w dniu 5 stycznia 2017 roku w godzinach od 17.00 – 20.00 w Urzędzie Gminy Żurawica odbyło się spotkanie, podczas którego omówiono projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Żurawica.

W dniu 5 stycznia 2017 roku w godzinach 07.30 – 15.30 w Urzędzie Gminy Żurawica odbył się również dyżur konsultacyjny, na którym była możliwość zgłoszenia uwag do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Żurawica.

W trakcie spotkania, które odbyło się w ramach konsultacji, zostały omówione kwestie problemowe i wątpliwości mieszkańców. Dyskutowano nad procesem rewitalizacji, zasadnością wytyczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji oraz o ich potencjale i możliwościach oddziaływania. Dokonano wnikliwego omówienia potencjałów obszaru oraz rozważano na temat możliwości jak najszerzego włączenia mieszkańców w proces i koncepcję rewitalizacji.

W trakcie trwania procesu konsultacji wpłynęły dwie uwagi dotyczące projektu Uchwały Rady Gminy Żurawica w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uwagi zostały uwzględnione. Uznano, że przedstawione problemy mogą być podstawą do podjęcia działań rewitalizacyjnych na proponowanych obszarach.

W związku z powyższym proponowany teren znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie Arboretum i Zakładu Fizjografii w Bolestraszczykach został wyznaczony jako Obszar rewitalizacji nr 5 Bolestraszczyce, natomiast park przy kościele oraz cerkiew greckokatolicka w Wyszatycach zostały włączone do Obszaru rewitalizacji nr 3 Wyszatycy.

Wszystkie pozostałe informacje, opinie i propozycje działań przedstawione przez interesariuszy podczas spotkania konsultacyjnego lub za pośrednictwem ankiet zostały wykorzystane bezpośrednio przy tworzeniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica.

Wyniki pierwszego etapu konsultacji społecznych – wiedza o istocie i miejscu koncentracji problemów – pozwoliły przystąpić do określenia obszarów o największym zagęszczeniu zjawisk negatywnych. Do ostatecznego wskazania obszaru rewitalizacji wykorzystano metodę badań ankietowych, z uwzględnieniem wyników z zebranych i opracowanych materiałów. W badaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Gminy Żurawica, instytucji odpowiedzialnej za pomoc społeczną, instytucji związanych z kulturą, przedstawiciele NGO oraz przedstawiciele lokalnej społeczności z obszarów uznanych za zdegradowane. W wyniku przeprowadzonego etapu zostały wyłonione obszary zdegradowane na terenie Gminy Żurawica. Podczas tego etapu zostały wyłonione najważniejsze projekty które, zostały zapisane jako zadania do realizacji w ramach GPR.

W ramach etapu prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Żurawica w dniach od 28 lutego do 29 marca 2017 roku prowadzone były **konsultacje społeczne projektu dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022**. Konsultacje miały na celu przedstawienie mieszkańcom Gminy Żurawica oraz przedstawicielom lokalnych instytucji społecznych czy gospodarczych w/w projektu Programu oraz zebranie opinii, propozycji i uwag odnośnie treści dokumentu, w tym przede wszystkim proponowanych zadań do realizacji.

Informacje o konsultacjach społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Żurawica <http://www.zurawica.biuletyn.net>,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, na tablicy informacyjnej zlokalizowanej w Urzędzie Gminy Żurawica.

+ Sprawozdania

PODATKI

- + Stawki podatkowe
- + Zwolnienia podatkowe
- + Wykaz ulg i pomocy publicznej
- + Interpretacje podatkowe

KONTROLA ZARZĄDZA**OCHRONA ŚRODOWISKA**

- + Gospodarka komunalna
- + Odbiór odpadów komunalnych
- + Harmonogram odbioru odpadów komunalnych
- + Program usuwania azbestu
- + Rejestr działalności
- + Analizy
- + Plany, programy

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

- + Przeciwdziałanie przemocy
- + Pomoc społeczna
- + Świadczenia rodzinne
- + Fundusz alimentacyjny
- + Dodatek mieszkaniowy
- + Sprawozdania z realizacji zadań GOPS
- + Profilaktyka
- + Ogłoszenia GOPS
- + Wnioski do pobrania
- + Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020
- + Rodzina 500 plus
- + Stypendia
- + Wykaz placówek udzielających wsparcia osobom potrzebującym w okresie zimowym

PLACÓWKI OŚWIATOWE

O B W I E S Z C Z E N I E

WÓJT GMINY ŻURAWICA ZAPRASZA DO UDZIAŁU MIESZKAŃCÓW GMINY W KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy informuje o rozpoczęciu konsultacji społecznych dot. projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Żurawica. Rewitalizacja jest procesem obejmującym działania przestrzenne, gospodarcze, ale przede wszystkim społeczne. Istotnym elementem rewitalizacji jest włączenie do działań mieszkańców oraz przedstawicieli lokalnych instytucji społecznych czy gospodarzy.

Osoby zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogą składać uwagi w terminie od 28.02.2017 roku do 29.03.2017 roku:

- w formie pisemnej poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy (do pobrania na stronie internetowej Gminy oraz ze strony i przesłać na adres poczty elektronicznej: zurawica-rewitalizacja@zurawica.pl)
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy w pokoju nr 9 lub telefonicznie pod nr 16 6 71 32 32 w godzinach pracy Urzędu Gminy Żurawica.

W ramach konsultacji społecznych odbędzie się spotkanie z interesariuszami rewitalizacji w dniu 16.03.2017 r. (tj. czwartek) o godzinie 16.00 w budynku Urzędu Gminy na Sali Narad, podczas którego omówiony zostanie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022.

Niezależnie po zakończeniu niniejszych konsultacji sporządzona zostanie informacja podsumowująca ich przebieg, zawierająca dane o miejscu i czasie ich przeprowadzenia, omówienie ich przebiegu oraz zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

Działania rewitalizacyjne zaplanowane na obszarach zdegradowanych, które zostaną wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji mają szansę na uzyskanie zewnętrznego finansowania, m.in. z funduszy UE. Pozostałe Sołectwa, które nie są wpisane do ww. program rewitalizacji mogą ubiegać się o środki na przekształcenie przestrzeni publicznej z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Dokumenty do konsultacji społecznych:

Materiały, tj. projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 oraz formularz zgłaszania uwag dostępne były:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy w zakładce Rewitalizacja,
- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica, pokój nr 9 w godzinach pracy urzędu.

Uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica można było składać:

- w formie pisemnej poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy (do pobrania na stronie internetowej Gminy oraz ze strony i przesłać na adres poczty elektronicznej; <http://zurawica-rewitalizacja.pl/zuragmina@wp.pl>)
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy w pokoju nr 9 lub telefonicznie pod nr 16 671 32 32 w godzinach pracy Urzędu Gminy Żurawica.

W ramach konsultacji społecznych w dniu 16 marca 2017 roku o godzinie 16.00 w Urzędzie Gminy Żurawica odbyło się spotkanie, podczas którego został zaprezentowany projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022.

Najważniejszą częścią spotkania było omówienie i przedyskutowanie projektów rewitalizacyjnych, które znalazły się w programie. Po zaprezentowaniu programu rewitalizacji, odbyła się rozmowa na temat konkretnych projektów zawartych w programie. W trakcie spotkania podjęto dyskusję, jakie działania należy podejmować aby zainteresować mieszkańców i zachęcić ich do udziału w procesie rewitalizacji. Uczestnicy spotkania zgodzili się, że wskazane przedsięwzięcia są ważne, a ich realizacja spowoduje, że atrakcyjność Gminy Żurawica jako terenu turystycznego oraz miejsca zamieszkania znacznie wzrośnie. W trakcie spotkania przybyli mieszkańcy nie zgłosili żadnych uwag merytorycznych do konsultowanej wersji dokumentu, Szeroki proces uspołecznienia etapu diagnostycznego, a także umożliwienie interesariuszom zaproponowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaowocował bardzo małą ilością uwag do opracowanego dokumentu.

W okresie trwania konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji wpłynął jeden formularz zgłoszeniowy zawierający trzy uwagi dotyczące projektów (zadań) rewitalizacyjnych. Po analizie niniejszych uwag podjęto decyzję o uzupełnieniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 –

2022. Tym samym w Gminnym Programie Rewitalizacji zostały wprowadzone uwzględnione zmiany, wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

W ramach kolejnego etapu prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Żurawica w dniach od 31 sierpnia do 2 października 2017 roku prowadzone były **konsultacje społeczne projektu dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022**, mające na celu przedstawienie mieszkańcom Gminy Żurawica oraz przedstawicielom lokalnych instytucji społecznych czy gospodarczych zmian w/w projektu Programu wynikających z uwag IZ RPO WP.

Informacje o konsultacjach społecznych dotyczących zmian projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Żurawica <http://www.zurawica.biuletyn.net>,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, na tablicy informacyjnej zlokalizowanej w Urzędzie Gminy Żurawica.

The screenshot shows a web browser window with the URL www.zurawica.biuletyn.net/?bip=1&cid=249&bsc=N. The page title is "O B W I E S Z C Z E N I E WÓJT GMINY ŻURAWICA ZAPRASZA DO UDZIAŁU MIESZKAŃCÓW GMINY W KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI." The main content includes:

- Information on the legal basis (Art. 7 ust. 3 of the Act of 9 October 2015 on revitalization).
- Statement that consultations aim to gather opinions and proposals from residents regarding the Gminny Program Rewitalizacji for 2016-2022.
- Information that consultations are open to all residents and interested parties.
- A deadline for submitting comments: **od 31.08.2017 roku do 02.10.2017 roku**.
- Methods for submitting comments: in writing via a special form (available on the website) or in person at the office (Room 9).
- Details of a public meeting on 26.09.2017 at 16:00 in the town hall.
- Information that a summary of the consultations will be prepared.
- Statement that revitalization actions have a chance of external financing from the UE funds.
- Reference to the project decision and form available in the office.

The left sidebar contains a navigation menu with categories: PLACÓWKI OŚWIATOWE GMINY ŻURAWICA, OBSŁUGA KLIENTA, KONTAKT, ARCHIWUM BIP, and WYBORY.

Materiały, tj. projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 oraz formularz zgłaszania uwag dostępne były:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy w zakładce Rewitalizacja,
- na stronie internetowej <http://zurawica-rewitalizacja.pl>,
- w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica, pokój nr 9 w godzinach pracy urzędu.

Uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica można było składać:

- w formie pisemnej poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy (do pobrania na stronie internetowej Gminy) przesłany na adres poczty elektronicznej: <http://zurawica-rewitalizacja.pl/zuragmina@wp.pl>
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy w pokoju nr 9 lub telefonicznie pod nr 16 671 32 32 w godzinach pracy Urzędu Gminy Żurawica.

W ramach konsultacji społecznych w dniu 26 września 2017 roku o godzinie 16.00 w Urzędzie Gminy Żurawica odbyło się spotkanie, podczas którego omówiony został projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022. Najważniejszą częścią spotkania było omówienie i przedyskutowanie zmian projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 wynikających z uwag IZ RPO WP. W trakcie spotkania przybyli mieszkańcy nie zgłosili żadnych uwag merytorycznych do konsultowanej wersji dokumentu

Podczas trwania konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji wpłynęły dwa formularze zgłoszeniowe dotyczące zaplanowanych do realizacji projektów.

W pismach, które zostały złożone w Urzędzie Gminy Żurawica, Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. zwróciła się z prośbą o umieszczenie w Programie trzech projektów, których realizację planuje w latach 2018-2019. Realizacja zaproponowanych przez PARR SA projektów odbędzie się na całym obszarze rewitalizowanym Gminy Żurawica, a jednym z kryteriów dostępu w ramach powyższych konkursów jest zgodność projektu z Lokalnymi/Gminnymi Programami Rewitalizacji Gmin, na terenie których projekt będzie realizowany.

Mając powyższe na uwadze, podjęto decyzję o uzupełnieniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022. Tym samym w Gminnym Programie Rewitalizacji zostały wprowadzone uwzględnione zmiany, wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Ostatnim etapem prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 były **konsultacje społeczne**, mające na celu przedstawienie mieszkańcom Gminy Żurawica oraz przedstawicielom lokalnych instytucji społecznych czy gospodarczych końcowych zmian i uwag wynikających ze stanowiska Zespołu ds. rewitalizacji IZ RPO WP do w/w projektu Programu a dotyczących przede wszystkim korekt proponowanych zadań do realizacji. Konsultacje skierowane do wszystkich mieszkańców a także interesariuszy rewitalizacji trwały od dnia 2 maja do dnia 2 czerwca 2018 roku i objęły swoim zasięgiem miejscowości: Żurawica, Maćkowice, Wyszatyce, Kosienice oraz Bolestraszyce.

Informacje o konsultacjach społecznych dotyczących zmian projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- na stronie internetowej urzędu gminy Żurawica <http://www.zurawica.pl>,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, na tablicy informacyjnej zlokalizowanej w Urzędzie Gminy Żurawica.

O B W I E S Z C Z E N I E
WÓJT GMINY ŻURAWICA ZAPRASZA DO UDZIAŁU MIESZKAŃCÓW GMINY W KONSULTACJACH
SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy Żurawica informuje o rozpoczęciu konsultacji społecznych dot., projektu zmiany uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Żurawica na lata 2016-2022 r.

Konsultacje mają na celu zebranie uwag, wniosków i opinii mieszkańców Gminy Żurawica w sprawie zmian projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji Żurawica na lata 2016-2022” wynikających z uwag IŻ RPO WP w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego.

Konsultacje skierowane są do wszystkich mieszkańców, a także interesariuszy rewitalizacji określonych w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777) i obejmują swoim zasięgiem miejscowości: Żurawica, Maćkowice, Wyszatyce, Kosienice oraz Bolestraszyce.

Osoby zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogą składać uwagi w terminie od 02.05.2018 roku do 02.06.2018 roku:

- w formie pisemnej poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy (do pobrania na stronie internetowej Gminy oraz ze strony i przesłać na adres poczty elektronicznej; <http://zurawica-rewitalizacja.pl/> zuragmina@wp.pl)
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy w pokoju nr 9 lub telefonicznie pod nr 16 671 32 32 w godzinach pracy Urzędu Gminy Żurawica.

W ramach konsultacji społecznych odbędzie się spotkanie z interesariuszami rewitalizacji w dniu **30.05.2018 r. (tj. środa) o godzinie 16.00** w budynku Urzędu Gminy na Sali Narad, podczas którego omówiony zostanie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022.

Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji sporządzona zostanie informacja podsumowująca ich przebieg, zawierająca dane o miejscu i czasie ich przeprowadzenia, omówienie ich przebiegu oraz zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

Działania rewitalizacyjne zaplanowane na obszarach zdegradowanych, które zostaną wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji mają szansę na uzyskanie zewnętrznego finansowania, m.in. z funduszy UE. Pozostałe Sołectwa, które nie są wpisane do ww. pogramu rewitalizacji mogą ubiegać się o środki na przekształcenie przestrzeni publicznej z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W załączeniu: projekt Uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Żurawica na lata 2016-2022, projekt w/w dokumentu oraz formularz zgłaszania uwag.

Załączniki:

- [Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 - 2022](#)
- [Projekt uchwały](#)
- [Formularz zgłaszania uwag](#)

Materiały, tj. projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 oraz formularz zgłaszania uwag dostępne były:

- na stronie internetowej urzędu gminy Żurawica w zakładce: Dla mieszkańca – Konsultacje społeczne,
- w siedzibie Urzędu Gminy, ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1, 37-710 Żurawica, pokój nr 9 w godzinach pracy urzędu.

Uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica można było składać:

- w formie pisemnej poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy (do pobrania na stronie internetowej Gminy) przesłany na adres poczty elektronicznej: <http://zurawica-rewitalizacja.pl/zuragmina@wp.pl>
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Gminy w pokoju nr 9 lub telefonicznie pod nr 16 671 32 32 w godzinach pracy Urzędu Gminy Żurawica.

W ramach konsultacji społecznych w dniu 30 maja 2018 roku o godzinie 16.00 w Urzędzie Gminy Żurawica odbyło się spotkanie, podczas którego omówiony został projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016-2022.

Szeroki proces uspołecznienia etapu diagnostycznego, a także umożliwienie interesariuszom zaproponowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w trakcie wcześniejszych konsultacji zaowocował brakiem uwag do opracowanego dokumentu.

W ramach promocji Gminnego Programu Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022 oraz bieżąca aktualizacja realizacji przedsięwzięć na obszarze rewitalizacji,
- wykorzystywanie standardowych środków komunikacji ze społecznością (prasa lokalna, media społecznościowe) w celu przekazywania bieżącej informacji o przebiegu realizacji i monitorowania GPR.

W trakcie realizacji programu będą podejmowane systematyczne i ciągłe działania związane ze współpracą pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi w celu włączenia tych środowisk do oceny wdrażania programu i inicjowanie nowych przedsięwzięć. Emanacją tej współpracy będzie także Komitet Rewitalizacyjny. Takie działania zagwarantują upowszechnienie i uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji, zapewniając równocześnie społeczną akceptację dla podejmowanych działań. Wydaje się, że ważnym momentem będzie także podsumowanie wdrożenia procesu rewitalizacyjnego. Przewiduje się badania opinii mieszkańców, publiczne debaty, konkursy, wystawy. W mediach tradycyjnych i społecznościowych będzie podawana informacja o zrealizowanych przedsięwzięciach. Komitet Rewitalizacji będzie także współorganizatorem procesu uspołecznienia podsumowania i wyników o cenie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Żurawica na lata 2016 – 2022.

15. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

15.1 Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach gminy Żurawica nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także podstawą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego. Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w trzech zintegrowanych wymiarach:

- merytorycznym – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów,
- organizacyjnym – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów,
- finansowym – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego opiera się na podstawowych zasadach stanowiących fundament wspólnych działań: respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu, przejrzystość podejmowanych działań, otwarty dialog z mieszkańcami.

Rola partnerskiej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest szczególnie istotna zarówno z punktu widzenia społecznej użyteczności Programu, jak i wymogów stawianych przez Unię Europejską. W tym celu już na etapie konstruowania Programu ogromną rolę – zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, a także niezwykle istotny element uspołecznienia i promocji samego Programu, przypisano Komitetowi Rewitalizacji składającemu się z przedstawicieli gminy, jednostek gminnych, lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, partnerów społecznych i mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Ponadto dla pełniejszego zrealizowania zasad partnerstwa planuje się także wykorzystać następujące instrumenty:

- Uwzględniona zostanie w bieżącej pracy Urzędu Gminy Żurawica potrzeba koordynacji działań programowych i planistycznych, dostosowanych do zapisów Programu Rewitalizacji, co bezpośrednio łączy się z możliwością wykorzystywania Programu do poszerzania bazy inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji gminnych inwestycji;
- Wykorzystanie stron internetowych gminy m.in. do:

- public relations Gminnego Programu Rewitalizacji z informowaniem o warunkach włączenia się do Programu z nowymi działaniami i projektami (aktualizacja Programu),
- prowadzenia bazy „Znajdź partnera do projektu”,
- informowania o możliwości pozyskania środków na projekty związane z celami rewitalizacji.

- Inicjowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację z udziałem: przedstawicieli władz, regionu,

instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Komitetu Rewitalizacji i innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawiciele organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, samorządów zawodowych, itp.).

15.2 Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych

Poza działaniami informacyjnymi (wymienione w rozdziale Promocja i informacja) warto wykorzystywać narzędzia, których celem jest wsparcie beneficjentów Gminnego Programu Rewitalizacji:

- Szkolenia i seminaria dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu Rewitalizacji oraz beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, na temat m.in.: możliwości udziału w Programie (aktualizacji), zarządzania projektami, monitorowania realizacji projektów, zasad finansowania projektów;
- Nadzór i wsparcie (organizacyjne, doradcze, techniczne) Beneficjentów Zewnętrznych Programu Rewitalizacji przy wypełnianiu obowiązków promocyjnych, związanych z unijnym źródłem finansowania, takich jak przygotowywanie, zgodnie zobowiązującymi zasadami.

15.3 Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne

Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej można wykorzystać następujące instrumenty:

- festyny, święta ulicy/sołectwa;
- warsztaty dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem technik partycypacyjnych (np. world cafe, narada obywatelska, spacerzy badawcze, kawiarnia obywatelska);
- lekcje w szkołach poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu i rewitalizacji;
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych;
- konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla wspólnot mieszkaniowych, inwestorów);
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów.

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Dom Ludowy w Wyszatycach.....	22
Zdjęcie 2 Dom Ludowy w Orzechowcach.....	23
Zdjęcie 3 Gminna biblioteka Publiczna.....	24
Zdjęcie 4 Cerkiew buszkowicka.....	28

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Żurawica (2010 rok)	12
Wykres 2 Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy wg klas wielkości.....	30
Wykres 3 Ludność gminy Żurawica [%]	33
Wykres 4 Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu przemyskiego.....	34
Wykres 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Żurawica w liczbie ludności na tle gmin i powiatu przemyskiego.	37

Spis tabel

Tabela 1 Powierzchnia miejscowości gminy Żurawica	8
Tabela 2 Gospodarstwa rolne w gminie Żurawica na tle gmin powiatu przemyskiego	11
Tabela 3 Rodzaje gospodarstw rolnych w Gminie Żurawica w 2010 roku.....	11
Tabela 4 Rodzaje gruntów i użytków rolnych na terenie gminy Żurawica.....	12
Tabela 5 Źródła dochodów gospodarstw domowych prowadzących gospodarstwa rolne	13
Tabela 6 Leśnictwo	13
Tabela 7 Wybrane dane dotyczące instalacji wodociągowej w gminie Żurawica.....	14
Tabela 8 Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w poszczególnych miejscowościach.....	15
Tabela 9 Wybrane dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Żurawica.....	15
Tabela 10 Ilość użytkowników oraz przyłączy w poszczególnych miejscowościach (2014 rok).....	16
Tabela 11 Sieć gazowa w Gminie Żurawica	16
Tabela 12 Odpady komunalne zmieszane zebrane w ciągu roku w Gminie Żurawica.....	18
Tabela 13 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Żurawica	18
Tabela 14 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne	19
Tabela 15 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2011 - 2014.....	19
Tabela 16 Biblioteka w Żurawicy – dane statystyczne w latach 2007-2010	25
Tabela 17 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Żurawica.....	25
Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu przemyskiego	29

Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Żurawica	30
Tabela 20 Wskaźniki dla obszaru gminy Żurawica za lata 2010 i 2014	31
Tabela 21 Podmioty gospodarcze na terenie gminy Żurawica w 2014 roku.....	31
Tabela 22 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu przemyskiego	32
Tabela 23 Ludność i średnia gęstość zaludnienia miejscowości gminy Żurawica	33
Tabela 24 Wybrane wskaźniki modułu gminnego.....	34
Tabela 25 Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku	34
Tabela 26 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Żurawica (2014 rok)	35
Tabela 27 Struktura ludności gminy Żurawica wg ekonomicznych grup wiekowych	36
Tabela 28 Pracujący na terenie gminy Żurawica w latach 2010 - 2014	36
Tabela 29 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Żurawica w liczbie ludności na tle powiatu przemyskiego.	37
Tabela 30 Szkolnictwo podstawowe na terenie Gminy Żurawica.....	38
Tabela 31 Szkolnictwo gimnazjalne na terenie Gminy Żurawica	38
Tabela 32 Współczynniki skolaryzacji w Gminie Żurawica.....	38
Tabela 33 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w Gminie Żurawica.....	41
Tabela 34 Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.	43
Tabela 35 Zużycie energii końcowej i wielkość emisji CO ₂ w sektorze budynków użyteczności publicznej	48
Tabela 36 Energochłonność budynków zależności od okresu budowy	49
Tabela 37 Powierzchnia i ludność sołectw gminy Żurawica.....	52
Tabela 38 Jednostki urbanistyczne gminy Żurawica poddane diagnozie.....	53
Tabela 39 Bezrobocie – wskaźnik: liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem stan na 31.12.2014 r.	57
Tabela 40 Wskaźniki dla kryterium: bezrobocie: liczba osób bezrobotnych w stosunku do ludności w wielu produkcyjnym %	57
Tabela 41 Wskaźniki dla kryterium: Demografia.....	58
Tabela 42 Wskaźniki dla kryterium: wysoki poziom ubóstwa.....	59
Tabela 43 Wskaźniki dla kryterium: Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.....	59
Tabela 44 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	60
Tabela 45 Wskaźniki dla kryterium: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	61

Tabela 46 Wskaźniki dla kryterium przestrzenno-funkcjonalnego. Wskaźniki dla kryterium przestrzenno-funkcjonalnego ochrona środowiska- wskaźnik : odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej , stan na 31.12.2014 r.	62
Tabela 47 Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych.....	63
Tabela 48 Zbiorcza tabela wskaźników	64
Tabela 49 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.....	66
Tabela 50 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji	67
Tabela 51 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.....	70
Tabela 52 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji	71
Tabela 53 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.....	72
Tabela 54 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji	73
Tabela 55 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.....	74
Tabela 56 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji	75
Tabela 57 Wybrane wskaźniki, których wartości dla podobszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.....	77
Tabela 58 Dokładna lokalizacja podobszaru rewitalizacji	78
Tabela 59 Wybrane wskaźniki dla obszaru rewitalizacji	80
Tabela 60 Analiza.....	81
Tabela 61 Cele i kierunki	86
Tabela 62 Założenia projektu	90
Tabela 63 Założenia projektu	94
Tabela 64 Założenia projektu	96
Tabela 65 Założenia projektu	97
Tabela 66 Założenia projektu	99
Tabela 67 Założenia projektu	101
Tabela 68 Założenia projektu	103
Tabela 69 Założenia projektu	104
Tabela 70 Uzasadnienie komplementarności	109
Tabela 71 Podstawowe i alternatywne źródła finansowania.....	112

Tabela 72 Ramowy harmonogram procesu opracowania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji	114
Tabela 73 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Żurawica w złotych w latach 2016–2022.....	116
Tabela 74 Wykaz wskaźników GPR.....	119
Tabela 75 Wykaz wskaźników	123
Tabela 76 Ramowy Harmonogram GPR	126
Tabela 77 Powiązania GPR z dokumentami strategicznym.....	129
Tabela 78 Miejsca realizacji projektów w ramach GPR.....	144
Tabela 79 Potrzeby rewitalizacyjne.....	145
Tabela 80 Harmonogram realizacji przedsięwzięć	148
Tabela 81 Potencjalne źródła finansowania GPR	150

Spis map

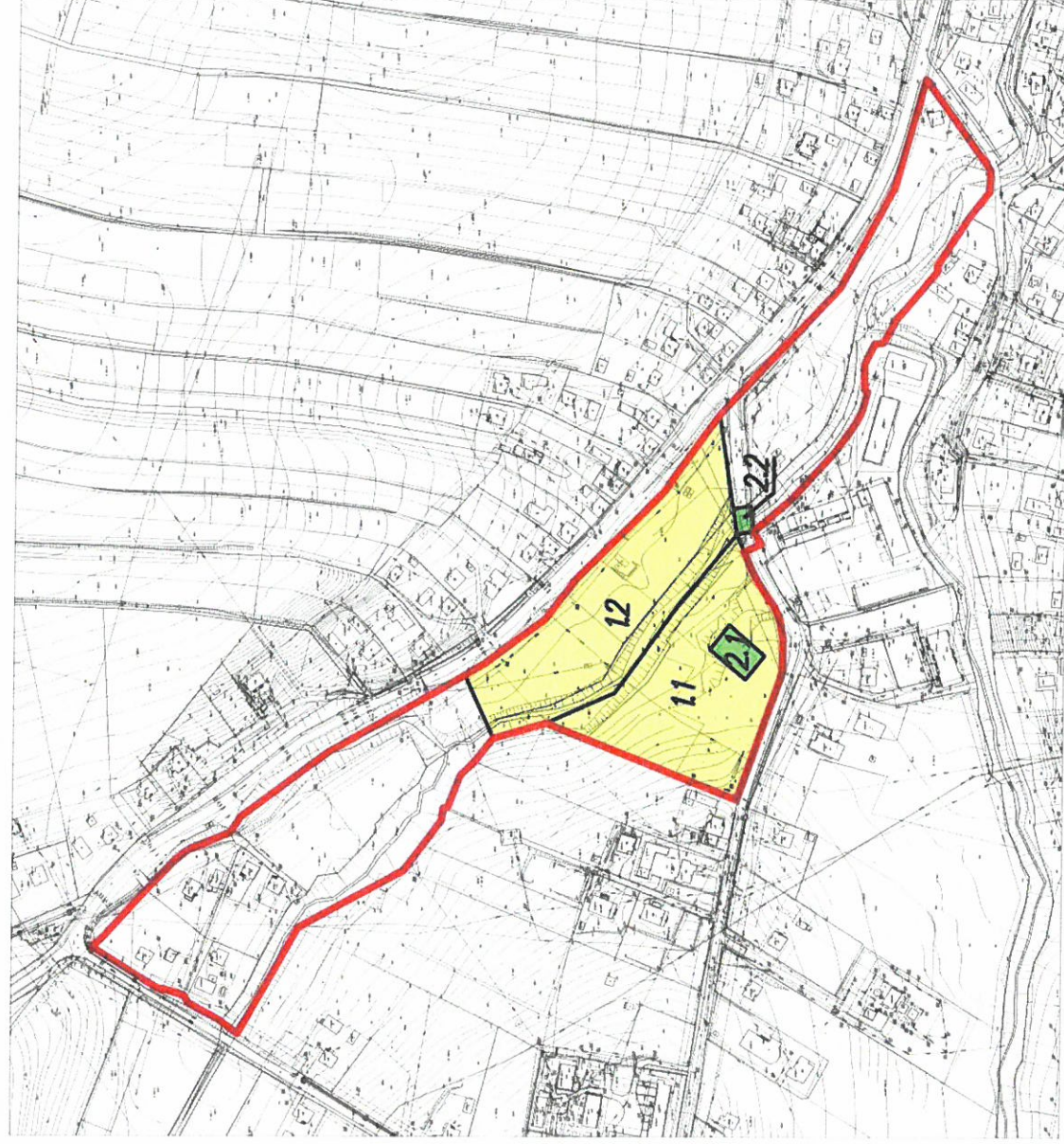
Mapa nr 1 Położenie Gminy Żurawica na tle województwa podkarpackiego i powiatu przemyskiego	6
Mapa nr 2 Miejscowości na terenie Gminy Żurawica	7
Mapa nr 3 Zewnętrzna dostępność komunikacyjna Gminy Żurawica.....	21
Mapa pogłądowa nr 4 Podobszar rewitalizacji nr 1 - Żurawica Górna Zespół Dworski i Folwarczny: Dom Rządcy wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	68
Mapa pogłądowa nr 5 Podobszar rewitalizacji nr 1 - Żurawica Dolna Zespół Dworski i Folwarczny: Dwór oraz park wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	69
Mapa pogłądowa nr 6 Podobszar rewitalizacji nr 2 - Teren Parku oraz Pałac w Maćkowicach wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	71
Mapa pogłądowa nr 7 Podobszar rewitalizacji nr 3 - Zespół parkowy Spółdzielni Rolniczej w Wyszatycach i teren kościoła i cerkwi wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	73
Mapa pogłądowa nr 8 Podobszar rewitalizacji nr 4 - Zespół Pałacowo – Dworski w Kosienicach wraz z najbliższym otoczeniem i tzw. „Kościół w lesie” oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	76
Mapa pogłądowa nr 9 Podobszar rewitalizacji nr 5 – Teren wokół Arboretum i Fortu nr XIIIb wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych	79

Załącznik graficzny do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Żurawica na lata 2016 - 2022

1. Podobszar rewitalizacji nr 1 - Żurawica Górna Zespół Dworski i Folwarczny: Dom Rządcy wraz z najbliższym otoczeniem oraz podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Żurawica (Górna)

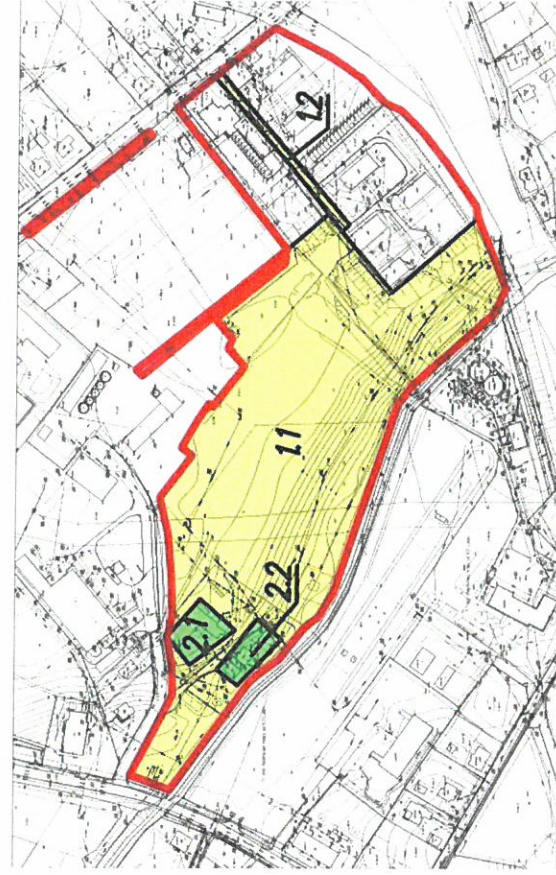
mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

Żurawica (Dolna)

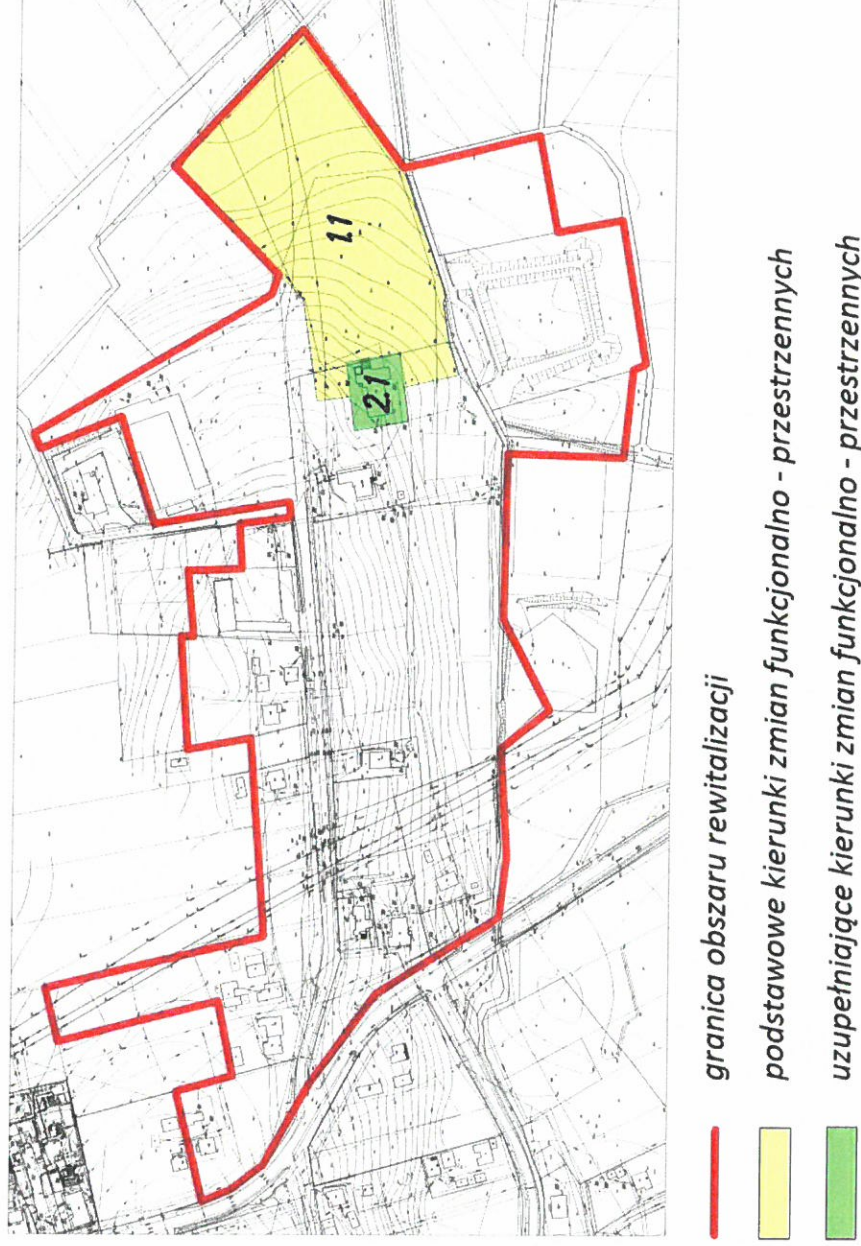
mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

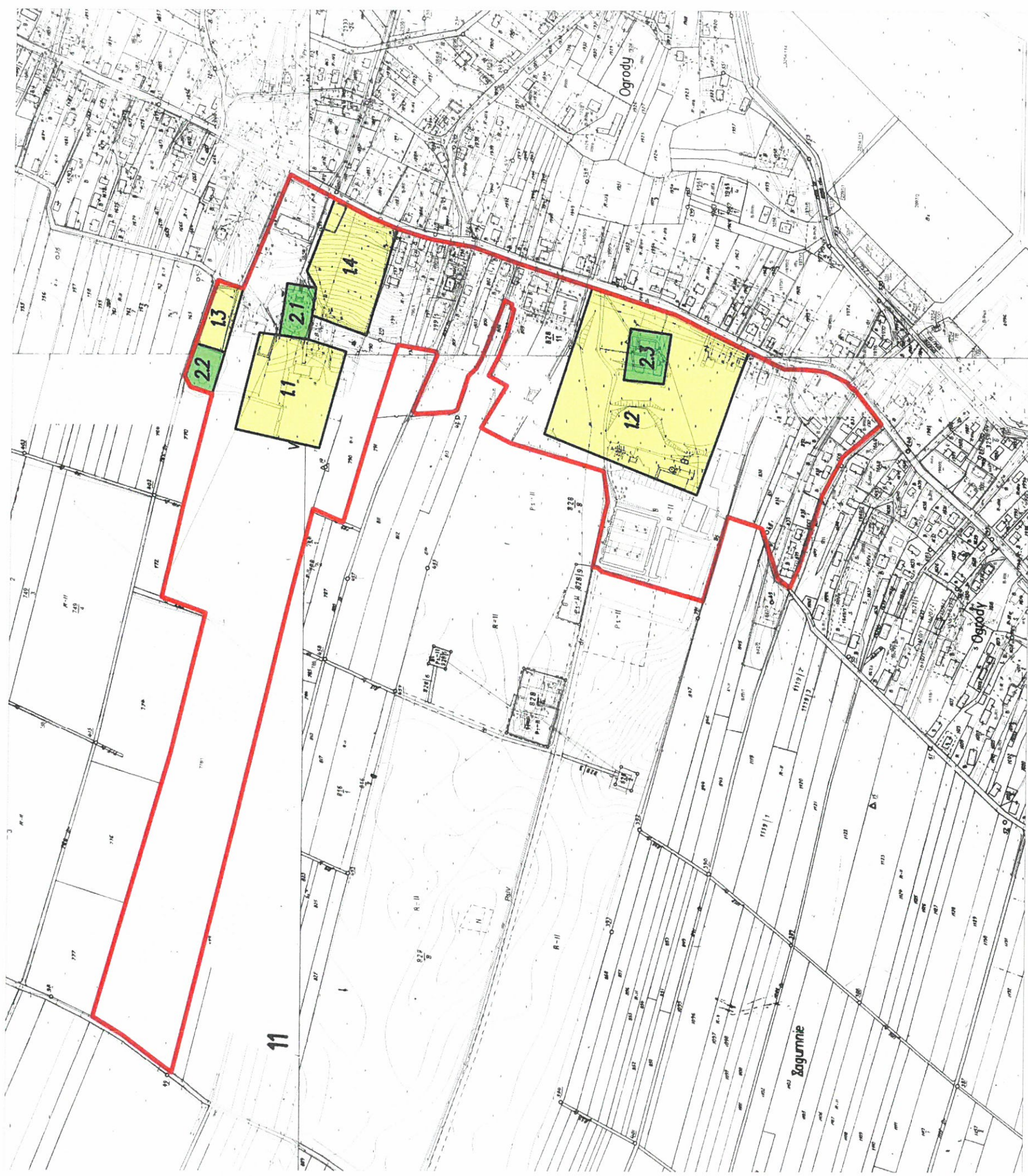
Maćkowice

mapa zasadnicza – skala 1:5000

Wyszatyce mapa zasadnicza – skala 1:5000

— granica obszaru rewitalizacji

— podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

— uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych

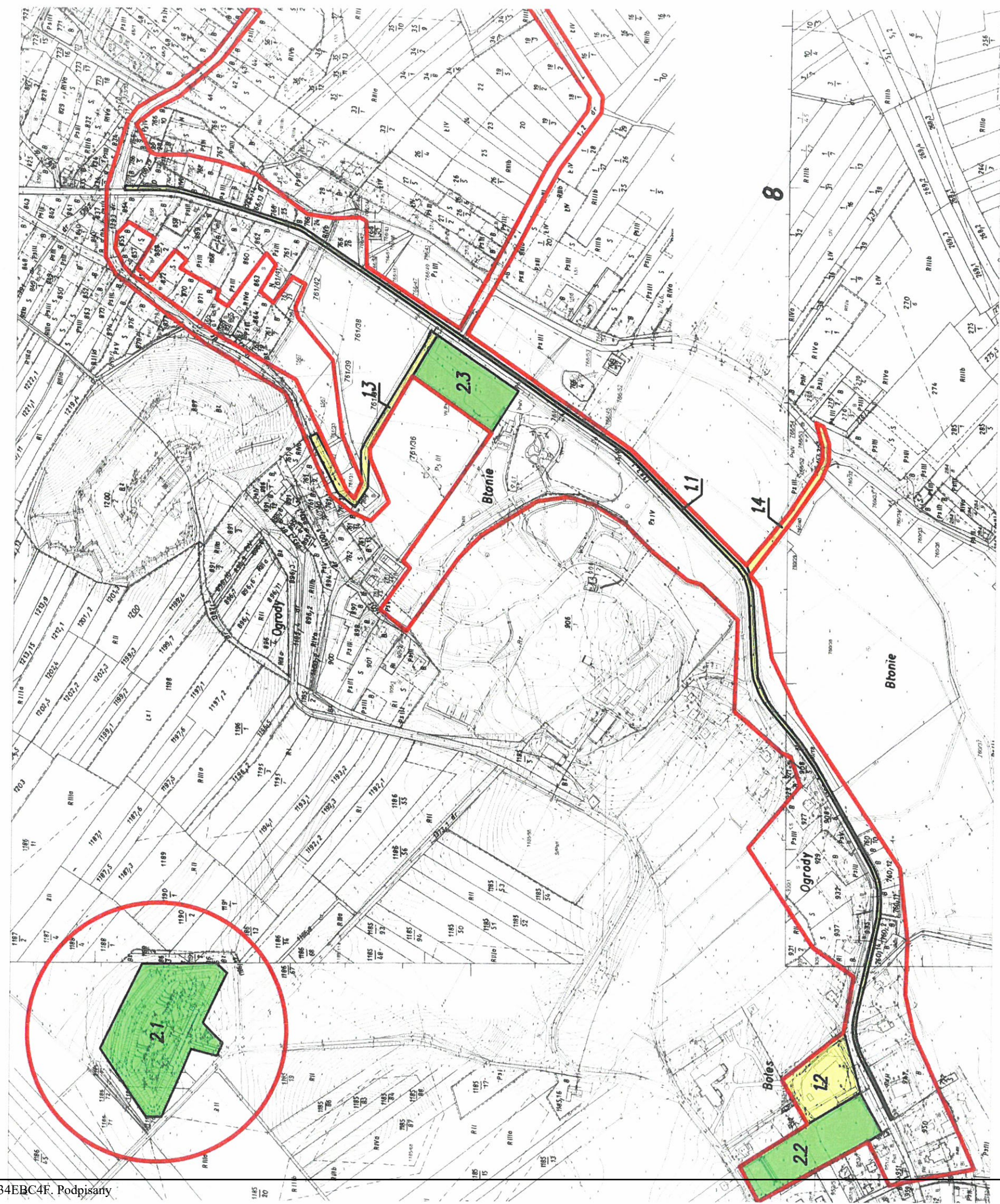
Kosienice

mapa zasadnicza – skala 1:5000

Bolestraszyce

mapa zasadnicza – skala 1:5000

- granica obszaru rewitalizacji
- podstawowe kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych
- uzupełniające kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych